

E-mail: skamia78@yahoo.gr

ΤΡΙΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΣΚΑΜΙΩΤΩΝ ΛΕΣΒΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ Δ.Σ. ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 181 ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2017

Τιμή φύλλου: 0.15 € - ΧΡΟΝΟΣ 39ος

Δ/ση: Ιθώμης 14 Γκύζη Αθήνας, ΤΚ 11475 - Τηλ. 6974740853

Ξαναμετρώντας τις πληγές μας

Του Παναγιώτη Χαιδεμενάκη

Μεγάλη Δευτέρα για τη Λέσβο η Δευτέρα της 12ης Ιουνίου. Ένα μεσημέρι ήσυχο όπως όλα τ' άλλα. Ο κόσμος του χωριού της Βρίσας ανεμιζόταν με τις καθημερινές του ασχολίες. Άλλοι στα χωράφια, άλλοι στους μπαχτσέδες, κάποιοι άλλοι στον καφενέ της πλατείας και κάποιοι άλλοι στο σπίτι για τη μεσημεριανή ραστώνη. Η ζωή ήρεμη και όμορφη. Ένας κόσμος του χωριού που έμαθε να ζει με τα λίγα αναζητώντας μέσα από την καθαγιασμένη καθημερινότητα το «ευ ζην» και να μετουσιώνει τον μόχθο της δουλειάς στο απαραίτητο για τον επιούσιο κέρδος και ίσως σε μια μικρή διασκέδαση το βράδυ. Πότε στην παρέα με λίγο ουζάκι, πότε στο σπίτι με την οικογένεια βλέποντας τα γεγονότα της ημέρας από την τηλεόραση. Έτσι, να γυρίσουμε όμορφα και τη σημερινή μέρα. Για να πάμε στην επόμενη και έχει ο Θεός.

Όμως η Δευτέρα της 12ης Ιουνίου δεν ήταν σαν τις άλλες. Κάποια φίδια είχαν βγει στους δρόμους της απέναντι στεριάς. Κάτι θα είχαν αντιληφθεί. Αυτό που προμηνύοταν να έλθει λίγες ώρες αργότερα. Το μεσημέρι. Κάπου στις 3,28. Μέσα σε λίγο δευτερόλεπτα έγιναν τα πάντα. Βροντισμός και ήχος καταστροφής. Σεισμός μεγέθους 6,3 Ρίχτερ. Και μετά η κόλαση του Δάντη. Πλίνθοι και κέραμοι ατάκτως εριμμένοι.

Το χωριό, η όμορφη και παραδοσιακή Βρίσα δεν υπάρχει πλέον. Μαζική καταστροφή σε ποσοστό 90% των σπιτιών των κατοίκων του χωριού που μέσα σ' αυτά τα λίγα δευτερόλεπτα έχασαν ό,τι με μεγάλο κόπο εδημούργησαν σε χρόνια. Ευτυχώς που ο Εγκέλαδος τους λυπήθηκε «δωρίζοντάς» τους ένα μόνο θύμα.

Μία μητέρα δύο παιδιών. Ο «ελεήμων» Μινώταυρος χάρισε τις ζωές των υπολοίπων. Ίσως γιατί φάνηκαν αντάξιοι της ιστορίας της Λέσβου στο προσφυγικό ζήτημα προσθέτοντας και αυτοί το θετικό τους πρόσημο. Ανταμοιβή ή σημαδιακή πρόνοια ότι αυτοί οι άνθρωποι θα ξαναστήσουν στα πόδια τους όρθια πάλι τη Βρίσα; Η αίσθηση της ενόρασης λέει πως είναι και τα δύο.

Αναφερόμαστε κυρίως στη Βρίσα γιατί εκεί ο πόνος της καταστροφής είναι μεγάλος χωρίς να υποτιμούμε τις καταστροφές που έγιναν

ΜΗ ΚΛΑΙΣ

Σώπα, μη κλαις
μη και στερέψει ο πόνος
σώπα, μη κλαις
μη και χαθεί ο πόθος
μη κι η καρδιά σου
πέτρα θα γενεί!

Σώπα, μη κλαις
τα δάκρυα μη στραγγίσουν
σώπα, μη κλαις
τα μάτια μη σφαλίσουν
από βλέφαρα βαριά!

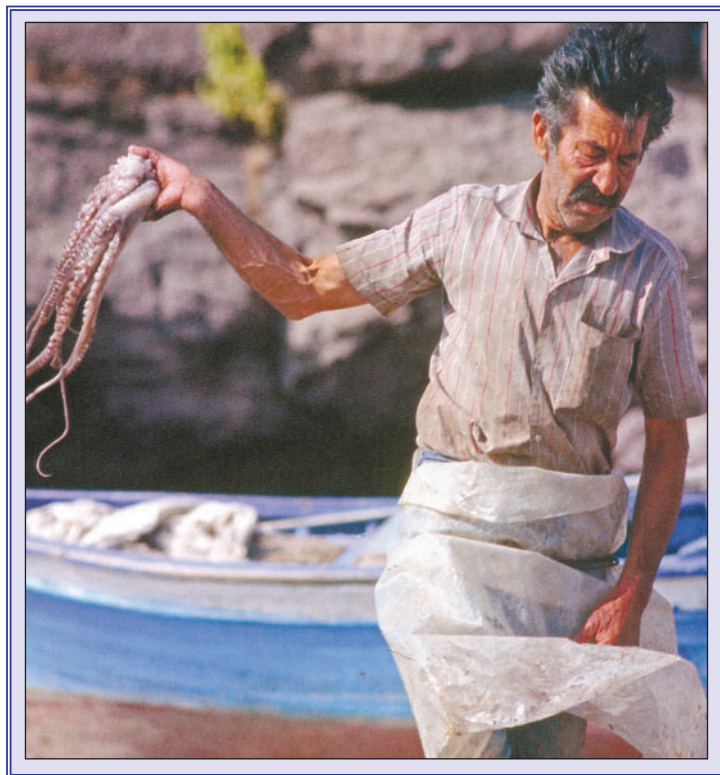
στο γειτονικό Ακράσι και σε άλλα γύρω από το επίκεντρο μέρη. Εμείς δεν είδαμε ανθρώπους να αλαλάζουν από υστερικές κραυγές, που σε ένα βαθμό θα ήταν και κατανοητές, ούτε να ολοφύρονται για την μεγάλη καταστροφή που τους βρήκε. «Δεν θέλω να μου πάρете τίποτα άλλο εκτός από τα ρούχα μου» έλεγε μια αξιοπρεπέστατη κυρία του χωριού της Βρίσας. Η μυθωδία ενός βουβού και πνιγερού πόνου που ισοζύγιαζε με την αξιοπρέπεια της πραγματικής ανθρώπινης αξίας και όχι αυτής της φτηνής χρηματιστηριακής που σέρνεται κάτω από ένα σαντίμι.

Μπορεί η φύση να μην έχει συναίσθημα και να αποδίδει σύμφωνα με τους δικούς της νόμους χαρές και λύπες. Οι κάτοικοι όμως της Βρίσας, του Ακρασίου, του Πλωμαρίου, του Πολυχνίτου και όλης της Λέσβου έχουν αποδείξει πως δεν τους πρέπει η καταφυγή στη μοιρολατρία και την απαισιοδοξία. Σε λίγο χρονικό διάστημα θα ξανασηκώσουν οι ίδιοι οι κάτοικοι με την όποια συμβολή της Πολιτείας, που πράγματι στάθηκε από τη πρώτη κιόλας ώρα στο πλευρό τους, το χωριό, θα αναστηλώσουν με τις καλύτερες προϋποθέσεις τα σπίτια τους και θα αποδείξουν περίτρανα πως στο ηρωικό νησί της Λέσβου δεν χωρούν δάκρυα και οιμωγές.

Η βρύση του «Τουρκομαχαλά»

Ο σύλλογός μας «Παναγία Γοργόνα» αισθάνεται ιδιαίτερη ικανοποίηση που με πρωτοβουλία του συνέβαλε στην ανακατασκευή της παλαιάς βρύσης στη θέση «Τουρκομαχαλάς» του χωριού μας συμβάλλοντας στη διατήρηση των χαρακτηριστικών διατηρητέων στοιχείων του παραδοσιακού οικισμού της Σκαμιάς.

Η ανακατασκευή έγινε με χρηματοδότηση της Όλγας Τσαλίκη (εις Μνήμην Αλκιβιάδη Ν. Τσαλίκη, Βασίλη Παναγιωτέλλη), της Αμαλίας Τσεσμετζή (εις μνήμην του συζύγου της Νίκου) και του Γιάννη Καναβάτσα. Οι πέτρες διατέθηκαν δωρεάν από τον Δημήτρη Μαναβή (σύζυγο Βίκυς Λιαπούρη). Θερμές ευχαριστίες στους Ανδρόνικο Μαυράπιδο και Γιάννη Κομνηνό για την εξαιρετική ποιότητα εργασίας τους.

Σκάλα Σκαμιάς, Μήτρος Καρανικόλας.

Σκαμιά, Άγιος Κωνσταντίνος.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΕΣ

Γιώργος Τσαλίκης (1924-2017)

Ένας ακόμα αγαπητός φίλος, πατριώτης, λογοτέχνης μας αποχαιρέτησε πρόσφατα από την εφήμερη ζωή, ο γνωστός σε όλους μας Μολυβιάτης Γιώργος Τσαλίκης. Ο σύλλογος Σκαμιωτών Λέσβου εκφράζει τα θερμά συλλυπητήριά του στην οικογένεια και τους συγγενείς του εκλιπόντος. Καλό σου ταξίδι φίλε και συνεργάτη μας Γιώργο.

Ο Γιώργος Τσαλίκης γεννήθηκε στις 24 Οκτωβρίου 1924 στη Μήθυμα (Μόλυβο) της Λέσβου από γονείς Μικρασιάτες. Ανατράφηκε μέσα στα σκληρά χρόνια του ξεριζωμού και έζησε την μεγάλη νοσταλγία των δικών του για τις χαμένες πατρίδες.

Μέχρι το 1969 ζούσε στην γενέτειρα του, στην οποία διατέλεσε επί σειρά ετών αναπληρωτής δήμαρχος, ενώ από το 1970 έζησε στην Αθήνα. Ήταν παντρεμένος με την Ελένη Τσαίρη με την οποία απέκτησε δύο παιδιά. Ασχολήθηκε με το εμπόριο.

Στα γράμματα πρωτοεμφανίστηκε το 1970 δημοσιεύοντας αφηγήματα, χρονογραφήματα, ποίηση και άρθρα σε εφημερίδες και στο φιλολογικό περιοδικό «Αιολικά γράμματα». Διετέλεσε επίσης συντάκτης στις εφημερίδες «Δημοτικά Νέα Ζωγράφου» και «Βήμα Ζωγράφου». Έχουν εκδοθεί τα παρακάτω έργα του:

- **Ανατολή**, διηγήματα, 1975
- **Μήθυμα**, ποιητική συλλογή, 1976.
- **Κατοχή**, ιστορικά αφηγήματα της Γερμανικής Κατοχής, 1977.
- **Χαραυγή**, διηγήματα, 1979.
- **Ταξίδι στο χρόνο**, διηγήματα, 1991.
- **Μορφές και θύμησης**, διηγήματα, 1996.
- **Η Λέσβος στο πέρασμα του χρόνου**, Ιστορία 1998.
- **Αντίλαλοι μιας εποχής, διηγήματα**, 1999.
- **Βαφείο, Ιστορική αναδρομή**, 1999.
- **Ανανήσεις**, διηγήματα, 2002.
- **Η Μήθυμα στα κύματα των αιώνων**, Ιστορία, 2004.

Διηγήματα του περιλαμβάνονται σε ελληνικές και ξένες ανθολογίες, ενώ αναφορές στο έργο του γίνονται σε πολλές λογοτεχνικές μελέτες.

Ήταν γενικός γραμματέας της Φιλολογικής Στέγης «Εφταλιώτης» και διετέλεσε τακτικό μέλος της Εταιρίας Ελλήνων Λογοτεχνών.

Ευρυδίκη Σταματοπούλου (1936-2017)

Από αρχαιότατων χρόνων συνθιζέται στην απώλεια ενός αξιόλογου ανθρώπου να συντάσσεται και να εκφώνεται ένας λόγος σχετικός με τη ζωή, τη δράση και την προσφορά του. Το ίδιο θα έπρεπε να ισχύει και για την απώλεια της αγαπημένης μας Ευρυδικής Σταματοπούλου. Μόνο που στην περίπτωση μας, ακόμα και ένας κατάλληλα προετοιμασμένος και άριστος χρήστης του γραπτού λόγου θα δυσκολευόταν να περιγράψει το μεγαλείο της ψυχής της, την καλοσύνη και τις αρετές της και πιθανά να σμίκραινει το μεγαλείο της αλησμόνητης Ευρυδικής.

Γεννήθηκε πριν 81 χρόνια στη Λέσβο από γονείς πρόσφυγες από τις Κυδωνίες της Μικράς Ασίας. Η καταγωγή της, η ανατροφή της και τα βιώματα της έπλασαν έναν χαρακτήρα έντιμο, ηθικό, γεμάτο από προσφορά, φιλοξενία, αλτρουισμό και καλοσύνη. Ήταν ένα άτομο κοινωνικό, με ύφος πάντοτε χαρούμενο και βλέμμα ήρεμο, γεμάτο σιγουριά και γαλήνη. Δεν οργιζόταν ποτέ, ούτε κακολογούσε κανένα. Δεν αδικούσε κανέναν και δεν έκανε αυστηρές κρίσεις. Τα λόγια της σοφά και μετρημένα.

Είχε την ευτυχία να δημιουργήσει μία καλή και αξία οικογένεια, διότι ο Θεός της χάρισε, όπως το άξιζε άλλωστε, έναν πιστό, ενάρετο και εργατικό σύζυγο, αλλά της χάρισε επίσης τρία εξαιρετικά παιδιά και τρία εγγόνια που θα συνεχίσουν να τιμούν το όνομά της.

Έφυγε νωρίς και άφησε στην οικογένειά της αλλά και σε όλους τους γνωστούς και φίλους, ένα δυσαναπλήρωτο κενό. Ο χαμός της είναι κάτι το αβάσταχτο για όλους. Χάθηκε αναπάντητα όμως δεν θα ξεχασθεί. Δεν θα την ξεχάσουμε γιατί το φως και η καλοσύνη που σκόρπισε με το πέρασμά της, δεν θα σβήσει με τον θάνατό της. Πάντα θα την θυμόμαστε και πάντα θα την αγαπούμε.

Στη μνήμη της αξιαγάπητης και πολυαγαπημένης μας αδελφής και θείας, Ευρυδικής Σταματοπούλου, την οποία δε θα ξεχάσουμε ποτέ, προσφέρουμε το ποσό των 200€ στο Σύλλογο Σκαμιωτών Λέσβου «Παναγία η Γοργόνα».

Τα αδέρφια της Ευθαλία, Θανάσης, Χρήστος, Μαρία και τα ανίψια Ασπασία, Γιώργος, Κων/νος-Συμεών.

Νίκη Ευαγγέλου (1925-2017)

Η γιαγιά μου

της **Νικολέτας Ευαγγέλου**

Η γιαγιά με κρατούσε όταν ο μπαμπάς και η μαμά ήταν στη δουλειά. Μετά που μεγάλωσα λίγο με πήγαινε και στο νηπιαγωγείο.

Μια φορά, Ιούνιος πρέπει να 'ταν, έτσι όπως γυρνάγαμε απ' το σχολείο είχε λαϊκή. Εγώ στρουμπουλό όπως ήμουν είχα αρχίσει και ιδρώνα και κουραζόμουν. Σταματάει, λοιπόν, μπροστά σ' έναν πάγκο με βερίκοκα και λέει στον άνθρωπο: «Ω παλ' κάρ-μ, δεν έχω μαζί μ' του πουρ-»

τοφόλ-μ... Θα μ' δώκ' δυο βερικοκέλια να δώσω στου μωρό που αναψουκουτσίν'σι για να ξιγιάσει!» Ο άνθρωπος τα 'δωσε τα βερίκοκα ! Η χαρά μου μεγάλη αλλά η δικιά της που μ' έβλεπε ακόμα μεγαλύτερη.

Στο σπίτι έμπλεκα πάντα, καθώς έπαιζα, στο κουβάρι με την κλωστή που έπλεκε με το βελονάκι. Με σήκωνε, μ' έβαζε στην ποδιά της και με ταχτάριζε τραγουδώντας μου «νιχιτριντέλια νιχιτριντέλια τα καλά μας τα μουρέλια». Εγώ ήμουν το κουπιλδέλ', ο Νίκος ο γιόκαας.

Τα καλοκαίρια στο χωριό, κάναμε συχνά πυκνά την πιο συναρπαστική εκδρομή! Παίρναμε τα πλαστικά μας ποτηράκια, εγώ είχα το πορτοκαλί, ο Νίκος το πράσινο και κατεβαίναμε στον Άγιο Κωνσταντίνο να πιούμε νερό. Μας πήγαινε να πιούμε νερό και μας φαινόταν το συναρπαστικότερο πράγμα στον κόσμο. Γυρίζοντας πάντα, κι εγώ κι ο Νίκος, μια πείνα την είχαμε. Φαγανά όπως ήμασταν και τα δυο μας ετοιμάζε φέτα ψωμί με ντομάτα ζουλιγμένη και λάδι. Ακόμα και τώρα όποτε τρώω ψωμί με ντομάτα και λάδι, νιώθω μια χαρά, όπως τότε που ήμουν μωρό.

Η γειτονιά στο χωριό, με τη θεία Λένη, τη θεία Σοφία, ήταν διαφορετική τα τελευταία 3 χρόνια που δεν κατάφερε να 'ρθει. Μέχρι και τώρα στο τέλος όμως της λέγαμε, άντε σε λίγο καιρό θα 'τοιαστούς να πάμε στο χωριό και ψιθυρίζοντας έλεγε να πάμε, να πάμε! Το 'λεγε γιατί τ' αγαπούσε το γειτονιό της αλλά και γιατί δεν ήθελε ποτέ να κακοκαρδίσει κανέναν! Και τα κατάφερε σ' όλη της τη ζωή, δεν κακοκάρδισε κανέναν!

Είχε πολλές ιστορίες που λέμε στο σπίτι και γελάμε! Την είχε πατήσει κάνα δυο φορές από απατεώνες που θέλαν να την κλέψουν γιατί δεν μπορούσε να πονηρευτεί ποτέ! Δεν μπορούσε να χαλάσει χατίρι ακόμα και στον ξένο! Δεν γκρίνιαζε ποτέ, δεν κούρασε ποτέ, δεν ζήτησε ποτέ τίποτα για τον εαυτό της! Έτσι τα προγραμματίισε όλα κι έτσι γαλήνια έφυγε!

Η Νίκη Βογιατζή γεννήθηκε το 1925 στο Μανταμάδο, το τέταρτο απ τα επτά παιδιά της Θελεξίπης και του Δημήτρη. Στα 11 της πήγε ψυχοκόρη στο σπίτι του Αλέκου Σταματοπούλου. Εκεί γνώρισε τον άντρα της Στράτο (Τάτη), τον οποίο παντρεύτηκε και μοιράστηκε μαζί του όλη της τη ζωή. Έκανε δυο παιδιά τον Γιώργο και τη Δέσποινα. Το 1969 αποφάσισε η οικογένεια να μεταναστεύσει στην Αθήνα. Στην πολυκατοικία της στην Εσπεριδών μπήκε 44 χρόνων. Δούλεψε στο θυρωρείο, και μεγάλωσαν με τον Στράτο τα παιδιά τους. Απ' αυτή την πολυκατοικία "έφυγε" στα 92 της χρόνια, πλήρης ημερών, έχοντας τη χαρά να 'χει πάντα δίπλα της τα παιδιά της, τα εγγόνια της και τους ανθρώπους που την αγαπούσαν.

Αυτή ήταν η γιαγιά μου η Νίκη που θα την θυμάμαι πάντα με πολλή αγάπη.

Ευχαριστήριο

Θα θέλαμε να εκφράσουμε τις πιο θερμές μας ευχαριστίες σ' όλους εκείνους που με οποιοδήποτε τρόπο μας συμπαραστάθηκαν στην απώλεια της αγαπημένης μας μάνας και γιαγιάς Νίκης Ευαγγέλου.

Οι οικογένειες Γιώργου και Δέσποινας Ευαγγέλου

Ιερέας Νικόλαος Καρβουνιάρης

του **Κώστα Τσάκου**

Κανόνα πίστεως και εικόνα πράοτης, εγκρατείας Διδάσκαλον, ανέδειξε σε τη ποιμνή σου, ή των πραγμάτων αλήθεια διά τούτο εκτήσω τη ταπεινώσει τα υψηλά, τη πτώχεια τα πλούσια...

Σεβαστέ μας και μακαριστέ πάτερ Νικόλαε,

«Ξημέρωσε η Κυριακή και χτύπησαν οι δυο οι καμπάνες της Αγια-Φωτεινής πάνω στο βουνό, χτύπησε και το σιδερένιο σήμαντρο της Αγια-Σωτήρας του νεκροταφείου (...)'Υστερα χτύπησε και το καμπανάκι από τα Ράχτα, της Παναγιάς της Γοργόνας το

καμπανάκι». Πένθιμα ηχούν τούτες τις ώρες οι καμπάνες της Αγίας Φωτεινής και της Παναγιάς της Γοργόνας, πένθιμα και οι καμπάνες της Αγίας Τριάδας στην Κλειώ, για να σε συντροφεύσουν τούτη τη στιγμή της εξοδίου ακολουθίας στην παντοτινή σου κατοικία.

Κι εμείς εδώ σήμερα τα πνευματικά σου παιδιά, το ποίμνιό σου, μαζί με την αγαπημένη σου οικογένεια ήλθαμε για να απευθύνουμε τον τελευταίο ασπασμό και το ύστατο χαιρε....

Σ' εσένα, σεβαστέ και πολίε μας γέροντα, που από το 1978 ήλθες ως ταπεινός και απλός λειτουργός, για να διακονήσεις το ιερό θυσιαστήριο στην περφημένη σου Αγία Φωτεινή, την οποία υπηρέτησες πιστά εξ όλης της ψυχής και εξ όλης της διανοίας σου. Με τη στεντόρεια φωνή σου, την ειλικρινή και ανόθευτη πίστη σου, το αφιλοχρήματο του χαρακτήρα σου δεν εγκατέλειψες ποτέ το ιερό θυσιαστήριο, τελούσες δε με περισσή ευλάβεια τις ιερές ακολουθίες.

Ήσουν ο παπα-Νικόλας μας: που χτυπούσες καθημερ'νή και σκόλη την καμπάνα της Αγίας Φωτεινής, που έδωσες πνοή στην εκκλησία μας και την ενορία μας που δεν άφηνες αλειτούργητα και τα πιο δύσβατα ξωκλήσια μας. Ήσουν ο απλός ιερέας του χωριού μας, που με την καλοσύνη σου και την ταπεινώσή σου απέκτησες τα υψηλά και με την φτώχεια σου τα πλούσια.

Ήσουν ο παπάς, που παρά τα πολλά προβλήματα υγείας που αντιμετώπιζες μετά τη συνταξιοδότησή σου τα πιστά σου βήματα σε οδηγούσαν, αν και ανήμπορος, τα καλοκαίρια τον Δεκαπενταύγουστο στα ράχτα της Παναγιάς. Εκεί καθημερινά με εύλαλα τα χείλη σου και τον παφλασμό των κυμάτων να σου κρατά το ίσο, έψαλλες τις Παρακλήσεις το τάμα σου εκπληρώνοντας...

Μακαριστέ γέροντα, όντως «τον αγώνα τον καλόν ηγωνίσαι, τον δρόμον τετέλεκας, την πίστιν τετήρηκας».

Σε λίγες ώρες θα αναπαύεσαι στην αττική γη, κοντά στην οικογένεια σου, που τα τελευταία χρόνια είχες δεχτεί απλόχερα την περισσή φροντίδα και περιποίηση τους. Θα τους λείψεις πολύ και θα μας λείψεις πολύ. Σε αποχαιρετούμε σήμερα ευλαβικώς φιλώντας το τίμιο πετραχειλί σου και τα χέρια σου που τόσα χρόνια μας ευλογούσαν.

Ας είναι «Μακαρία η οδός, ην πορεύει σήμερον» στα Άνω Βασιλεία!

Κι η μνήμη σου, σεβαστέ μας πάτερ, θα είναι αιώνια στις καρδιές μας, στις καρδιές των Σκαμιωτών, που αγάπησες και σ' αγάπησαν!

Πηνελόπη Παπατώρη

Αν και δεν καταγόταν από το χωριό μας, το αγάπησε πολύ. Γι' αυτόν τον λόγο υλοποίησε πολύ γρήγορα και συνάμα με πολύ κόπο ένα όνειρό της, έχτισε μια πανέμορφη εξοχική κατοικία στην Κάγια.

Ο λόγος για την Πηνελόπη, που η ζωή της στάθηκε, δυστυχώς, πολύ σκληρή απέναντι της. Έφυγε πρόωρα μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, δίνοντας άνιση μάχη κι αγώνα, από τότε που της διαγνώστηκε η επάρατη νόσος. Η Πηνελόπη ήταν ένας γλυκύτατος άνθρωπος, της άρεσε να συναναστρέφεται με τους ανθρώπους, πάντα ήθελε να προσφέρει και αντιμετώπιζε την ζωή με αισιοδοξία.

Λίγο καιρό πριν είχε ζήσει και την απώλεια του αγαπημένου της συντρόφου, του Βαγγέλη, ο οποίος έφυγε κι αυτός πρόωρα από την ζωή.

Αγαπημένη μας Πηνελόπη, θα σε θυμόμαστε πάντοτε ντυμένη μες στα μωβ αγαπημένα σου ρούχα και θα μας λείπει το λαμπερό χαμόγελό σου και το γλυκύτατο βλέμμα σου.

ΑΝΟΙΧΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΥΓΓΝΩΜΗΣ

Η οικογένεια Ιωάννη Καζαμιά ζητάμε δημόσια συγγνώμη από την οικογένεια ΜΑΙΡΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ- ΠΑΠΠΑ για την ανεπανόρθωτη ζημία ψυχική και υλική που προκλήθηκε από την καταστροφή του πατρικού τους σπιτιού από φωτιά το Πάσχα του 2014 από υπαιτιότητα της οικογενείας μας.

Παρακαλούμε όπως δεχτεί η οικογένεια ΜΑΙΡΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ-ΠΑΠΠΑ, έστω και καθυστερημένα, την εγκάρδια και ειλικρινή συγγνώμη μας καθώς και τις ευχαριστίες μας για τη στάση τους απέναντί μας.

Οικογένεια Ιωάννη Καζαμιά

Ευχαριστήριο

Οι γονείς των παιδιών του Δημ. Σχολείου Σκαμινέας, θα ήθελαν να ευχαριστήσουν θερμά τον αντι-Δήμαρχο κ. Στέφανο Αποστόλου καθώς και την Ελένη Φράγκου-Ελευθεριάδη για τη βοήθεια που πρόσφεραν, έτσι ώστε να μεταφερθούν τα παιδιά και οι γονείς στο Δημ. Θέατρο Μυτιλήνης, για τη βράβευση του σχολείου και των παιδιών μας για τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα «καλλιεργώ και τρέφομαι υγιεινά».

Με εκτίμηση, οι γονείς

Αγγελική Ράλλη: Ντοπιολαλιά σημαίνει γλωσσικός πλούτος και όχι γλωσσική έκφραση κατωτέρου επιπέδου

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ στον Παναγιώτη Σκορδά

Η Αγγελική Ράλλη, καθηγήτρια γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Πατρών, μια από τις πιο αναγνωρισμένες γλωσσολόγους στην Ελλάδα και στο εξωτερικό με πολλά βιβλία και δεκάδες δημοσιεύσεις μάς έδωσε πριν λίγο καιρό ένα σπουδαίο επιστημονικό έργο, ένα βιβλίο που θα αποτελέσει οδηγό για όσους ασχολούνται με τις διαλέκτους και κυρίως με τις λεσβιακές ντοπιολαλίες, ένα δώρο αγάπης για το γενέθλιο τόπο της.

Το «Λεξικό διαλεκτικής ποικιλίας Κυδωνίων, Μοσχονησίων και Βορειοανατολικής Λέσβου» (Ορθογραφική, προφοράς, ερμηνευτικό, χρηστικό, ετυμολογικό, συνωνύμων), αφού βραβεύτηκε από το Κέντρο Ερεύνης Νεοελληνικών Διαλέκτων και Ιδιωμάτων της Ακαδημίας Αθηνών, κυκλοφορεί από το Ελληνικό Ίδρυμα Ιστορικών Μελετών σε μια πολύ προσεγμένη και επιμελημένη έκδοση.

Το Λεξικό παρουσιάστηκε επίσημα στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο (Μέγαρο Παλαιάς Βουλής, Πλατεία Κολοκοτρώνη, Σταδίου 13), στις 26 Μαΐου.

Πώς γεννήθηκε η ιδέα του Λεξικού και πώς εξελίχθηκε η αρχική σκέψη στον παρόντα τόμο;

Η ιδέα του λεξικού ξεκίνησε εντελώς τυχαία, ένα χριστουγεννιάτικο πρωινό, πριν περίπου 12 χρόνια, όταν σαν παιχνίδι άρχισα να σημειώνω διαλεκτικές λέξεις που έλεγαν συγγενείς μου διηγούμενοι ιστορίες από τη Λέσβο και τη Μικρά Ασία. Στη συνέχεια, συνειδητοποίησα ότι ο αρχικός κατάλογος λέξεων που είχα καταγράψει θα μπορούσε να εξελιχθεί σε λεξικό, γλωσσολογικά τεκμηριωμένο, που, με τον κατάλληλο εμπλουτισμό, θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει τόσο για αναζήτηση πληροφοριών όσο και για μελέτη της γλωσσικής ποικιλίας των περιοχών Μοσχονησίων, Κυδωνίων και Βορειοανατολικής Λέσβου. Περιορίστηκα σε αυτές τις περιοχές και δεν προσπάθησα να καλύψω όλη τη Λέσβο δεδομένου ότι όντας μικρασιατικής καταγωγής έζησα τα πρώτα μου χρόνια στη Βορειοανατολική Λέσβο, οπότε είχα άμεση αντίληψη των δεδομένων ως φυσική ομιλήτρια. Επιπλέον, έχω αναλάβει κατά καιρούς ερευνητικά προγράμματα που αφορούσαν τις συγκεκριμένες διαλεκτικές ποικιλίες.

Ποια είναι τα βασικά γνωρίσματα αυτού του Λεξικού;

Το λεξικό περιέχει 2850 περίπου διαλεκτικά λήμματα που εντοπίστηκαν σε αρχεία, λεξικά, γλωσσάρια και σε προφορικά σώματα κειμένων που συνελέγησαν μετά από προσωπική έρευνα. Το κάθε λήμμα περιέχει τις εξής πληροφορίες: φωνολογική αναπαράσταση (προφορά) που δίνεται με τους χαρακτήρες του Διεθνούς Φωνητικού Αλφαβήτου, τόπο εντοπισμού (π.χ. Μοσχονήσι, Πάμφιλα, κ.λπ.), σημασία ή σημασίες σε περιπτώσεις αμφισβησίας, παραδείγματα χρήσης για κάθε μία σημασία, ετυμολογία, συνώνυμα και εναλλακτικοί τύποι. Τόσο τα λήμματα όσο και τα παραδείγματα χρήσης αναγράφονται με τους χαρακτήρες του ελληνικού αλφαβήτου, αλλά και με βάση έναν κώδικα τον οποίο δημιούργησα για να αποδώσω ήχους προφοράς που δεν υπάρχουν στην Κοινή Νεοελληνική (π.χ. τα ουρανικά 'λ' και 'ν', όπως στις λέξεις λ'ίγους = λίγος, Ν'ίκους = Νίκος) καθώς και το αποτέλεσμα της εφαρμογής διαφόρων φωνολογικών φαινομένων, κυρίως φραστικής φωνολογίας, δηλαδή φαινομένων που λαμβάνουν χώρα στα όρια λέξεων όταν συνδυάζονται μεταξύ τους (βλ., μεταξύ άλλων, την ηχηροποίηση του χειλικού άηχου 'π', όπως στη φράση ε-μπίρα = δεν πήρα). Το κυρίως σώμα του λεξικού συνοδεύεται από μια εκτενή βιβλιογραφία, χρησιμη για τη γενικότερη μελέτη των διαλέκτων, ενώ προηγούνται ένας πίνακας συντομογραφιών και ένα εισαγωγικό σημείωμα με επεξηγήσεις αναφορικά με την ανάγνωση του περιεχομένου των λημμάτων.

Οι δυσκολίες σύνταξης του λεξικού

Ποιες ήταν οι μεγαλύτερες δυσκολίες που συναντήσατε και αντιμετώπισατε κατά τη συλλογή του υλικού σας και τη σύνταξη του Λεξικού;

Η σύνταξη ενός λεξικού είναι χρονοβόρα και απαιτεί μεγάλη προσοχή. Η μεγαλύτερη δυσκολία στην περίπτωση μου υπήρξε στον εντοπισμό της ετυμολογίας των λημμάτων, αφού έπρεπε να ληφθούν υπόψη παλαιότερα και νεότερα έργα που έχουν κατά καιρούς συνταχθεί για παραπλήσια λήμματα άλλων διαλέκτων, να υπάρξει σύνθεση των απόψεων, και σε πολλές περιπτώσεις να γίνουν υποθέσεις για πιθανή προέλευση. Στη διαδικασία της ετυμολογίας μεγάλης βοήθεια προσέφεραν οι συνεργάτες μου Συμεών Τσολακίδης και Metin Bagriacik. Άλλη δυσκολία δημιούργησε η ανεύρεση παραδειγμάτων χρήσης, η πλειονότητα των οποίων προέρχεται από τον αυθόρμητο, προφορικό λόγο φυσικών ομιλητών της διαλέκτου. Δυσκολία υπήρξε και στην απόδοσή τους με τους χαρακτήρες του ελληνικού αλφαβήτου, αφού δεν υπάρχει κοινώς αποδεκτός κώδικας γραφής διαλέκτων, ούτε βέβαια για τη Λεσβιακή.

Πόσο εύκολη είναι η γραπτή απόδοση της ντοπιολαλίας, μιας και μιλάμε για κατεξοχήν προφορικό λόγο;

Δεν είναι εύκολη γιατί, όπως προανέφερα, δεν υπάρχει κοινώς αποδεκτός κώδικας γραφής διαλεκτικού λόγου εφόσον οι χαρακτήρες του ελληνικού αλφαβήτου δεν είναι αρκετοί για να αποτυπώσουν τη διαλεκτική προφορά. Χρειάστηκε λοιπόν να δημιουργήσω αυτόν τον κώδικα προκειμένου να υπάρξει μια όσο το δυνατόν πιστότερη αντιστοιχία προφοράς και γραφής, ο οποίος να λαμβάνει υπόψη και τα φαινόμενα της φραστικής φωνολογίας. Ελπίζω ότι, στο μέλλον, η συγκεκριμένη κωδικοποίηση της Λεσβιακής, ενδεχομένως με κάποιες συμπληρώσεις ή/και τροποποιήσεις, να μπορέσει να χρησιμοποιηθεί και σε άλλα διαλεκτικά κείμενα.

Το διαλεκτικό αυτό υλικό που συγκεντρώσατε προέρχεται από ελληνικές λέξεις ή υπερτερούν οι τουρκικές, οι βενετσιάνικες, κ.τ.λ.;

Τα λήμματα του λεξικού αφορούν λέξεις που είτε δεν υπάρχουν στην Κοινή Νεοελληνική, είτε αν υπάρχουν είναι διαφορετικής μορφής ή/και σημασίας, μη προβλέψιμη γραμματικά και φωνολογικά. Αξίζει να σημειώσω ότι στο λεξικό δεν καταχωρήθηκαν λέξεις η μορφή των οποίων παράγεται από ενεργό φωνολογικό κανόνα, αφού ο γνώστης του κανόνα μπορεί να προβλέψει το διαλεκτικό τύπο. Για παράδειγμα, δεν ελήφθησαν υπόψη λέξεις που η μόνη τους διαφορά από τις αντίστοιχες της Κοινής Νεοελληνικής είναι η αποβολή των άτονων 'ι' και 'ου' (π.χ. χέρ = χέρι, κτί = κουτί) καθώς και η τροπή των άτονων 'ε' και 'ο' σε 'ι' και 'ου', αντίστοιχα (π.χ. πιτώ = πετώ, μένου = μένω), αφού είναι γνωστοί οι νόμοι της κώφωσης και στένωσης που δημιουργούν αυτά τα φαινόμενα. Χωρίς να έχω προβεί σε ακριβή καταμέτρηση, μπορώ να πω ότι στο λεξικό υπάρχουν πολλές μεσαιωνικές λέξεις ελληνικής καταγωγής, αλλά και τουρκικές. Δεν λείπουν όμως και οι βενετσιάνικες αν και είναι λιγότερες.

Λεξικό και όχι γλωσσάρι

Με ποιο πνεύμα θα προτεινάτε να πάρει στα χέρια του και να διαβάσει το Λεξικό σας ένας φιλομαθής αλλά όχι μνημένος στη γλωσσολογία αναγνώστης;

Ο αναγνώστης πρέπει, κατ'αρχάς, να λάβει υπόψη ότι το συγκεκριμένο έργο είναι λεξικό και όχι γλωσσάρι. Δηλαδή δεν περιορίζεται μόνο στην απόδοση της σημασίας, αλλά περιέχει και άλλες πληροφορίες που απευθύνονται σε ειδικούς και μη ειδικούς. Τόσο η δομή του όσο και το περιεχόμενο των λημμάτων ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις ενός γλωσσολογικά τεκμηριωμένου λεξικού, αφού περιέχει πληροφορίες, όπως για παράδειγμα τη φωνητική μεταγραφή των λημμάτων που ακόμα και μερικά σύγχρονα λεξικά της Κοινής Νεοελληνικής δεν περιέχουν. Ο μη μνημένος στη γλωσσολογία αναγνώστης ίσως συναντήσει δυσκολίες στην ανάγνωση της προφοράς, αφού αυτή αποτυπώνεται με τους χαρακτήρες του Διεθνούς Φωνητικού Αλφαβήτου. Όσο για τον κώδικα γραφής που χρησιμοποιείται, δίνονται οδηγίες στο εισαγωγικό σημείωμα προκειμένου να γίνει κατανοητός.

Η έρευνά σας για τα ιδιώματα της Λέσβου έδειξε ότι υποχωρούν και χάνονται μέρα με τη μέρα ή αντέχουν ακόμα και μπορούμε να είμαστε αισιόδοξοι για το μέλλον;

Συγκρινόμενη με άλλες περιοχές, όπως για παράδειγμα με τα Επτάνησα, η Λέσβος είναι ένα από τα τελευταία μέρη της Ελλάδας που διατηρεί ακόμα ζωντανή τη διάλεκτο. Και λέω ακόμα γιατί δυστυχώς και εδώ η διάλεκτος έχει αρχίσει να υποχωρεί, κυρίως στην πόλη της Μυτιλήνης, ιδιαίτερα μεταξύ των νέων. Δυστυχώς, ένας κακώς εννοούμενος μοντερνισμός που πηγάει από την άγνοια για το τι σημαίνει πολιτισμική κληρονομιά, καθώς και μια κοντόφθαλμη εκπαιδευτική πολιτική του ελληνικού κράτους έχουν συμβάλει στην ισοπέδωση των διαλεκτικών διαφορών στον ελληνόφωνο κόσμο, για χάρη της Κοινής Νεοελληνικής, που δεν είναι παρά ένα κατασκευασμα του 19ου αιώνα, βασισμένη κυρίως στα Πελοποννησιακά και τα Επτανησιακά, και εμπλουτισμένη με λόγια στοιχεία, κληρονομιά της Καθαρεύουσας.

Οι νέοι πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι η απώλεια διαλεκτικής ποικιλίας δεν είναι παρά συρρίκνωση γλώσσας και εξαφάνιση ενός σημαντικού τμήματος της πολιτισμικής κληρονομιάς. Ντοπιολαλιά δεν σημαίνει γλωσσική έκφραση κατωτέρου επιπέδου. Ντοπιολαλιά σημαίνει γλωσσικός πλούτος και έκφραση μιας ιδιαίτερης ταυτότητας των ομιλητών ενός τόπου.

Λεξικό για όλη τη λεσβιακή διάλεκτο

Ποια είναι τα μελλοντικά σας σχέδια αναφορικά με την ενασχόλησή σας με τη διάλεκτο;

Θα ήθελα το «Λεξικό της διαλεκτικής ποικιλίας Κυδωνίων, Μοσχονησίων και Βορειοανατολικής Λέσβου» να δημιουργήσει το έναυσμα για τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου λεξικού όλης της λεσβιακής διαλέκτου. Ελπίζω κάποια στιγμή να εξασφαλίσω τα μέσα για την πραγματοποίηση αυτού του εγχειρήματος. Προς το παρόν, έχω ήδη έλθει σε συμφωνία με μεγάλο εκδοτικό οίκο του εξωτερικού για τη δημοσίευση στα αγγλικά μιας γραμματικής της λεσβιακής διαλέκτου, η οποία θα βοηθήσει στην προβολή της γλώσσας και του πολιτισμού της γενέτειράς μου.

Παναγιώτης Σκορδάς: Αδιάντροπα του κλήδονα. Τα κάψαλα και ο κλήδονας στη Λέσβο,

Η γιορτή του Αι-Γιάννη του Προδρόμου είναι ταυτισμένη με δύο κύκλους εθίμων: με τις φωτιές που ανάβονται την παραμονή της εορτής (23 Ιουνίου), «κάψαλα» ονομάζονται στη Λέσβο και με τον κλήδονα.

Το νέο βιβλίο του φιλόλογου-ερευνητή, Παναγιώτη Σκορδά, χωρίζεται σε τρία μέρη:

Στο πρώτο μέρος, με βάση την υπάρχουσα βιβλιογραφία, το πλούσιο αρχείο του Βάσου Βόμβα καθώς και τις προφορικές συνεντεύξεις, παρουσιάζονται τα Κάψαλα και ο Κλήδονας στη Λέσβο, δηλαδή πώς γινόταν παλαιότερα η τελετουργία των δύο αυτών εθίμων στη Μυτιλήνη και σε πολλά χωριά της Λέσβου. Παρουσιάζονται, επίσης, οι δύο λαογραφικές συλλογές του Βάσου Βόμβα και του Ακίνδυνου Σκωπτικού, σχολιάζεται και αποτιμάται το περιεχόμενό τους.

Στο δεύτερο μέρος ο αναγνώστης θα βρει οκτώ πεζογραφήματα και απόσπασμα από ένα θεατρικό έργο γνωστών Λεσβίων λογοτεχνών, (Στρατή Αναστασέλλη, Γιαννακού Βόμβα, Μίμη Σαραντάκου, Γιώργου Αλβανού, Πάνου Κοντέλλη, Ειρήνης Μίσσιου-Γιαννακοπούλου, Ευστρατίας (Τούλας) Τσοκάρου-Μητσιώνη, Ξενοφάντα Μαυραγάνη, Βαγγέλη Χατζημανώλη), οι οποίοι επιστρέφουν στα παιδικά τους χρόνια και στα έθιμα που χαρακτήριζαν ανεξίτηλα στη μνήμη τους δίνοντας μας ωραιότατα αφηγήματα. Εδώ η λαογραφία συναντά τη λογοτεχνία και το θέατρο.

Στο τρίτο μέρος παρατίθενται τα τραγούδια του κλήδονα, όπως έχουν καταγραφεί από τον Βάσο Βόμβα και τον Ακίνδυνο Σκωπτικό. Απαγγέλλονται στον κλήδονα στη Μυτιλήνη σ' ένα εύρος χρόνου που εκτείνεται από τη δεκαετία του 1940 έως τη δεκαετία του 1980. Θεματολογικά ανήκουν σ' αυτά που ονομάζουμε «αδιάντροπα», άσεμνα, αθυρόστομα, ασεμνοφανή.

Στο εκτενές εισαγωγικό κείμενο του Παναγιώτη Σκορδά ανάμεσα στα άλλα διαβάζουμε:

Τα «αδιάντροπα» του κλήδονα ελευθερόστομα, ερωτικά ευφυολογήματα με τον ευτράπελο τόνο τους και την αιχμηρή ειρωνική τους διάθεση εκτός από το γέλιο που προκαλούσαν μετατρέπονταν για μεν τους μεγαλύτερους σε μια λυτρωτική εκτόνωση από τις συμβάσεις και τα άγχη της καθημερινότητας για δε τα νεαρά μέλη των μικρών και κλειστών κοινωνιών και σε μια μορφή σεξουαλικής θεωρητικής ενημέρωσης και διαπαιδαγώγησης με έμμεσο μεν τρόπο αλλά κοινωνικά αποδεκτό ως μέσο διασκέδασης, ως αγώνας παιχνιδιού, ως λαϊκό δράμα, μέσα σ' ένα

να κλίμα αποκάλυπτα αριστοφανικό. Στα χρόνια μας που θέματα που σχετίζονται με το σεξ, τα γεννητικά όργανα, τις γεννητικές ορμές «κυκλοφορούν» χωρίς κανέναν έλεγχο και περιορισμό στα ΜΜΕ, στο διαδίκτυο και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, θεωρώ ότι είναι επιβεβλημένο (διαφορετικά θα καταντούσε επιφανειακή σεμνότητα και υποκρισία), να απενοχοποιήσουμε το λαϊκό λόγο και τις εκδηλώσεις του λαϊκού μας πολιτισμού που άπτονται της σεξουαλικότητας και της σεξουαλικής ζωής για να μπορέσουμε να τις μελετήσουμε και να τις αντιμετωπίσουμε με επιστημονικά κριτήρια. Διαφορετικά δεν είναι δυνατόν να κατανοήσουμε την ψυχροσύνη του λαϊκού ανθρώπου και να ερμηνεύσουμε πολλές αντιδράσεις του, επειδή η σεξουαλικότητα, όπως υποστηρίζουν οι ειδικοί, επηρεάζει καθοριστικά τη συμπεριφορά μας και τη στάση μας απέναντι στη ζωή.

Επίσης, αξίζει να προσέξουμε πώς ο λαϊκός δημιουργός αξιοποιεί τον πλούτο, τους χυμούς και την πλαστικότητα της λεσβιακής διαλέκτου, τα συνώνυμα, τα ομορίζα, τα διάφορα εκφραστικά μέσα εικονοποιία, δισημία, αναλογία, συνήχηση, μεταφορά, αλληγορία, προσωποποίηση - και με δεξιοτεχνία μάς δίνει τετράστιχα ιδιαίτερων λογοτεχνικών αξιώσεων που ξεφρνιάζουν με την ευρηματικότητά τους, τη φυσικότητα, το ρυθμό, το μέτρο, την ομοιοκαταληξία τους, τους παραλληλισμούς.

Και τέλος, το γέλιο που προκαλείται είναι γνήσιο και πηγαίο, όπως ακριβώς και η σατιρική διάθεση του Λέσβιου. Οι εκφράσεις και το σατιρικό περιεχόμενο όλων αυτών των εκδηλώσεων, είναι πάντα σχεδόν χωρίς κακότητα, και φυσικά αυτή η συνισταμένη του σπινθηροβόλου Λεσβιακού πνεύματος, δημιουργεί χαρούμενη ατμόσφαιρα με τον ευτράπελο τόνο της.

Τα τραγούδια των συλλογών χωρίζονται σε τετράστιχα και δίστιχα.

Στα επιτυχημένα τετράστιχα του κλήδονα το πρώτο δίστιχο είναι αθώο ή και επαινετικό, έχει βγει στο μεταξύ το σημάδι από τον κούτρουλα, εκείνη την οποία ανήκει φωνάζει πως είναι δικό της, οπότε ακολουθεί το δεύτερο δίστιχο αδιάντροπο και τσουχτερό. Υπάρχουν βέβαια και πολλά τετράστιχα που είναι «αδιάντροπα» από τον πρώτο στίχο και έχουν σημαντικές ομοιότητες ή και ταυτίσεις με τη γνωστή έμμετρη σάτιρα του Αγιασώτικου Καρνάβαλου. Θεωρώ πολύ πιθανόν, επειδή στη Μυτιλήνη δε γινόταν καρναβάλι με σάτιρες να μεταφερόταν επιλεγμένα αποκριάτικα στιχάκια, που τους είχαν κάνει ιδιαίτερη εντύπωση, στον κλήδονα.

Τα δίστιχα, τα συναντάμε και με τον όρο «τσακίσματα» αποτελούν ένα ιδιαίτερο και σημαντικό στοιχείο του κλήδονα. Ακολουθούν τα τετράστιχα και αφού είχε βγει το «ριζικάρι» ή «σημάδι» και αφινδιάζε τον κάτοχο του μας και μετά το τετράστιχο δεχόταν και ένα δίστιχο, άμεσο, τσουχτερό και πιο αθυρόστομο. Έτσι, κάτι σαν παιχνίδι, γρήγορο φτερούγιμα με στοιχεία απροσδόκητου και έκπληξης, που κορύφωνε το γέλιο και την ευθυμία».

Από τη δράση του Συλλόγου μας

Η εκλογολογιστική μας συνέλευση

Γράφει ο Αλέξανδρος Πατσής

Ο Φλεβάρης του 2017 συμπεριέλαβε στις μέρες του και την εκλογολογιστική γενική συνέλευση των μελών του Συλλόγου μας. Από τις 10:00 το πρωί της Κυριακής 19 του μηνός, μέλη και φίλοι του Συλλόγου άρχισαν να προσέρχονται στα γραφεία μας. Ανάμεσά μας ήταν και

άνθρωποι αγαπητοί, που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο έχουν σχηματίσει το θετικό αποτύπωμά τους, έντονο και ανεξίτηλο στο χώρο της Σκαμνιάς και της Σκάλας. Ενδεικτικά θα αναφερθούμε σε κάποια από τα πρόσωπα αυτά σε οικονομία του γραπτού λόγου: Ο φίλος και συνεργάτης του Συλλόγου Κωστής Κολιός, με την γλαφυρή πένα του και τον καθαρό λόγο γραπτό και προφορικό.

Ο συμπαθής και παραστατικός Παρασκευάς Πατσής (Πατσός) με την πνευματική του διαύγεια για τα 92 του χρόνια και τις νοσταλγικές διηγήσεις του, ο οποίος αντά-

μωσε τον φίλο του και πάλαι ποτέ τελώνη της Σκάλας, αγαπητό σε όλους Θανάση Καραχάλιο και φόρτισε συναισθηματικά τους παρευρισκόμενους.

Ο εξαιρετικός φίλος και υποστηρικτής του Συλλόγου Ευθύμης Παπαταξιάρχης, καθηγητής Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, που αγάπησε το χωριό από την δεκαετία του ογδόντα, όταν βρέθηκε εκεί για να εκπονήσει την διατριβή του.

Πολλοί ακόμα αγαπητοί χωριανοί, συντοπίτες και φίλοι κόσμησαν με την παρουσία τους την σύναξη αυτή και που ως πιο τακτικές και συνεπείς στις παρουσίες τους στο σύλλογο δεν αναφέρουμε τον καθένα ξεχωριστά, εξοικονομώντας χώρο στη στήλη αν και τους αξίζουν πολλά συγχαρητήρια και λόγια επαίνου για την υποστήριξη και την προσφορά τους στον Σύλλογο.

Ετσι λοιπόν, μέσα σε ατμόσφαιρα χαράς και καλής διάθεσης για το όμορφο αυτό αντάμωμα, ακούστηκαν τα νέα του χωριού και έγιναν οι προγραμματισμένες ενημερώσεις και ανακοινώσεις από τον πρόεδρο του Συλλόγου Γιώργο Ευαγγέλου.

Διαβάστηκε ο οικονομικός απολογισμός της απερχόμενης διετίας και εγκρίθηκε παμπηφεί. Ακούστηκαν θέσεις, απόψεις και προτάσεις από τα μέλη της γενικής συνέλευσης, οι οποίες θα βοηθήσουν σε μια συνέχεια του συλλόγου αντάξια της ιστορίας του.

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε κοπή της πίτας. Ακούστηκαν τα κάλαντα όπως πάντα από την υπέροχη και καλλίφωνη Μάρω Λιόση, η οποία προσέφερε στον τυχερό του φλουριού καλάθι δώρων.

Ακολούθησε η εκλογή της εφορευτικής επιτροπής για την διεξαγωγή των εκλογών, η οποία απαρτίστηκε από τους Νίκο Τσάκο, Τασούλα Κράλλη και Δέσποινα Ευαγγέλου.

Δηλώθηκαν οι υποψηφιότητες και προχώρησε η διαδικασία της ψηφοφορίας.

Τα νεοεκλεγέντα μέλη του διοικητικού συμβουλίου του Συλλόγου Σκαμνιωτών «Παναγιά οι Γοργόνα» μετά

και από την συγκρότησή τους σε σώμα έχουν ως εξής:

1. Ευαγγέλου Γεώργιος, Πρόεδρος
2. Παπαδόπουλος Κώστας, Αντιπρόεδρος
3. Πατσής Αλέξανδρος, Γραμματέας
4. Κραντίνος Ιωάννης, Ταμίας
5. Αντωνίου Νίκη, Μέλος
6. Λιόση Μάρω, Μέλος
7. Μαδυτιανού Φωτεινή, Μέλος

Ευχόμαστε στο νέο Δ.Σ καλή δύναμη. Μετά το τέλος των εργασιών της εκλογολογιστικής συνέλευσης, ακολούθησε όπως πάντα κέρασμα με ούζα, κρασιά και παραδοσιακά μεζεδάκια, που ετοίμασαν οι πάντα πρόθυμες κυρίες του Συλλόγου μας και τις ευχαριστούμε θερμά.

Τη χαρά και το κέφι ενίσχυσε τι άλλο από την παραδοσιακή μας λεσβιακή μουσική και βέβαια από τους εκφραστικούς χορούς μας, που ανέβασαν ακόμα περισσότερα την ψυχολογία.

Επίσκεψη στο χώρο του Κεραμικού (2-4-2017)

Γράφει ο Παναγιώτης Χαϊδεμενάκης

Επίσκεψη-ξενάγηση στο χώρο του Κεραμικού. Μία απόλυτα επιτυχημένη οργανωτικά αλλά και εκπαιδευτικά ήταν η εκδήλωση του Συλλόγου Σκαμνιωτών «Παναγιά Γοργό-

να» που στα πλαίσια του θεσμικού του ρόλου προγραμματίσει να κάνει. Εξαιρετική η ξενάγηση παρουσίασε πολλές άγνωστες λεπτομέρειες της αρχαίας ιστορίας, του νεκροταφείου του Κεραμικού, των Θεμιστόκλειων τειχών αλλά και πολλών άλλων. Για μια ακόμα φορά οι ατυχείς «εραστές του καναπέως» έχασαν εκτός από τον ωραίο περίπατο την επαφή τόσο με την ιστορία της πατρίδας μας όσο βέβαια και με την χημεία των συντοπιτών που συσφίγγεται και ενδυναμώνεται σε τέτοιου είδους εκδηλώσεις. Συγχαρητήρια στο σύλλογο που με τον φρέσκο αέρα της καινούργιας του σύνθεσης βάζει τις βάσεις για σειρά τέτοιων επιμορφωτικών εκδηλώσεων που δικαιώνουν και τον χαρακτήρα του.

Εκδρομή στο Λαύριο

Γράφει ο Δημοσθένης Αρχιμανδρίτης

Την 14η του Μαΐου, την ημέρα της γιορτής της Αγίας Φωτεινής, ο Σύλλογος μας οργάνωσε εκδρομή στο Λαύριο. Συγχωριανοί και φίλοι με ένα πούλμαν και μερικά αυτοκίνητα ΙΧ που ακολουθούσαν, περάσαμε μια πολύ όμορφη ενημερωτική και ψυχαγωγική ημέρα, που πρέπει να πούμε ότι ήταν μια από τις πρώτες πιο ζεστές μέρες του καλοκαιριού.

Η ημέρα ξεκίνησε με μια περιήγηση στην πόλη και στο λιμάνι. Στη συνέχεια επισκεφθήκαμε το Ορυκτολογικό

Μουσείο, όπου εκτίθενται περί τα 700 κομμάτια ορυκτών και πετρωμάτων της Λαυρεωτικής γης, μερικά από αυτά μοναδικά σε παγκόσμιο επίπεδο.

Επόμενος σταθμός της περιήγησης το Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο Λαυρίου, στο χώρο της πρώην Γαλλι-

κής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου, κηρυγμένο νεότερο μνημείο από το Υπουργείο Πολιτισμού, το οποίο σήμερα διαχειρίζεται το Ε.Μ.Π.

Στην περιοχή του Λαυρίου υπήρχε πολύ σημαντική μεταλλευτική δραστηριότητα τα αρχαία χρόνια η οποία στα-

μάτησε περί τον 5ο αιώνα π.χ. Στα νεότερα χρόνια η μεταλλευτική δραστηριότητα στην περιοχή ξεκινά περί το 1860. Για ένα διάστημα συνυπήρχαν η Ελληνική και η Γαλλική Εταιρεία Μεταλλείων Λαυρίου μέχρι το 1984, οπότε σταμάτησε οριστικά η μεταλλευτική δραστηριότητα στο Λαύριο.

Στο Τεχνολογικό Πάρκο επισκεφθήκαμε αρχικά ένα τμήμα από τις στοές του μεταλλείου. Μια πολύ ενδιαφέρουσα εμπειρία, μεταξύ άλλων για να πάρουμε και μια ιδέα κάτω από ποιες συνθήκες δούλευαν οι μεταλλωρύχοι. Στη συνέχεια περιηγήθηκα στις επίγειες εγκαταστάσεις του πάρκου, κτίρια – βιομηχανικοί χώροι. Εκεί μας έγινε ενημέρωση για την ιστορία της πόλης του Λαυρίου, των μεταλλείων, καθώς και για τη διαδικασία επεξεργασίας των μεταλλευμάτων.

Στο τέλος καθίσαμε σε μια πολύ όμορφη ταβέρνα της περιοχής έξω από την πόλη, με τα σχετικά κοψίδια, κρασί και χορό.

Σκαμιώτικα

Η Νوستαλγία της σκέψης: Το Δημοτικό Σχολείο της Σκάλας Σκαμιάς

Γράφει ο Δρ. Δημήτρης Μπούμπας

Οι μετεμφυλιακές δεκαετίες υπήρξαν για τη χώρα ιδιαίτερα θετικές σχετικά με το δημογραφικό ζήτημα. Οι ελληνικές οικογένειες τεκνοποιούσαν με γοργούς ρυθμούς αυξάνοντας σημαντικά τον ελληνικό πληθυσμό και ακολουθώντας τοιούτοτρόπως το προπολεμικό αφήγημα: «Για τα παιδιά έχει ο θεός. Θα βρούνε το δρόμο τους». Μεταξύ των άμεσων αποτελεσμάτων που παρατηρήθηκαν ήταν και η αύξηση του μαθητικού δυναμικού, αλλά και η προσπάθεια του σχολικού συστήματος να ανταποκριθεί στις αυξημένες ροές προς αυτό. Εάν συνυπολογίσουμε και τη νομοθεσία της συγκεκριμένης περιόδου η οποία υποχρέωνε κάποιους μαθητές και μαθήτριες να παραμένουν στάσιμοι, μετά από την αξιολόγηση των δασκάλων και των καθηγητών, αναλογιζόμαστε τον μεγάλο τους αριθμό. Την περίοδο αυτή τέθηκε και πάλι στο επίκεντρο της δημόσιας συζήτησης το διδακτηριακό ζήτημα και το ελληνικό κράτος κλήθηκε μέσω των πενιχρών μέσων που διέθετε να το αντιμετωπίσει, ιδιαίτερα στη Δημοτική Εκπαίδευση όπου και ήταν οξύτερο (υποχρεωτική εξάχρονη φοίτηση).

Στο παρόν άρθρο θα επιχειρήσουμε να ιστοριογραφήσουμε το εκπαιδευτήριο της Σκάλας Σκαμιάς, ενός εκ των δημοσίων υπηρεσίων του μικρού αλιευτικού και παραθεριστικού οικισμού τον οποίο έκαμε παγκόσμια γνωστό με τις βιβλιογραφίες του ο μεγάλος λογοτέχνης, Στρατής Μυριβήλης. Το μικρό αυτό ψαραδοχώρι με το καταπληκτικό φυσικό περιβάλλον, την Παναγιά του τη «Γοργόνα», γνωστό στα πέρατα του κόσμου απ' τις αφηγήσεις και τις φωτογραφίες των επισκεπτών, απ' τις ζωγραφικές και εικαστικές δημιουργίες των καλλιτεχνών. Το παγκόσμια γνωστό στις μέρες μας σημείο αιχμής της προσφυγικής-μεταναστευτικής κρίσης του 2015 καθώς από κει εισήλθαν στην ευρωπαϊκή ήπειρο ίσως και 8 εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπινες ψυχές.

Κεντρικό πρόσωπο της αφήγησης μας αποτελεί ο Μοριανός δάσκαλος Γεώργιος Στόικος που υπηρέτησε απ' το 1967 έως το 1975 στο ΔΣ της Σκάλας Σκαμιάς και έφυγε πρόσφατα απ' τη ζωή. Συννευξιαζόμενος πριν μερικά χρόνια ο κυρ-Γιώργος μας κατέθεσε τα πεπραγμένα της προσωπικής και εκπαιδευτικής του ζωής στο μικρό αυτό σχολείο καθώς και το φωτογραφικό του αρχείο. Μετατέθηκε στη Σκάλα από την Πηγή και στη συνέχεια τοποθετήθηκε στο σχολείο του Αφάλωνα. Ο κυρ-Γιώργος ήταν ένας καλός άνθρωπος, χαμηλών

Οι μαθητές της «πείνας και της δυστυχίας», όπως αναφέρει στο πίσω μέρος της φωτογραφίας ο Γεώργιος Στόικος, που διακρίνεται καθιστός στα δεξιά.

τόνων, δάσκαλος της γενιάς της «Παιδαγωγικής» του Νίκου Καζαντζάκη, πιστός και «εκ καθήκοντος» στα διδακτικά του καθήκοντα. Η θητεία στη Σκάλα συνέπεσε με την Χούντα των Συνταγματαρχών και τον συντηρητισμό που επιβλήθηκε στην ελληνική κοινωνία και εκπαίδευση.

Μετά τη Μικρασιατική καταστροφή και την εγκατάσταση των Ελλήνων προσφύγων στη Σκάλα, ο μικρός οικισμός διευρύνθηκε οικιστικά. Σύντομα προέκυψε έντονο πρόβλημα ίδρυσης σχολείου καθώς οι μαθητές και οι μαθήτριες του υποχρεωνόταν να καλύπτουν καθημερινά με τα πόδια την απόσταση προς τη Σκαμιά. Η ομολογουμένως δύσκολη ανηφορία, τους δημιουργούσε επιπρόσθετα και προβλήματα ισχυρής κόπωσης. Μετά από πιέσεις που ασκήθηκαν από τους κατοίκους στον τότε Επιθεωρητή Δημοτικής Εκπαίδευσης Λέσβου, το επίνειο της Σκαμιάς απέκτησε σχολείο κατά το σχολικό έτος 1935-36. Ήταν μικτό-μονοθέσιο-5/τάξιο με δασκάλα την **Αλίκη Ευαγγέλου** και 31 μαθητές και μαθήτριες (16 στην Α', 3 στη Β', 7 στη Γ', 4 στη Δ' και 1 στην Ε'). Οι μαθητές και οι μαθήτριες του πρωτοστεγάστηκαν σε δημόσιο οικημά πλησίον του καφενειού του Πατσού και της μουριάς του Μυριβήλη.

Αναφορικά με το διδακτήριο που κατασκευάστηκε το τη δεκαετία του 1960 για να στεγάσει τους μαθητές και μαθήτριες της Σκάλας αποτελεί ένα απλό σχολικό κτήριο, κυβόσχημο και διαθέτει κεραμοσκεπή. Είναι μονοτάξιο με ένα γραφείο για τον διδάσκοντα και υπήρξε οργανικά μονοθέσιο. Το εκπαιδευτήριο της Σκάλας, το σχολείο μιας μικροκοινω-

νίας, ενός μικρόκοσμου, σχετικά απομονωμένου, υπήρξε 5/τάξιο ή εξατάξιο, ανάλογα με τον αριθμό των μαθητών και μαθητριών του και πάντα με έναν διδάσκοντα ή διδάσκουσα. Η προσφορά του υπήρξε ανεκτίμητη στην τοπική κοινωνία, των αγνών βιοπαλαιστών της θάλασσας, των καπεταναίων με τη στενή έννοια, των δημοκρατικών αυτών ανθρώπων της λεσβιακής καθημερινότητας σε περιόδους της νεοελληνικής ιστορίας με έντονες πολιτικοκοινωνικές εξελίξεις.

Εργασίες κατασκευής του μαντρότοιχου του σχολείου

Στη συνέχεια αναφέρουμε την περιγραφή του Γ. Στόικου για τους Σκαλοσκαμιώτες: «Ο κόσμος στη Σκάλα ήταν πολύ καλός και οι σχέσεις μας με τους κατοίκους εξίσου καλές. Ήμουν και διευθυντής καθώς το σχολείο της Σκάλας ήταν μονοθέσιο. Επίσης έψαλλα στην Εκκλησία. Βοηθούσα τους κατοίκους όπως μπορούσα αλλά και οι ντόπιοι με βοηθούσαν όποτε τους χρειαζόμουν. Οι κάτοικοι υποδέχτηκαν εμένα και την οικογένεια μου πολύ φιλικά και έδειχναν ιδιαίτερη εκτίμηση στο πρόσωπο μου μέχρι τέλους. Είχα αναπτύξει φιλίες με τους ντόπιους και πολλές φορές με φιλοξένησαν στα σπίτια τους. Θα μου μείνουν αξέχαστα τα νόστιμα και μεγάλα σε μέγεθος ψάρια της περιοχής». Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα υπήρξε η αφήγηση για τον σεισμό του 1968: «Ο σεισμός έγινε το απόγευμα της 5ης Μαΐου και ήταν πολύ δυνατός. Τα πιάτα έ-

Το διδακτήριο της Σκάλας στα τέλη της δεκαετίας του 1960 με τη γαλανόλευκη να κυματίζει στον ιστό της.

πεσαν στο χώρο της κουζίνας από τη ραφιέρα που ήταν τοποθετημένα. Οι βάρκες στη θάλασσα «χόρευαν» κατά τη διάρκεια του. Αμέσως έπρεπε να εκκενώσουμε τα σπίτια μας. Ο στρατός έφερε σκηνές, τις οποίες έστησαν σε διάφορα μέρη (άλλες στην παραλία και άλλες στην αυλή του σχολείου). Εμείς μείναμε σε μία σκηνή στην αυλή του σχολείου για 3 με 4 ημέρες μαζί με άλλο κόσμο. (Οι σκηνές ήταν πολύ μεγάλες). Αυτές τις δύσκολες ημέρες οι ψαράδες βοήθησαν ιδιαίτερα με το να προσφέρουν ψάρια στον κόσμο.»

Η οικογένεια Στόικου στη Σκάλα κατά την μετασεισμική περίοδο. Τα παιδιά τους, νιν εκπαιδευτικοί, υπηρετούν στην Α/θμια και Β/θμια Εκπαίδευση στη Λέσβο

Δράσεις του Δημοτικού Σχολείου της Σκάλας Σκαμιάς

Το σχολείο της Σκάλας καταργήθηκε του το 1989, λόγω έλλειψης ικανού αριθμού μαθητών (τελευταίος του δάσκαλος ήταν ο Χατζημανωλάκης Ελευθέριος), αφού έκλεισε τον ιστορικό του κύκλο. Η εξέλιξη του αριθμού των μαθητών-τριών του ήταν η ακόλουθη: 1936-24, 1946-14, 1956-25, 1966-36, 1976-31.

Εθνική γιορτή

Εθνική γιορτή

Γυμναστικές επιδείξεις με το παιχνίδι του χορόμηνου στο αλεύρι.

Γυμναστικές επιδείξεις.

Ο Γεώργιος Στόικος μπροστά στην Παναγιά τη Γοργόνα.

Σκαμιά

ΤΡΙΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ

Ιδιοκτήτης:
Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΣΥΚΑΜΙΩΤΩΝ
ΛΕΣΒΟΥ
E-mail: skamia78@yahoo.gr
«ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΓΟΡΓΟΝΑ»
Γραφεία: Ιθώμης 14,
Γκύζη Αθήνα Τ.Κ. 11475
Τηλ. 210 38.44.941
ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ

ΑΠΟ ΤΟ Δ.Σ. ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Εκδότης: (υπεύθυνος σύμφωνα με το Νόμο)

Ευαγγέλου Γεώργιος
Δαρδανελίων 166 Ν. Σμύρνη
Τ.Κ. 171 23 Τηλ. 210 9359543

Συντακτική Επιτροπή

Όλα τα μέλη του Δ.Σ.

Συνδρομή ετήσια 10 €

Φωτοστοιχειοθεσία - Εκτύπωση

«**Ν. ΖΩΡΖΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.**»

Μεσολογίου 10 & Μάνης
Αθήνα - Τηλ. 210 33.01.600

Σκαμιώτικα

Η Σωτήρα (Ιερός ναός του Σωτήρος)

του Μιχάλη Κούμπα

Όταν οι χωριανοί μιλούν για την «Σωτήρα» ξέρουν στο μυαλό τους για ποιο εκκλησάκι μιλάνε.

Στο σταυροδρόμι στην είσοδο του χωριού κατηφορίζοντας ο δρόμος για την Σκάλα στα 500 περίπου μέτρα συναντάς το εκκλησάκι της «Σωτήρος».

Στον ίδιο χώρο υπάρχει και το εκκλησάκι του Αγίου Παντελεήμονος. Πιο πάνω περίπου στα 50 μέτρα φάτσα στην σιδερένια πόρτα από την είσοδο του Σωτήρος, βρίσκεται το «μιζαρλίκι», «μιζάρ» το λεγάμε μικροί το τούρκικο πάλοι ποτέ νεκροταφείο.

Εκεί τριγύρω δένουμε τις κατσίκες για να βοσκήσουν, στήναμε και «ανεσπάθες» να πιάνουμε κότσυφες.

Κάποια χρονιά θυμάμαι γίναμε και αρχαιολόγοι σκάβοντας από περιέργεια έναν τάφο τούρκικο βρήκαμε μια κολώνα μαρμάρινη με τούρκικη γραφή και μέρες με το τσαπί την ξεθάβαμε και την σκεπάζαμε με πουρνάρια για να μην την ανακαλύψουν, τι κάναμε! Αφού βρήκαμε και μερικά κόκαλα αντί για λίρες ποιανού μακαρίτη Τούρκου νατανε τα παρατήσαμε.

Γύρω γύρω στην Σωτήρα υπήρχε αυλότοιχος για προστασία από τα ζώα τα αδέσποτα με κεραμίδια από πάνω, μετά από χρόνια, έριξαν και μαρκίζα τσιμέντο για να μην νεροπίνει ο τοίχος, έγινε και η αρμολόγηση στις πέτρες.

Είναι πολύ παλιό εκκλησάκι η Σωτήρα, το μαρτυρά το παλιό του τέμπλο. Λειτουργούσε πριν ακόμα γίνει η Αγία Φωτεινή. Ανέκαθεν όμως ήταν και εξακολουθεί και σήμερα κοιμητηριακός ναός. Ως και σήμερα έχει την μεγαλύτερη επισκεψιμότητα είτε λόγω της θέσης του στον κεντρικό δρόμο για την Σκάλα, είτε για την σημασία που κρύβει για τον κάθε χωριανό.

Οι τάφοι ήταν μονάχα κάτω από τα σκαλοπάτια, κάτω από το εκκλησάκι. Ήταν με πέτρα χτισμένοι ξερολιθιά και από πάνω έμπαιναν πλάκες πέτρινες που τις σκέπαζαν με χώμα.

Κάποτε η πόρτα στο εκκλησάκι είχε μια τρύπα, τότε οι καιροί ήταν δύσκολοι, πώς να φτιαχτεί καινούργια, την έκλεινε ένα κομμάτι από τενεκέ.

Το επισκεπτόμασταν συχνά με την γιαγιά την Κατερίνα (Βογιατζή), που άναβε ανελλιπώς τα καντήλια και εμείς τριγυρίζαμε στους πρίνους. Κάποτε είχε τρυπώσει μέσα ένα φίδι το είχε δει η γιαγιά η Κατερίνα και όταν άνοιγε η πόρτα έκανε φασαρία να φύγει. Τρύπωνε κάτω από τα στασίδια που ήτανε και αυτά τρύπια στο πάτωμα.

Τάφοι μαρμάρινοι και «οίκοι» δεν υπήρχαν ούτε ήταν τόσο πολλοί, φιλοξενούσε μόνο τους ντόπιους, αυτοί που όπως τα δέντρα δεν ξεκολλούσαν από τον τόπο τους όσοι έφευγαν από το χωριό έφευγαν για πάντα κι εκεί έμεναν.

Σήμερα έχουν επεκταθεί και στο πάνω μέρος μπροστά στο εκκλησάκι του Αγίου Παντελεήμονος. Οι σταυροί ήταν όλοι ξύλινοι και τους έφτιαχνε ο μπάμπια-Γιώργος ο μαραγκός και συνάμα αιώνιος ψάλτης μας, στο κάτω μέρος είχαν και το ξύλινο ντουλαπάκι που έμπαινε το καντήλι.

Τα καλοκαίρια κατέβαιναν οι γυναίκες και δεκαπεντίζανε με πρώτη την κυρά-Κατίνκω. Στις 6 Αυγούστου μετά την λειτουργία μοίραζαν παξιμάδια, σταφύλια και τυρί, το σταφύλι ήταν από τα ντόπια αμπέλια για καλή σοδειά και ήταν αρκετά.

Εμείς περιδιαβαίναμε τους τάφους και διαβάζαμε ονόματα και ημερομηνίες και στεκόμασταν με απορία σε αυ-

τούς που είχαν αντέξει περισσότερο από τους άλλους στα βάσανα της ζωής και ακόμα περισσότερο σε αυτούς που δεν πρόλαβαν και έφυγαν πολύ νέοι.

Πιο κάτω αριστερά από την σιδερένια πόρτα, την είσοδο, υπάρχει το ρέμα με το αγιάσμα όπως το λένε, η πηγή δεν στέρευε ποτέ όσο θυμάμαι είναι κεφαλόβρυσος.

Από αυτή την πηγή έπαιρναν και νερό για τις ανάγκες της Σωτήρας. Παλιά πριν ακόμα γίνει ο σημερινός δρόμος, ήταν μονοπάτι με διαστήματα από χώμα και πλακόστρωτα (ντουσεμέδες). Η μεταφορά με τα χέρια ήταν πολύ δύσκολη, ιδιαίτερα όταν ήταν χειμώνας με βροχή και κρύο. Ας είναι καλά η πρόοδος και ο Αλέκος που απλοποιήθηκαν τα πράγματα.

Σήμερα η Σωτήρα δίνει τις δικές της απαντήσεις στις απορίες και τους προβληματισμούς του εφήμερου ανθρώπου. Εδώ ο νόμος της ισότητας έχει απόλυτη εφαρμογή. Όλα είναι σε απόλυτη τάξη, όλοι απολαμβάνουν τον ύπνο του Δικαίου συντροφιά με τους αιώνιους πρίνους.

Τις εστί βασιλεύς η Στρατιώτης, πλούσιος ή πένης, δικαίος ή αμαρτωλός.

Μακαρία η οδός που λέει και ο Βασίλης. Τέλος η πλεονεξία, η φιλαργυρία, η αλαζονεία, ο φθόνος, η φιλοδοξία και όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που υποβιβάζουν τον άνθρωπο. Ούτε οι μαρμάρινοι τάφοι ούτε οι στήλες ούτε τα λοιπά αφιερώματα συνεχίζουν την μνήμη των γνωστών μας ανθρώπων όταν πάψουμε να υπάρχουμε εμείς οι ίδιοι. Η ζωή μας είναι δώρο Θεού και σαν θείο δώρο πρέπει να την φροντίζουμε ως το τέλος.

Ο νους, η ψυχή, το πνεύμα, είναι αυτό που κάνει τον άνθρωπο να διαφέρει και τον βάζει στην κορυφή του ζωικού βασιλείου. Πάντοτε ψάχνει να βρει απαντήσεις σε ό,τι δεν γνωρίζει και τον απασχολεί. Οι λύσεις που έχει δώσει ως σήμερα καταγεγραμμένες ως επιστήμες: Ιατρική, Φυσική, Χημεία, Γεωμετρίακαι ό,τι η λογική δεν ερμηνεύει ...θαύμα όταν οι επιστήμονες δεν εξηγούν όταν απάντηση δεν μπορεί να δοθεί όταν η κοινή λογική τελειώνει αρχίζει ο θεός....

Αρνούμαι να πιστέψω αυτό που κάποτε κάποιος με ρώτησε και μόνος του απάντησε: Μιχάλη τι ήσουν πριν να γεννηθείς, το ίδιο θα είσαι και όταν κλείσεις τα μάτια σου δηλαδή μηδέν, τίποτα....!Ως κάποιος να πιστεύουν αυτό.

Σαν λαός όμως και σαν Μιχάλης θεωρώ ευλογία την έλευση του Χριστού στην ζωή και ελπίζω στο θαύμα θαυμάτων στην σωτηρία της ψυχής

Υ.Γ. Λατρεμένη μου εγγονέ Δημητράκη όταν πια μεγάλος θα περνάς από την Σωτήρα με το αμάξι σου μην ξεχνάς να κορνάρεις όπως κάνουμε τώρα όταν περνάμε μαζί για τον προπάππου και την προγιαγιά σου και να σαι βέβαιος ότι και εγώ τότε με την σειρά μου θα σε ακούω και θα χαίρομαι που δεν ξεχνάς ίσως και να σε βλέπω ποιος ξέρει.....

Χρόνια εφηβείας

του Κωστή Κολιού

Τελειώνοντας το λύκειο της πόλης ήρθε ο καιρός των σπουδών, ο στρατός, και ακολούθησε η ανάγκη της επαγγελματικής επιβίωσης. Μακριά από τον τόπο μου που τόσο λάτρευα, την πατρίδα της μνήμης, της καρδιάς, των αρωμάτων, του πρώτου Έρωτα.

Έγινε κι' εγώ όπως και τόσα άλλα παλικάρια του νησιού μου εσωτερικός μετανάστης, Ξένος μέσα σε μια αφιλόξενη μεγαλούπολη.

Μην ακούς φίλε μου για τις μεγάλες επιτυχίες μας, για τα σπίτια και τα παλάτια που χτίσαμε, για την οικονομική ευμάρεια που αποκτήσαμε.

Παλέψαμε σκληρά όπως και κάθε νέος στον τόπο εργασίας του τίμια, σε μια Ελλάδα που αναπτυσσόταν, μπορούσε να θρέψει τα παιδιά της, έδινε τις ευκαιρίες χωρίς να τα διώχνει μακριά σε ξένους τόπους.

Τα παραπάνω λόγια, λόγια της στιγμής και καυχησιές.

Παραμύθια του καφενέ.

Η καρδιά έμενε πάντα σταθερά πίσω. Στον τόπο που πρωτοπαίξαμε και μάτωσαν τα γόνατα, εκεί που μάθαμε να τσαλαβουτάμε στη θάλασσα και να αρματώνουμε τις τσίγκινες ανεμότρατες και τα «γκιργκίρια» από γάλα εβαπορέ, από το μεγάλο κουτί ντομάτα πελτέ του μπακάλη.

Και να ονοματίζουμε τους εαυτούς μας «καπετάν Κυριάκο, καπετάν Κώστα, καπετάν Στρατή».

Που δημιουργούσαμε παίζοντας караγκιόζη, ή μαθαίναμε από μωρά παιδιά να κατασκευάζουμε τους χαρταετούς μας φτιαγμένους με καλάμι, εφημερίδα και αλευρόκολλα, αλλά με σωστά πάντα τα ζύγια για το πέταγμα τους.

Που πρωτοκάναμε εμπόριο πουλώντας «φυτ'λάκια, αρίγαν', φλισκούν'» για το χαρτζιλίκι μας.

Εκεί που ερωτευθήκαμε, και πρωτοφιλήσαμε χείλη αφίλητα.

Και τα καλοκαίρια σαν ερχόταν η ώρα για το ταξίδι της επιστροφής, ξεκινούσε κιάλας το μυτιληνιό νταβαντούρι μέσα στο λιμάνι του Πειραιά.

Με αγκαλιές και φιλιά σε κάθε γνωστό και φίλο που συνταξιδεύαμε.

Αυτές οι αγάπες κρατούσαν λίγο, μέχρι να φανούν το επόμενο πρωί τα Πλωμάρια, ν' αρχίσει το πείραγμα και να βγουν τα «κσούρια» κάθε χωριού.

Αχ εμείς οι «γκασμάδες της διασποράς» που λέγει κι' ο γιος μου ο Νικόλας.

Τα πειράγματα συνεχίζονταν λίγο μετά την άφιξη μας σαν βρισκόμασταν στο καφενείο του δημοτικού κήπου με τον πρώτο καφέ, κέρασμα από τον Στρατή τον Καραγιάννη. Παρέα πια με τους φίλους που είχαν τη τύχη να μένουν μόνιμα και να προκόβουν στο νησί.

Το 1988 έχασα σε τέσσερις μήνες και τους δυο μου γονείς.

Έφυγε πρώτα η μάνα που έκλεισε τυραννισμένη τα μάτια της μετά από πολύμηνη ταλαιπωρία σε νοσοκομεία και τάφηκε στην Αθήνα.

Ακολούθησε ο πατέρας με ξαφνικό θάνατο, ανήμερα του Αγίου Πνεύματος στη Μυτιλήνη, τη παραμονή της επίσκεψής του για μια ακόμα φορά το αγαπημένο του Αίβαλι..

Ένωσα να ορφανεύω κι' ας ήμουν κοντά σαραντάρης.

Σαν κλείνει το πατρικό σπίτι και μετά τη ταλαιπωρία του θαλασσινού ταξιδιού δεν σε δέχεται η καλομάννα με τα φιλιά της, τον καφέ όπως ακριβώς τον πίνεις.

Με το γλυκό που τόσο πεθύμησες από τα δικά της χέρια και που είναι πιο γλυκό από τις θύμησες παρά από τη νοστιμιά του.

Το πρώτο γεύμα φτιαγμένο χαιτρικά για σένα με το φαί της αδυναμίας σου.

Η πόλη που με γέννησε άλλαξε όψη.

Έγινε αφιλόξενη.

Το σπίτι έρημο και ψυχρό έκλεισε για πάντα.

Κακότυχος ο γιος που είναι αναγκασμένος να ανοίξει μπουλά και να διαλέξει, ποιες απ' τις θύμησες που κρύβει μέσα του είναι οι πιο μονάκριβες και ποιες είναι καταδικασμένες στη λήθη του περιπτώ.

Ποια απ' τα κεντήματα και τα εργόχειρα της μάνας αξίζουν πιο πολύ σαν μνήμες. Ρούχα που αγκάλιασαν αγαπημένα κορμιά να πετιούνται άχρηστα πια στο πάτωμα και μετά στη σακούλα με τα σκουπίδια.

Γράμματα, ευχετήριες κάρτες για την ονομαστική τους γιορτή, για το γάμο τους, γραφτά ντοκουμέντα διαχρονικής αγάπης και φωτογραφίες μιας ζωής και μνήμης του περάσματος ανθρώπων απ' αυτή τον κόσμο, να μπαίνουν στη κλεισάρα της επιλογής και μοιραία πολλά απ' αυτά της απόρριψης.

Η φιλοξενία και η αγάπη των συγγενών που ζούσαν στη Μυτιλήνη δεν με γέμιζε.

Ήταν φιλοξενία κι' όχι το καλωσόρισμα απ' το άνοιγμα της πατρικής πόρτας.

Το 1989, Κυριακή των Βαΐων γινόταν μια από αυτές τις ανεπανάληπτες επαναλαμβανόμενες βουλευτικές εκλογές που έμελλε να χαράξει την επόμενη εικοσαετία της ζωής μου και όλης της οικογένειάς μου.

Από το εκλογικό μου βιβλιόριο όσο τα εκλογικά μου δικαιώματα ήταν στη Μυτιλήνη δεν έλειπε ούτε μια σφραγίδα.

Σκαμιώτικα

από σελ. 6

Ευκαιρία για ένα ακόμα προσκύνημα, για μια ακόμα δραπέτευση από τη μεγαλόπολη, μια ακόμα ουζοκατάνυξη στο Φανάρι, στους Καστανη του Γιώργη.

Φρόντιζαν άλλωστε γι' αυτό οι τόσο εξυπηρετικοί Μυτιληνιοί βουλευτάδες μας που διέθεταν δωρεά εισιτήρια για το πλοίο και τα λεωφορεία ακόμα, μέχρι τα χωριά.

Μπας και αυγατίσουν το μερίδιο που τους αναλογούσε απ' το κοπάδι με τα μυτιληνιά ζωντόβολα.

Δεν θα ξεχάσω ταμπέλα στο μπροστινό τζάμι λεωφορείου που έλεγε: «Ο Μανταμάδος* ψηφίζει Ν//άν/α». Γέλασε και το αριστερό παρδαλό κατσίκι στο χωριό. Σαν ψάχνανε να βρουν αναστατωμένοι το βράδυ των εκλογών, τους δυο δεξιούς ψήφους που έβγαλε η κάλπη.

Τη μια τη ξέρανε. Ήταν εδώ και χρόνια πολλά, του παπά. Τη δεύτερη, τους την αποκάλυψε αμήχανος ο ίδιος ο δράστης. Ήταν ο εκπρόσωπος της εξουσίας, ο δικαστικός έφορος. Πού να ήξερε ο άμοιρος, πως θα διπλασίαζε το ποσοστό της Δεξιάς στο Ξακουστό τα χρόνια εκείνα κομμουνιστοχώρι. Του το συγχώρησαν, τον κέρασαν στη πλατεία και τον έστειλαν με το καλό από κει που ήρθε.

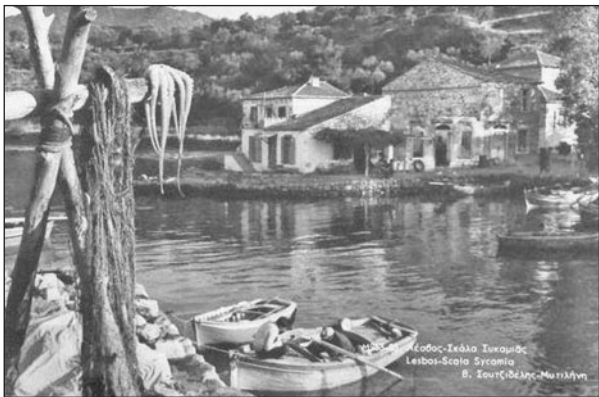
Με τη Χρυσούλα τη γυναίκα μου, αποφασίσαμε να εκμεταλλευτούμε την ευκαιρία των εκλογών και να περάσουμε όλη η οικογένεια το δωδεκάημερο του Πάσχα στη Μυτιλήνη.

Τη Παρασκευή, παραμονή του Λαζάρου έφτασα πρώτος με το Σέργιο το μικρό μας γιο, τότε πέντε χρονών.

Το πλοίο έφτασε αχάραγα στα Μπλόκια σε μια μυστηριακή, αρχέγονη στιγμή.

Από το κατάστρωμα του «Σαπφώ» αντικρίσαμε μέσα στον μαύρο, βελούδινο σκοτεινό ακόμα ουρανό, το κιτρινοκόκκινο φεγγάρι να βασιλεύει πίσω απ' το Βουναράκι στον Άγιο Παντελεήμονα και να γράφει το είδωλο του στον καθρέφτη της γαλήνιας θάλασσας μπροστά απ' το παλιό φανάρι.

Τη στιγμή που τα γκιργκίρια* με τη σαντάλα, και τις βάρκες με τα αναμμένα πυροφάνια καβάτζαραν το Στρογγυλό και ανοιγόντουσαν φουριόζικα προς το Ντικελί.

Να προλάβουν τη ψαριά πριν το πρώτο φως της αυγής. Εκλογές την Κυριακή των Βαίων και ακολούθησε τη Μεγάλη Δευτέρα η άφιξη της γυναίκας μου με τον μεγάλο μας γιο, τον Νικόλα.

Πάνω σε μια απογευματινή συζήτηση -Μεγάλη Τρίτη απόγευμα ήταν θαρρώ που χαζεύαμε με τα παιδιά βάρκες και βαρκάρηδες στο βραχολιμανάκι της Βαριάς-, μου ανέφερε η γυναίκα μου πως μια συνάδελφος της κατάγεται από την Σκάλα Σκαμιάς και μας περίμενε να γνωριστούμε. Πράγματι, φτάσαμε στον όμορφο θαλασσότοπο απομνημόσυνο της Μεγάλης Πέμπτης.

Σκαρφαλωμένοι «στης Παναγιάς τα ράχτα» με τη θάλασσα ήμερη, γλυκιά και χαδιάρια κάτω από τα πόδια μας να στέλνει κύματα - κύματα τα αρώματα της, το εκκλησάκι μέσα να μοσχομυρίζει ιδώδιο και μελισσοκέρι περιμέναμε να κυλήσει η ώρα για να γνωριστούμε τους ανθρώπους.

Την Καίτη, τον άντρα της τον Τάκη με τις δυο κορούλες τους, την γιαγιά κυρά Λένη.

Δεν είχαμε τη τύχη να γνωρίσουμε τον «Τάτη», ήταν το πρώτο Πάσχα χωρίς τη παρουσία του και τους έλειπε πολύ.

Για τον όμορφο χαρακτήρα και τη προσωπικότητα αυτού του ανθρώπου, μάθαμε πολλά από τις διηγήσεις αγάπης της κόρης του Καίτης και λίγους μήνες αργότερα από τους στενούς του φίλους.

Μετά τα τραταρισμάτα και την πετυχημένη ανάκριση και έγκριση για το «ποιόν» μας από τη γιαγιά, (της απατούσα σε μυτιληνιά ντοπιολαλιά, πράγμα που εκτιμήθηκε δεόντως από τη κυρα Λένη), ήρθε πολύ ζεστά και επίμονα η πρόσκληση να περάσουμε όλοι μαζί τη Κυριακή του Πάσχα στην πανέμορφη καταπράσινη αυλή του σπιτιού τους.

Μεγάλη Παρασκευή, που σαν να τόχει τάμα στο νησί η μέρα είναι πάντα θλιμμένη και βροχερή, προσκυνήσαμε με τις ομπρέλες και συγκρίναμε όπως συνηθίζαμε από παλιά, μετά τις «ώρες», τον ανθοστολισμό στους περισσότερους επιτάφιους της Μυτιλήνης.

Οι φούρνοι της Ερμού να μοσχοβολάνε τσουρέκι.

Εφτιαχναν παλιά τα κηροποιεία στη πόλη μας κάτι άσπρα κεράκια, λεπτά, μακριά και μαλακά ώστε να τυλίγο-

νται πάνω στις χαρτονένιες φόρμες τους, σε σχήμα καρδιάς για τις νιες ή σταυρού για τις πιο μεστωμένες.

Με κάτι όμορφα αγγελάκια, αν τα θυμάστε, κορμάκι και φτερά πάνω σ' ένα ροζαλί συννεφάκι με το αφράτο μάγουλο τους να στηρίζεται στη παλάμη.

Ήταν το τυλιγμένο μήκος τους τόσο ώστε να διαρκούν για όλες τις θρησκευτικές ακολουθίες της Μεγάλης Εβδομάδας.

Καθαρά γυναικείο θρησκευτικό αξεσουάρ. Και ήταν πραγματικά όμορφα.

Ή όμορφα τα έπλασα στη μνήμη.

Ένα τέτοιο μικρό δώρο-έκπληξη θέλησα να κάνω στη γυναίκα μου διαβαίνοντας την αγορά.

Γέμισα θλίψη όταν η Κυρία Καταστηματάρχου, μια πασαλειμμένη με λογίων πατσουλιού και φρεσκοσιδερωμένη από κάποιο κομμωτήριο, μεσόκοπη μεγαλοαστή -κατά τα πρότυπα της-, με κατσάδιασε για το συντηρητισμό μου και πού θυμήθηκα την αρχαιολογία.

Βλέπεις το διεθνές marketing είχε αρχίσει να προωθεί από κείνη την εποχή κάθε λογής λαμπάδες-σκουπίδια τύπου μάρμπυ.

Η συντήρηση κυρά μου σαν συντηρηέ όμορφες μνήμες είναι η συνέχεια του πολιτισμού μας, η δημιουργία της λαϊκής παράδοσης και της έστω και απλοϊκής τέχνης ενός τόπου.

Μας κατηγορούν εμάς τους Ξενιτεμένους Μυτιληνιούς οι ντόπιο φίλοι μας, πως θέλουμε το νησί σταματημένο στο χρόνο, να μας θυμίζει τα πρωτινά τα χρόνια, τα χρόνια των παιδικών μας αναμνήσεων.

Δεν έχουν δίκιο.

Έχοντας αποκτήσει την πείρα της σύγκρισης, τη εμπειρία της ασχήμιας από άλλους τόπους να εισβάλλει και να ασχημίζει τη καθημερινή μας ζωή, αποζητάμε την εικόνα της αρχιτεκτονικής ποιότητας, την «πάλαι ποτέ» παρθενική ομορφιά του λεσβιακού τοπίου.

Ας το αφήσουμε για την ώρα στην άκρη, γιατί σηκώνει πολλή συζήτηση.

Μεγάλο Σάββατο Ανάσταση στον Άγι Γιώργη με μπόλικα βροντώδη, χειροποίητα βεγγαλικά που τρόμαξαν ακούνητως γυναίκα και παιδιά.

Πασχαλιτικό βραδινό τραπέζι με καταπληκτική σούπα από σπιτίσια αλανιάρα κότα, καλεσμένοι στο σπίτι της εξαδέλφης μου Ασπασίας.

Και πρωί-πρωί, ανήμερα με ένα ολόλαμπρο πασχαλιτικό πρωινό, δρόμο για τη Σκάλα.

Όσα χρόνια κι' αν περάσουν, όσες φορές κι' αν την διαβώ, η στράτα αυτή θα έχει κάτι νέο να μου δείξει μια καινούργια εικόνα της να μου προσφέρει.

Φτάνοντας στο χωριό είδαμε ότι η ιεροτελεστία του ψησίματος είχε αρχίσει αχάραγα.

Η λιγωτική μυρουδιά των κρεατικών, μας χτύπησε στα ρουθούνια.

Δεν ήταν τόσο η όρεξη που έφερνε η τσίκνα του σουβλιού αρνιού και του κοκορετσιού (υπεύθυνος ψησίματος: Γιώργης το χασαπάκι) που ψήνονταν κάτω απ' τη σκιά της κρεβατιής της κυρά Λένης, η νοστιμιά του πατροπαράδοτου για το νησί μας γεμιστού αρνιού στο φούρνο και των μεζεδών, όσο η αγάπη και οι θερμές ευχές των γειτόνων που περνούσαν όλοι φρέσκοι και χαμογελαστοί για να καλημερίσουν, που γέννησε την αληθινή, γλυκιά ατμόσφαιρα της μεγάλης αυτής ημέρας της αγάπης, της Ανάστασης. Τόσο δυσεύρετης και σπάνιας στη μεγαλόπολη.

Εκείνο το απόγευμα κατά το ξεπροβόδιμα μας, μαζί με τις θερμές ευχές τους, ήρθε και η πρόσκληση να ξαναβρεθούμε στη Σκάλα τις επόμενες καλοκαιρινές διακοπές.

Το χρονικό διάστημα των τριών μηνών μέχρι το πρώτο αυτό καλοκαίρι στη Σκαμιά, πέρασε με την γλυκιά ανάμνηση που έγραψε στις μνήμες μας αυτό το ταξίδι, σχεδιασμούς, αναμονή και όνειρα. Μα πριν απ' όλα μας έδωσε την πολύτιμη ευκαιρία για τη δημιουργία μιας καινούργιας ζεστής, πολύχρονης, ανθρώπινης φωλιάς για την οικογένεια μου.

Οι πρώτες άγνωστες φεμινίστριες

Του Αριστείδη Καλάργαλη

Όταν κάνουμε αναφορές σε επετειακές ημέρες θυμόμαστε και παρουσιάζουμε σημαντικούς συνανθρώπους -ειδικά τους πρωτοπόρους-, οι οποίοι έχουν σχέση με τις επετείους, τότε έγιναν οι νομοθετικές παρεμβάσεις, δηλαδή γίνεται μια επανεγγραφή γνωστών στοιχείων.

Συνήθως βάζουμε νέους στόχους, αναφερόμαστε στις διεκδικήσεις και σε πολιτικές πρακτικές. Κι από κοντά ακολουθούν οι θεωρίες, η ιστορία των πραγμάτων, η επιστημονική θεώρηση και ανάλυση.

Καλή ώρα, την Ημέρα της Γυναίκας κάποιοι μας πληροφορούν για τις πρωτιές των γυναικών η πρώτη γυναίκα φοιτήτρια, δήμαρχος, βουλευτής, αεροπόρος, πρωθυπουργός, αστροναύτης* πότε απέκτησαν το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλεγέσθαι και άλλα.

Για τις άγνωστες, «άνωνμες», γυναίκες, οι οποίες πρωτοστάτησαν στην καθημερινότητα της ζωής, στην εργασία, στην πολιτική, σπάνια γίνεται αναφορά, γιατί δεν γνωρίζουμε κάτι γι' αυτές* δεν μπήκε στον κόπο κάποιος να γράψει την ιστορία τους.

Ας κάνουμε μια αναφορά μνήμης σε δύο άγνωστες πρωτοπόρες του γυναικείου κινήματος, κι ας μη γνώριζαν ούτε οι ίδιες τις πράξεις τους. Τη δράση τους διέσωσε, κάνοντάς τες ηρωίδες σε χρονογραφήματα, ο Στράτης Μυριβήλης.

Οι εκλογές του 1915 ήταν οι πρώτες όπου συμμετείχαν οι κάτοικοι της Λέσβου μετά την απελευθέρωση του νησιού. Τότε παρουσιάστηκε μια γυναίκα, η Κρυστάλλη, στο εκλογικό τμήμα της Σκαμιάς και απαίτησε από τον δικαστικό να ψηφίσει στη θέση του άνδρα της, ο οποίος απουσίαζε από το χωριό για δουλειές.

Φανταζόμαστε την έκπληξη του δικαστικού, ο οποίος προσπάθησε να «την ξεκόψει από την αίθουσα, υποδεικνύων εις αυτήν ότι σ' ένα τόσο απλό πράγμα διαφωνεί μαζί της η Ελληνική Νομοθεσία». Θα τη θυμόμαστε, αναρωπιέται ο Μυριβήλης, όταν το δικαίωμα ψήφου δοθεί στις γυναίκες;

Και κλείνει το γραφτό του με την επισήμανση: «Η Σκαμιά ανέδειξε την πρώτην Ελληνίδα σόφραζιστ. Δεν πρόκειται πια περί του γελοίου παρθενικού σφραζιτισμού της κουζίνας και των καλοπάνων των ελληνοφώνων μπεμπέδων. Στη Σκαμιά, κύριοι και κυρίες, παρουσιάστηκε προχθές 31 Μαΐου 1915 η πρώτη γυναίκα που ζήτησε πατρικά και ξαδέτερα να "ψηφίσει"!».

Την ίδια περίοδο άλλη μία γυναίκα, η Πηνιώ από τον προοδευτικό Μανταμάδο, ελλείψει άντρα στο σπιτικό της, κόβει αγορίστικα τα μαλλιά της, φορά βράκα και πιάνει δουλειά ως αγωγιάτης για να θρέψει την οικογένειά της.

«Τα τσουβάλια οι ελιές, που φορτώνοντας και ξεφορτώνοντας στο μουλάρι τα σπήριζε πάνω στο στήθος της, στάκισαν και μάφραναν τη δροσιά του». Στον θάνατό της, στα 1923, γράφει ο Μυριβήλης ότι, όταν «η Μυτιλήνη αποχτήσει κίνηση φεμινιστική ας μην ξεχαστεί η πρωτομάρτυρσά του κινήματος».

Του ρυζ' τσι τα πιλάφια

του Απόστολου Καρανικόλα

Μια φορά ήταν ένα αντρόγυνο που όταν παντρεύτηκαν, λόγω που ο άνδρας ήταν πολύ ζωνρός και καταλάβαινε πως θα παραστρατούσε και θ' απατούσε το στέφανο του γάμου των, ανοίγει μια συζήτηση με τη γυναίκα του και της λέει:

- Μεις τώρα γυναίκα παντριφτούκαμι. Ξερς μια σκέψ' που μ' ήρτι στου ταϊφάλι μ';

- Να ανθρόπ' είμιστι, χρόνια πουλλά έχουμι μπρουστά μας, λοιπόν, δε του ποτέβγου καμιά φουρά, τσι γ' ένας τσι γη άλλους μας να μην λουξουδρουμήσουμι. Γη διάβουλους έχ' πουλλά πουδάρια, όλο θα μας μπουρδουκλώσ' μι κανένα. Λοιπόν Ξερς τι σκέφκα; Απάρουμι απ' έναν κουμπαρά τσκαλαδένιουν τσι όγιγους μας παραστρατεί, α παίρν' ένα κουκουτς ρυζ' τσ' α του ρίχτ' μέσα, τσι άμα γιράσουμι πλια τσι δεν είμιστι για τίπουτας, α τς σπάσουμι τσι να δούμι ποιος αμ' τς δυο μας παραστράτσι πιο πουλλές φορές. Τίλιγιας του λεγς, συμφουνάς;

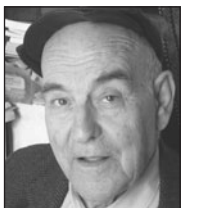
Πονηρή, η κυρά, και μη έχοντας κι' αυτή σίγουρο τον εαυτό της, του απαντά:

- Ναι άντρα μ', ναι, καλή γη σκέψ' πουλύ σουστά, ανθρόπ' είμιστι τσ' ούλα είνι στου νου.

Αφού λοιπόν συμφώνησαν, πήραν και από έναν κουμπαρά πήλινο, για τα κουκούτσια το ρυζί που θα έριχταν μέσα σε περίπτωση απάτης. Πέρασαν, πέρασαν χρόνια αρκετά ήρθαν πια σε πλικία που δεν ήταν για τίποτε. Τα ντουφέκια τους δεν έπαιρναν πια φωτιά.

Μια μέρα ο γέρος θυμήθηκε τους κουμπαράδες λέει στη γυναίκα του:

- Βρε γναικα, θμάσι στα χρόνια μας που κάναμι μια συμφουνιά;

Σκαμιώτικα

• από σελ. 7

Τώρα πλια, είμαστι ντίμπλικ στα πίσου πίσου τα χρόνια μας, δεν ξπούμι πλια, τιλειώσαν ούλα μας. Δεν πας να φερς του κουμπάρ, τσι γω το θκο μ', να τς σπάσουμι τσι να δούμι ποιος παραστράτ'σι πιο πουλλές φουρές γ' ένας αμ' τουν άλλου;

Η κυρά πράγματι δέχτηκε την πρόταση του, και πήγε και έφερε τον κουμπάρ της, καθώς και ο άντρας της το δικό του.

Μετά λέει ο γέρος:

– Αντί κυρά σπάσι συ πρώτα του θκο σ', τσ' ύστιρας να σπάσου τσι γω του θκο μ'.

Εδώ ήρθαν σε διαμάχη. Ο καθένας τους επέμενε, ο άλλος να τον σπάσει πρώτος. Εν τέλει η κυρά τα κατάφερε και έσπασε ο άντρας της πρώτος το δικό του.

Σπάζοντας λοιπόν, βλέπουν να έχει μέσα καμιά δεκαπενταριά κουκούτσια ρύζι.

Του λέει αμέσως η κυρά:

– Μπράβο γέρου, βλέπου καλά τα κατάφιρις.

Λέει μετά εκείνος:

– Αντί, σπάσι τώρα τσι συ του θκο σ', να δούμι τίλιγας τα πήγισ. Μι πέρασις ή απόμ'νις πίσω.

Χτυπάει λοιπόν και π κυρά τον κουμπάρ κάτω, τον σπάζει, και τι βλέπουν.

Ούτε ένα κουκούτσι ρύζι, έστω και για δείγμα. Ο γέρος έμεινε έκπληκτος και της λέει:

– Νέπου βρε πιδί γναίκα; να μη συγκρυναστεις τσι συ μια φουρά τουλάχιστου να παραστρατηγς; Μωρέ μπράβου!...

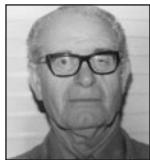
Εκείνη όμως τι του απαντά και του λέει:

– Βρε άνθρωπι; Τι λόγια είνι τούτα που κάθισι τσι μ' λεγς; Τόσα πιλάφγια που συ τσίζα, δε τα θμάσι; πα τσι τα ξέχασις;

Εννοείται. Όχι μόνο γούστο, αλλά και πληρωμή. Τα κουκούτσια έπεφταν ένα πίσω από το άλλο και γινόταν τα πιλάφια.

Κλωνοποίηση

Του Λευτέρη Τσιλική

Αυτό είναι απαράδεκτο αυτό είναι αδικία να 'χει ο καθένας μια καρδιά, μία μονάχα μία Γι' αυτό μονάχα μια καρδιά έχουμε να χαρίσουμε κι όμως μια φορά μόνο μπορούμε να αγαπήσουμε

Να περπατάνε γύρω σου γοργόνες ξανθομάλλες μελαχρινές πεντάμορφες μα και καστανομάλλες. Και συ μονάχα να κοιτάς μια επιθυμία μεγάλη μα την καρδιά από καιρό την χάρισες σε άλλη.

Προχτές το βράδυ γνώρισα κάποια καστανομάλλα και κει που κουβεντιάζαμε της είπα μέσα στ' άλλα να κάνει λίγο υπομονή λίγο να περιμένει γιατί η καρδιά μου από καιρό είναι αλλού δοσμένη.

Μου είπε δεν είναι σωστό μια άλλη να αδικήσω και την καρδιά που της εχάρισες να της την πάρω πίσω. Όχι της λέω αν κατάλαβες δε θα την πάρω πίσω αλλά με κλωνοποίηση, δεύτερη θα αποκτήσω.

Γιατί με κλωνοποίηση τώρα φτιάχνουν καρδιές και άλλα κι όνειρα οι επιστήμονες έχουν πολύ μεγάλα. Και όταν με κλωνοποίηση δεύτερη θ' αποκτήσω αυτή τη δεύτερη καρδιά σ' εσένα θα χαρίσω.

Ακόμα τώρα λεν θα φτιάξουνε με κλώνο κάτι τέτοιο που διαθέτουνε μόνο οι άντρες μόνο. Μακάρι! κι όταν το καταφέρουνε δεν θέλω τίποτα άλλο να φτιάξω καμιά δεκαριά το άχτι μου να βγάλω.

Ο σκορπιόμανας

Του Γιώργου Τσαλίκη

Στο ψαροχώρι Σκάλα -Σκαμιάς στα βόρεια του νησιού, ζούσε ένας τετράγωνος άνθρωπος, ένα διπλό κορμό δέντρο, γεροδεμένος με τον αγέρα της σιγουριάς, χρυσοκόκκινος σαν τον ήλιο, ο Νικόλας Καβλακώνης.

Από το πολύ πιωτό, το πρόσωπο του κοκκίνισε περισσότερο, έχασε το επίθετό του, γιατί οι χωριανοί του κόλλησαν το επιτυχημένο παρατσούκλι Σκορπιόμανα.

Πρόσφυγας κι αυτός από το Μοσχονήσι του Αιβαλιού, θύμα της καταραμένης καταστροφής του 1922.

Ζούσε στην καινούργια του πατρίδα με τη γυναίκα του Βαγγελιώ και τον μονάκριβο γιο του Θεοκλή. Ψάρευε με τη βάρκα του, κατά προτίμηση στη Λάμνα.

Στον τεράστιο ύφαλο που χωρίζει στα δύο τη θάλασσα της Τουρκίας με τη δική μας. Αυτός ο χρυσοφόρος ύφαλος θρέυει μέσα στα υπο-θαλάσσια σπήλια του και στις χαράδρες του, πολλά κι εκλεκτά ψάρια. Σιναγρίδες, σκαθάρια, μελανούρια, ροφούς, αλλά κι εκείνες τις τετράπα-

χες καλογριές που κάνουν τη πιο νόστιμη ψαρόσουπα. Όταν φυσούσαν δυνατοί αγέρηδες και ο Σκορπιόμανας δεν βρισκόταν στο πέλαγος, τον έβλεπες κάτω από το μεγάλο δέντρο στην αυλή του καφενείου του Παρακευά, να λεντίζει τα παραγάδια, ή να μερεμετίζει τα δίχτυα. Ξυπόλιτος καθισμένος πάνω σ' ένα τρίχινο πανί του ελαιοτριβείου και δίπλα του ένα πιάτο ελιές, τυρί, ψημένο χταπόδι κι ένα μεγάλο ποτήρι ρακί, θαρρείς κι έπινε γάλα. Νόμιζες πως ο Σκορπιόμανας, αυτός ο καλόγνωμος άνθρωπος, για δυο πράγματα ήταν γεννημένος.

Να δουλεύει χαρούμενος και να πίνει.

Έπιανε φίλιες μ' όλους, γελαστός και χαρούμενος κι είχε πάντα έναν καλό λόγο για τον καθένα.

Σαν έπεφτε η ματιά του στο εκκλησάκι της Παναγιάς της Γοργόνας πάνω στο βράχο του λιμανιού έκανε το σταυρό του κι έλεγε. Παναγιούδαμ' έχει καλά πρώτα ούλου του κόσμου κι ύστερα 'μένα, τ' γναίκαμ τ' Βαγγιλιώ και του μουρέλι του Θιουκλέλ. Όταν τον άκουγες αυτή την ώρα τον Σκορπιόμανα σκεπτόσουν.

Πόσα λίγα πράγματα χρειάζονται, για να είναι ευτυχισμένος ο άνθρωπος...

Ψάρευαν μαζί αυτοί οι πρόσφυγες ψαράδες, αλληλοβοηθιόταν και πετύχαιναν καλά ψαρέματα. Τα χειμωνιάτικα βράδια μαζεύονταν στο καφενείο, έπιναν τα ούζα τους, έλεγαν παλιές ιστορίες για φουρτούνες, μπουρίνια για παλικαριές και κοντραμπάτα.

Ο Σκορπιόμανας διηγόταν απλά, όμορφα μ' απίθανα αστεία, κι έκανε όλο το καφενείο να γιομίζει γέλια και διάθεση. Κοντολογής ο Νικόλας ο Σκορπιόμανας ήταν ο πιο χαρούμενος κι αγαπημένος ψαράς στο χωριό.

Ένα βράδυ εκεί που διασκεδάζαν στο καφενείο, ο άρχοντας του χωριού που είχε ένα πανέμορφο σπίτι, το καλύτερο σ' ολόκληρο το νησί, λιοχώραφα, μαγαζιά και ελαιοτριβεία, βλέποντας τόσο πολύ χαρούμενο τον Σκορπιόμανα τον ρώτησε. Πες μου βρε Νικόλα, τι να κάνω, για να είμαι κι εγώ χαρούμενος;

Κι ο Σκορπιόμανας του απάντησε.

Αφεντικό, εσύ ένα πράγμα μονάχα να κάνεις. Τον δουλευτή σου πλήρωνε καλά, κι άλλο καλό δεν θέλει. Και ήταν στ' αλήθεια καλοπληρωτής, ο κύριος Καλιγέρης πέθανε «πλήρης ημερών». Τότε στα χωριά του νησιού μας, ζούσε ο κόσμος μονιασμένα, ήμερα, ανέμελα χωρίς την ψυχοφθόρα έγνοια του πλουτισμού. Πάλειναν με τη θάλασσα, απολάμβαναν τα καλά της, χωρίς να νοιάζονται για το ύστερα. Έχει ο θεός έλεγαν και όλα τα βάρη τα έριχναν στο θεό. Αλλά και ο θεός τους παραστεκόταν. Άκουγε τα παρακάλια τους πλήθαινε τις ψαριές, τους έδινε χόρταση κι εύρισκαν την πόρεψή τους.

Ήταν η δεύτερη χρονιά της δικτατορίας του Μεταξά το 1937, όταν οι Μυτιληνιές εφημερίδες έγραφαν με τεράστιους τίτλους. Τη Δευτέρα το δοξασμένο καράβι μας, η ναυαρχίδα του πολεμικού μας ναυτικού το «Αβέρωφ» θα φέρει στη πόλη μας τον Διάδοχο Παύλο.

Έγραφαν ακόμα πως ολόκληρη τη μέρα της Δευτέρας όσοι Μυτιληνιοί επιθυμούν να επισκεφθούν τον «Αβέρωφ» μπορούν ν' ανεβούν στο χλιοτραγουδιέμο καράβι. Απέναντι από το ζαχαροπλαστείο του Βαλάκη στην προκουμιά τοποθέτησαν εξέδρα, σκάλα και χαλιά. Αυτά μαρτυρούσαν, ότι εκεί θα υποδέχονταν οι Αρχές τον Διάδοχο. Ξημέρωσε η Δευτέρα, οι φιλαρμονικές του Δήμου και του Ορφανοτροφείου, μαθητές όλων των σχολείων της Μυτιλήνης ήταν παρατεταγμένοι με τις στολές της Ε.Ο.Ν. Λάβαρα με τον «Μεγάλο Κυβερνήτη» Ιωάννη Μεταξά, του Βασίλεα Γεωργίου και του Διαδόχου Παύλου.

Σημιαίες και σημαϊάκια, αψίδες από δάφνες στόλιζαν πέρα ως πέρα την προκουμιά. Εμένα ο πατέρας μου δεν μου αγόρασε στολή της Ε.Ο.Ν. Δεν το ήθελε αυτός ο βασανισμένος οικογενειάρχης της προσφυγιάς. Δεν το μπορούσε. Έτσι ελεύτερος από το σχολείο αυτή τη Δευτέρα λαχταρούσα ν' ανεβώ κι εγώ στο θωρηκτό «Αβέρωφ» στο Άγιο Βήμα, στο ιερό σύμβολο του στόλου μας.

Στου Βαλάκη σ' ένα τραπέζι καθόταν ο Ανδρέας Κυριακού, αργότερα καταξιωμένος δήμαρχος της Μήθυνας, με τον Γιάννη Βαζάκα και τον Ιγνάτιο Κανδύλη. Με φώναξαν κοντά τους, με κέρασαν ένα υποβρύχιο. Μια κουταλιά γλυκό βανίλια μέσα σ' ένα ποτήρι νερό. Μαθητές του γυμνασίου τότες, δεν πίναμε καφέ σε καφενεία,

σεβόμαστε μαθές τους μεγαλύτερους. Κοντά στην εξέδρα μαζεμένος πολός κόσμος, περισσότερες ήταν γυναίκες πλουσιών οικογενειών της Μυτιλήνης. Γελούσαν δυνατά άνοστα, θαρρείς ανάβωλα, περιμένοντας να χειροκροτήσουν τον Διάδοχο.

Και κει που τις κοιτάζαμε, ξεπρόβαλε ανάμεσα τους ο Σκορπιόμανας. Ο Ανδρέας τον γνώριζε, τον φώναξε στο τραπέζι, τον κέρασε κονιάκ. Τον ρωτούσε για τη Σκάλα Σκαμιάς που είχε συγγενείς. Το θρυλικό «Αβέρωφ» φάνηκε να πλησιάζει το πόρτο του λιμανιού. Ο κόσμος σπρωχνόταν και προσπαθούσε να πλησιάσει όσο γινόταν πιο κοντά στην εξέδρα. Ξαφνικά μια αναταραχή, ένας βουερός σάλαγος, αναστάτωσε ολόκληρο το μουράγιο και μια γυναικεία φωνή να σχίζει τον αγέρα και να φωνάζει απελπισμένα. «Το παιδί μου, βοήθεια το παιδί μου, έπεσε στη θάλασσα το παιδί μου». Ξέφυγε το μωρό από το χέρι της μητέρας του, γλίστρησε κι έπεσε μέσα στα θολά νερά του λιμανιού. Μέσα στο αντιμάλο του Νοτιά, γιομάτο μπόχα και λασπίλα, έπεσε το παδί κι εξαφανίστηκε.

Πολλοί ήταν οι «κύριοι» της αριστοκρατίας που βρισκόταν εκεί, έσκυβαν και κοιτούσαν τρομαγμένοι την πρασινόμαυρη θάλασσα. Σαν βολίδα ένας τετράγωνος όγκος, ένας κατακόκκινος άνθρωπος βούτηξε στη θάλασσα, εκεί που φοβισμένοι κοιτούσαν οι κουτεντήδες.

Τα δευτερόλεπτα περνούν και φαίνονται ώρες. Η ελπίδα να σωθεί το παιδί λιγοστεύει. Ακόμα έκαναν υπολογισμούς, πως το παιδί κι ο Σκορπιόμανας χάθηκαν για πάντα. Μα ο θαλασσοδαρμένος ψαράς ήταν κιάλας πιασμένος με το αριστερό του χέρι, στο πρώτο σκαλοπάτι της πέτρινης σκάλας του λιμανιού λίγα μέτρα από την εξέδρα, ν' ανασαίνει βαριά και με το δεξί του χέρι να κρατά αγκαλιά τ' όμορφο αγοράκι. Με το αυτοκίνητο του Λιμεναρχείου πήγαν στο Βοστανείο Νοσοκομείο, μάνα και παιδί.

Τον Σκορπιόμανα τον οδήγησαν βρεμένο στο σπίτι του παιδιού. Έκανε ζεστό μπάνιο, του ταιρίασαν όσο γινόταν στεγνά ρούχα, τον κέρασαν τσάι με κονιάκ και συνήλθε.

Έμαθε στην αγορά ο κυρ Στέλιος ο πατέρας του παιδιού τα γεγονότα, έτρεξε στο σπίτι του.

Κείνη την ώρα έφεραν τη μάνα με το γιο τους από το Νοσοκομείο. Ήταν μια χαρά ο μπόμπιρας. Η κυρά Βιργινία και ο κυρ Στέλιος, οι γονείς του παιδιού, δεν ήξεραν πως να ευχαριστήσουν τον Σωτήρα του μωρού τους.

Έτρεξαν οι συγγενείς και φίλοι στο σπίτι να συγχαρούν, κατέφτασε και η ξαδέερη της κυρά Βιργινίας, η Σόνια με την κάτασπρη στολή της με τα θαλασσιά σειρίτια, ήταν Τετράχης της Ε.Ο.Ν. (Εθνική Οργάνωση Νέων) του Μεταξά. Εδώ στη Μυτιλήνη αρχηγό είχαν οι γυναίκες τη Λιλή Κοζιρη, σύζυγο του Νομάρχη (σήμερα Ίλια Λιβκού ηθοποιό). Έτρεξε κοντά στο μωρό η θεία Σόνια. Κοιτάζτε καλέ το αγγελουδι μας τι όμορφο που είναι. Ήταν τυχερό να γλιτώσει σήμερα που ήρθε στο νησί μας ο Διάδοχος. Να το βαφτίσουμε και το να βγάλουμε Παύλο. Να τιμήσουμε μαθές τον Διάδοχο μας. Τ' άκουσε ο Σκορπιόμανας, τα μάτια του σκοτεινίασαν και γιόμισαν αίμα. Μαχόταν να κουμαντάρει τη μάνητα της ψυχής του.

Ο Σκορπιόμανας είχε σπουδάσει μέσα σε φουρτουνιασμένες θάλασσες, μέσα στο φοβερό σχολείο της φτώχειας και της παλικαριάς, και είχε ξεσχολήσει με άριστα.

Στη ζωή του αντιμετώπισε μπουρίνια και κατάφερε να τα ξεπερνάει. Αυτό που δύσκολα κουμαντάρει ήταν, όταν η ψυχή του γιόμιζε αντάρα, από την αδικία και την ξιπασιά ορισμένων ανθρώπων. Βάρδα κείνη την ώρα να μη βρεθείς μπροστά του.

Έτσι και τώρα σαν άκουσε την ξιπασμένη θεία του μωρού, όσο κι αν προσπάθησε δεν μπόρεσε να κρατηθεί. Τινάχτηκε πάνω, τρεμπόλαιζαν οι μουστάκες του, τις έριξε μια άγρια ματιά, μούγκρισε μανιασμένος.

– Πιο μούρο θα βαφτίσεις; θέλεις κιάλας να το μουνταρέψεις, με αυτονου του ξυλοκριαρατά τ' όνομα; Το μούρο το γλίτωσε ο Ταξιάρχης και θα το βγάλουμε Στρατή. Άντε να χαθείς θεότρελλη, πήγαινε τώρα στις άνοστες κι αναγελασμένες παρλάτες μας.

Ο κυρ Στέλιος σήκωσε τα μάτια του, κοιτάζε τον Σκορπιόμανα σ' αυτή, τη μεγάλη του ώρα! Θαρρείς μετρούσε το μπόι του. Ήθελε ν' αποτυπώσει μέσα του τη βαριά αντρίκια φυσιογνωμία του. Δεν έκρυβε τον θαυμασμό του! Προχώρησε κοντά, του έσφιξε δυνατά το χέρι.

– Το παιδί θα το βαφτίσουμε στο Μανταμάδο την Κυριακή και θα το βγάλουμε Στρατή. Εσύ Νικόλα θα είσαι ο νουνός του γιου μου.

Συγκινημένη η κυρά Βιργινία κέρασε γλυκά σε όλους, δέσαν την κουμπάρια. Τώρα κουμπάρε θα περάσουμε από το κατάστημα του Κουφέλη, να μας πάρουν μέτρα, για να μας ράψουν δύο σεβιότ μπλε κουστούμια, να τα φορέσουμε στη βάφτιση την Κυριακή.

Αξέχαστε Σκορπιόμανα, πόση λεβεντιά έκρυβες μέσα στα θαλασσοδαρμένα στηθια σου.

Αρχοντικά της Μυτιλήνης

Επιμέλεια: Αλέκος Κιουρέλλης
(kiourellis.blogspot.gr)

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί συρραφή κειμένων από την διδακτορική διατριβή της κ. Ιωάννας Σωτηρίου-Δωροβίνη (2001): «Η αρχιτεκτονική των κατοικιών της ανώτερης αστικής τάξης της Μυτιλήνης (1850-1930)». Από την ίδια διατριβή προέρχονται οι πληροφορίες που συνοδεύουν τις φωτογραφίες που ακολουθούν.

Ανάμεσα στα 1850 και 1912 η πόλη της Μυτιλήνης γνώρισε μια περίοδο πρωτοφανούς οικονομικής ανάπτυξης και ακμής που συνέτεινε στο άνοιγμα του ορίζοντα της στον πολιτισμό της Ανατολής και της Δύσης. Η προσέλκυση ταλαντούχων αρχιτεκτόνων και καλλιτεχνών, γηγενών και ξένων που ακολούθησε μετέβαλε ριζικά την πολεοδομική και αρχιτεκτονική της φυσιογνωμία με την ανέγερση πληθώρας ιδιωτικών και δημοσίων κτιρίων. Ανάμεσα στα 1850 μέχρι τα 1930 περίπου εμφανίστηκε στην αρχιτεκτονική της κατοικίας της μυτιληνιάς ανώτερης αστικής τάξης ένα διακριτό αρχιτεκτονικό ιδίωμα.

Ολόκληρη η εξεταζόμενη αυτή ιστορική περίοδος (1850-1930) χαρακτηρίζεται από την υιοθέτηση των ιστορικών στυλ της δυτικής (ευρωπαϊκής) αρχιτεκτονικής, που αντικατέστησε στα δημόσια τουλάχιστον κτίρια και στις αστικές κατοικίες μιας προνομιάς τάξης, την αυτόχθονη αρχιτεκτονική της Ανατολής. Από το άλλο μέρος η μυτιληνιά αρχιτεκτονική της περιόδου αυτής, στο μεγαλύτερο μέρος της τουλάχιστον, δεν αναφέρεται απευθείας στα ευρωπαϊκά ή αθηναϊκά πρότυπα αλλά αναπτύσσει ένα τοπικό ιδίωμα, συμβατό με τον τόπο, τον χρόνο και τον τρόπο ζωής που θα μπορούσε ακόμα και να εκληφθεί ως τοπική «Σχολή της Μυτιλήνης».

Οι κατοικίες έχουν ταξινομηθεί από την κ. Ιωάννα Σωτηρίου-Δωροβίνη σε τρεις χρονικές περιόδους, την πρώιμη (1850-1880), τη μεσαία (1880-1900) και την ώριμη (1900-1930).

Οι ιδιοκτήτες των κατοικιών της πρώιμης φάσης (1850-1880) ήταν κυρίως μεγαλογαιοκτήμονες και έμποροι (Κοντής Βουρνάζος, Εμμανουήλ Λουκάς, Χαλήμ Βέης) με κύριο χώρο των δραστηριοτήτων τους τη Μυτιλήνη, ενώ οι εμπορικές τους συναλλαγές επεκτεινονταν προς την Κωνσταντινούπολη, προς διάφορα άλλα ευρωπαϊκά κέντρα και τη Ρωσία. Ως προύχοντες κατείχαν δημόσια αξιώματα και ανέπτυξαν πλούσια κοινωνική δράση.

Η ενδοχώρα της Μικράς Ασίας υπήρξε η πρωταρχική, πλούσια πηγή υλικών για τη βαριά κατασκευή των κτιρίων της Μυτιλήνης. Ήδη από το 1850 περίπου αναφέρεται ότι «την ξυλεία εφοδιάζονταν από τις απέναντι ακτές της Μικράς Ασίας, ενώ η κοκκινωπή πέτρα, που προσδίδει το ιδιαίτερο χρώμα στα δημόσια κτίρια, τις εκκλησίες και στις κατοικίες, ήταν από το μικρό νησί του Αδραμηττινού κόλπου Σαρμουσάκ.

Δύο επίσημα κτίρια της Μυτιλήνης αναφέρονται να έχουν κτιστεί με πέτρα Σαρμουσάκ: το τουρκικό Γυμνάσιο (Ινταντιέ), σημερινά δικαστήρια, και ο Άγιος Θεράπων, ενώ πολύ συχνά αναφέρεται η χρήση της και στις ιδιωτικές κατοικίες (οικίες Βαμβούρη, Σιφναίου κ.α.).

Σε αντίθεση με την κοκκινωπή πέτρα Σαρμουσάκ, η γκριζομαυρή πέτρα που χρησιμοποιείται σε αρκετά κτίρια της Μυτιλήνης (οικία Ι. Γεωργιάδη, Τ. Καμπούρη κλπ) αναφέρεται ότι προέρχεται από τη Φώκεια της Μ. Ασίας ή από την Γέρα της Λέσβου.

Κατά την πρώιμη και τη μεσαία φάση (1850-1900) πολλά υλικά κατασκευής και μόνιμα στοιχεία εξοπλισμού και διακόσμησης της κατοικίας αναφέρεται ότι εισάγονται από τους ίδιους τους ιδιοκτήτες στη Μυτιλήνη, από χώρες του εξωτερικού όπου έδρευαν οι επιχειρήσεις τους ή όπου είχαν εμπορικές συναλλαγές.

Οι ιδιοκτήτες των κατοικιών της μεσαίας φάσης (1880-1900) ήταν σχεδόν όλοι εκπρόσωποι της τάξης των εμπόρων και επιχειρηματιών της διασποράς.

Ο Ιωάννης Γεωργιάδης και ο Σταύρος Σταθόπουλος δεν ήταν Μυτιληνιοί αλλά μεγαλοεπιχειρηματίες του εξωτερικού που εγκαταστάθηκαν στην πόλη λόγω γάμου ή και ευνοϊκών οικονομικών συγκυριών. Ο Εμμανουήλ Τζανέλλης ήταν ο μόνος που έφερε τα χαρακτηριστικά της τάξης της πρώιμης φάσης: μεγαλοκτηματίας και έμπορος λαδιού, είχε έδρα των επιχειρήσεων του τη Μυτιλήνη και υποκαταστήματα στην Κωνσταντινούπολη και στη Σμύρνη.

Οι ιδιοκτήτες των κατοικιών της ώριμης φάσης (1900-1930) ανήκαν σε μια ευρύτερη κοινωνική διαστρωμάτωση: επιστήμονες, ανώτεροι υπάλληλοι επιχειρήσεων, ντόπιοι γαιοκτήμονες και έμποροι γεωργικών προϊόντων, αλλά και έμποροι από τις πλούσιες παροικίες, κυρίως της Αιγύπτου.

Κατά την ώριμη φάση και ειδικά κατά την πρώτη δεκαετία του αιώνα, όπου παρατηρείται αθρόα οικοδόμηση κατοικιών και ταυτόχρονη αύξηση των συγκοινωνιών και του εμπορίου, φαίνεται ότι πληθώρα υλικών και στοιχεία εξοπλισμού, ειδικών προδιαγραφών, βρίσκονται πλέον διαθέσιμα στην αγορά της Μυτιλήνης.

Οι ιστορικές μαρτυρίες για τους αρχιτέκτονες, τους εμπειρικούς, τους ζωγράφους, τους οικοδόμους και γενικά όλους αυτούς που ασχολήθηκαν με την ανέγερση τόσο των κοινοτικών οικοδομημάτων όσο και των κατοικιών είναι ελάχιστες. Προέρχονται σχεδόν αποκλειστικά από τους απογόνους της κοινωνίας των ιδιοκτητών και αφορούν τις κατοικίες της μεσαίας και της ώριμης φάσης (1880-1930), στερούμενοι παντελώς στοιχείων για επώνυμους αρχιτέκτονες κατά την πρώιμη φάση (1850-1880).

Ο αρχιτέκτων Αργύρης Κωνσταντίνου Αδαλής (1854-1915).

Ο Αργύρης Αδαλής καταγόταν από ευκατάστατη οικογένεια της Μυτιλήνης και ήταν μοναχογιός. Ο πατέρας του ήταν οικοδόμος, με καταγωγή από τα Μοσχονήσια και η μητέρα του πιθανώς προερχόταν από το Μωριά. Σπούδασε στο Πολυτεχνείο της Αθήνας και συνέχισε μεταπτυχιακές σπουδές στη Γερμανία. Αναφέρεται σαν βοηθός του Ερνέστου Τσίλλερ και του Θεόφιλου Χάνσεν. Στη Μυτιλήνη θα πρέπει να επέστρεψε γύρω στα 1880, αφού από τότε χρονολογείται το πρώτο αναφερόμενο έργο του, η κατοικία του Κων. Νιάνια (1882).

Ο (εμπειρικός) αρχιτέκτων Δημήτρης Μειμάρης.
Σύμφωνα με την επικρατέστερη εκδοχή ο Δημ. Μειμάρης, ο Πέτρος Βέκκιος και ο Βούρος ήταν μαθητευόμενοι στο εργαστήριο του Γιαννούλη Χαλεπά στην Τήνη και ήλθαν στη Λέσβο με την ανάληψη του έργου του τέμπλου στο ναό της Αγίας Βαρβάρας του χωριού Πάμφιλα. Είναι πιθανώς ο πρώτος διορισμένος δημοτικός αρχιτέκτονας και φαίνεται ότι εξαιτίας της θέσης του έλαβε μέρος στην ανέγερση σημαντικών κοινοτικών κτηρίων.

Ο (εμπειρικός) αρχιτέκτων Ασημάκης Φούσκα (1870 περίπου).

Ο Ασημάκης Φούσκα γεννήθηκε στη Μυτιλήνη γύρω στα 1870. Ο πατέρας του ήταν φημισμένος οικοδόμος στη Μικρά Ασία, όπου έκτιζε κατοικίες για πλουσίους Τούρκους και Έλληνες. Σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις ήταν εμπειρικός αρχιτέκτονας που μαθήτευσε στον πατέρα του, στη Σμύρνη και γενικότερα στη Μ. Ασία (Δικελί, Πέργαμο, Κωνσταντινούπολη). Διετέλεσε διορισμένος αρχιτέκτων του Δήμου Μυτιλήνης, διαδεχόμενος προφανώς τον Δ. Μειμάρη.

Ο αρχιτέκτων Ιγνάτιος Βαφειάδης.

Ο Ιγνάτιος Βαφειάδης ήταν παιδί αγροτικής, πολυμελούς οικογένειας από το χωριό Ερεσός της Λέσβου, με οικογενειακό όνομα Καστρινός. Σε νεαρή ηλικία υιοθετήθηκε από την ευκατάστατη μυτιληνιά οικογένεια Βαφειάδη. Σπούδασε στο «Σχολείο Τεχνών», το σημερινό Πολυτεχνείο, κατά το δεύτερο χρόνο ίδρυσης του και απεφοίτησε από τη σχολή Πολιτικών Μηχανικών το 1892, έχοντας καθηγητή τον Ερνέστο Τσίλλερ. Αναφέρεται ως συνεργάτης του Γάλλου αρχιτέκτονα Ε. Τρυμπ μέχρι το 1900 και ως ελεύθερος επαγγελματίας μέχρι το 1907. Το 1907 κέρδισε στον αρχιτεκτονικό διαγωνισμό για το θέατρο της Σμύρνης όπου και εγκαταστάθηκε μόνιμα ως τη Μικρασιατική καταστροφή. Μετά την Μικρασιατική καταστροφή επέστρεψε στην Αθήνα, όπου συνέχισε την επαγγελματική του σταδιοδρομία.

Ο (Κωνσταντινουπολίτικης καταγωγής) μηχανικός Ιάκωβος (James) Αριστάρχης (περίπου 1860-1920).

Ο Ιάκωβος Βέης Αριστάρχης καταγόταν από επιφανή Φαναριώτικη οικογένεια. Ο πατέρας του Μιλτιάδης διετέλεσε ηγεμόνας της Σάμου στα 1859-1866 και του απονεμήθηκε ο κληρονομικός τίτλος του πρίγκιπα (Βέη). Ο Ιάκωβος Αριστάρχης μεγάλωσε στη Σάμο και σπούδασε στο Γαλλικό κολέγιο St. Barbe των Παρισίων, στην Οξφόρδη της Αγγλίας και αργότερα πολιτικός μηχανικός στο Πολυτεχνείο της Ζυρίχης. Κατείχε υψηλή θέση στην τουρκική διοίκηση σαν αρχιμηχανικός Νήσων Αρχιπελάγους. Ανέπτυξε σημαντικότατο έργο στην κατασκευή δικτύων δρόμων στα νησιά Λέσβο, Χίο, Ρόδο και Ικάρια. Στη Μυτιλήνη το μόνο αρχιτεκτονικό του έργο είναι οι διδυμες κατοικίες του Νικολάου Κουκλέλη και η προσωπική του κατοικία στη Σουράδα.

Ο Σμυρνιός αρχιτέκτονας Ξενοφών Λάτρης (1825 περίπου-1914).

Ο Ξενοφών Λάτρης ήταν από μεγάλη οικογένεια εμπόρων, ιατρών και λογίων με καταγωγή από την Κρή-

τη. Ο πατέρας του Σάββας Λάτρης ήταν έμπορος εγκατεστημένος στη Σμύρνη. Σπούδασε αρχιτεκτονική στο Isgolstalt της Βαυαρίας και θα πρέπει να επέστρεψε στη Σμύρνη γύρω στα 1850, όπως συνάγεται από την ανέγερση του καμπαναριού της Αγίας Φωτεινής το 1856. Αναφέρεται σαν αρχιτέκτονας της οικογένειας Εμμανουήλ Τζανέλλη στη Μυτιλήνη, προφανώς λόγω των συγγενικών δεσμών που συνέδεαν τις οικογένειες Βουρνάζου με Λάτρη.

Ο ζωγράφος Βασίλης Ιθακήσιος (1879-1977).

Ο Βασίλης Ιθακήσιος, γιος του Δημητρίου και της Μαριγώς Γεωργαντά, γεννήθηκε στην περιοχή ανάμεσα στα προάστια της Μυτιλήνης Καγιάνι και Ακρωτήρι το 1879. Σπούδασε στο Σχολείο των Τεχνών (Πολυτεχνείο της Αθήνας) ανάμεσα στα 1860-1869 και στην Αμβέρσα. Από το 1910 ως το 1922 εγκαταστάθηκε στη Σμύρνη, όπου και σταδιοδρόμησε σαν διακεκριμένος Έλληνας ζωγράφος. Μετά την Μικρασιατική καταστροφή κατέφυγε στη Μυτιλήνη, στην Κεφαλονιά και τελικά στην Αθήνα.

Το γνωστό ζωγραφικό του έργο αποτελούν τρεις χιλιάδες περίπου πίνακες τοπίων και προσωπογραφιών που κοσμούν δημόσιες και ιδιωτικές συλλογές, ενώ το άγνωστο ζωγραφικό του έργο είναι οι οροφωγραφίες τριών τουλάχιστον μυτιληνίων κατοικιών (Β. Γούτου, Σ. Κατσακούλη και της εξοχικής κατοικίας του Αργύρη Αδαλή).

Ο ζωγράφος Μαρίνος Κωνσταντινίδης (1870;-1951).

Ελάχιστες είναι οι πληροφορίες σχετικά με τη ζωή και το έργο του μυτιληνιού αυτού ζωγράφου. Σπούδασε στο Σχολείο των Τεχνών και εργάστηκε σαν καθηγητής στο Α' Γυμνάσιο Μυτιλήνης. Αναφέρεται σαν ζωγράφος των ακόλουθων κατοικιών: Δ. Κουκλέλη, Μ. Κατσάνη, Ν. Ράλλη, Γ. Καψιμάλη (δίδυμες κατοικίες).

1. Οικία Τζέημς Αριστάρχη

Χτίστηκε γύρω στο 1860 στο Κιόσκι της Μυτιλήνης. Ο Αριστάρχης γνωστός νομομηχανικός της Λέσβου κλήθηκε στη Μυτιλήνη από την Σάμο για να χάρξει το οδικό δίκτυο του νησιού στα τελευταία χρόνια της τουρκοκρατίας. Αγάπησε την πόλη, παντρεύτηκε μυτιληνιά και έχτισε το σπίτι για να εγκατασταθεί στο Κιόσκι, πριν μετακομίσει αργότερα στη Σουράδα. Το σπίτι είναι λιθόκτιστο στη βάση και ξύλινο στο επάνω μέρος.

Είναι ο πρώτος που έχτισε και λειτουργήσε στην Αγία Παρασκευή ατμοκίνητο ελαιοτριβείο το 1890. Δέκα χρόνια αργότερα αφού στο μεταξύ ο Αριστάρχης προσέλαβε ως συνεταιρούς τους Αγιαπαρασκευώτες Παναγιώτη και Μιλτιάδη Πλάτωνα, έχτισε το 1910 και δεύτερο ατμοκίνητο ελαιοτριβείο, σε μικρή απόσταση από το πρώτο, το οποίο όμως αχρηστεύτηκε μετά την λειτουργία του κοινοτικού ατμοκίνητου ελαιοτριβείου το 1910.

Ο Αριστάρχης ως ένας από τους σημαντικούς μοχλούς της διοικητικής και οικονομικής δομής της Λέσβου εκείνη την εποχή, θα ζητήσει από την οθωμανική κυβέρνηση την άδεια κατασκευής και λειτουργίας σιδηροδρομικού δικτύου στη Λέσβο. Το σχέδιο του Αριστάρχη προέβλεπε την κατασκευή σιδηροδρομικού δικτύου από τη Μυτιλήνη προς Μόρια-Πηγγή-Αγία Παρασκευή-Καλλονή το οποίο θα εξυπηρετούσε τις παραπάνω περιοχές με τη μεταφορά επιβατών και προϊόντων, όπως ελαιολάδου, πυρήνας, ξυλείας, τροφίμων και υλικών οικοδομών. Η ειδηση η οποία δημοσιεύτηκε τον Ιανουάριο του 1911 στον τοπικό λεσβιακό τύπο, δεν υλοποιήθηκε ποτέ, λόγω του ιταλοτουρκικού και ελληνοτουρκικού πολέμου που ακολούθησαν.

Αρχοντικά της Μυτιλήνης

2. Κατοικία Ιωάννη Στ. Γεωργιάδη.

Η κατοικία ανεγέρθηκε το 1885 περίπου. Δεν υπάρχουν πληροφορίες για τον αρχιτέκτονα. Με βάση τη συγκριτική μέθοδο αποδίδεται στον Αργύρη Αδαλή.

Ο Ιωάννης Στ. Γεωργιάδης ανήκει στην κατηγορία των επιχειρηματιών που προέρχονται από άλλα μέρη του ευρύτερου ελληνισμού και εγκαταστάθηκαν στη Μυτιλήνη. Η οικογένεια Γεωργιάδη είναι ακόμα και σήμερα ελάχιστα γνωστή στην τοπική κοινωνία της Μυτιλήνης, ενώ εκλείπουν οποιεσδήποτε ιστορικές αναφορές του ονόματος καθιστώντας πολύ πιθανή την εκδοχή περί προελεύσεως του Ιωάννη Γεωργιάδη από την Κωνσταντινούπολη. Η εγκατάστασή του στη Μυτιλήνη πρέπει μάλλον να αναζητηθεί σε ευνοϊκές επαγγελματικές συγκυρίες που προσέφερε η Λέσβος εκείνη την εποχή, παρά σε γάμο με πλούσια Μυτιληνιά, καθώς η σύζυγός του Μαριγώ Νικολάου Κότη δεν φαίνεται να προέρχεται από ονομαστή μυτιληνιά οικογένεια.

Σε αρχειακά έγγραφα ο Ιωάννης Γεωργιάδης αναφέρεται το 1895 ως εμποροβιομήχανος Έλληνας υπήκοος με καταγωγή από την Καρυστία και ο γιός του Σταμάτιος ως Αυστριακός υπήκοος. Κατά το 1910 οι γιοί του Σταμάτιος και Νικόλαος αναφέρονται ως βιομήχανοι με καταγωγή από την Κύμη Καρυστίας.

Οι αδελφοί Γεωργιάδη και Καλαμάρη ίδρυσαν το 1882 εμπορική εταιρία με την επωνυμία «Ιωάννης Στ. Γεωργιάδης» και έκτισαν εργοστασιακό συγκρότημα ατμοκίνητου ελαιοτριβείου, κλωστηρίου και μακαρονοποιείου στο βόρειο άκρο της τουρκικής συνοικίας (σημερινή Επάνω Σκάλα).

Η εταιρεία του Ιωάννη Γεωργιάδη είχε εμπορικές συναλλαγές με πόλεις της Μ. Ασίας (Σμύρνη, Τσεσμέ κ.ά.) και ακίνητη περιουσία στη Μυτιλήνη και στην Κρήτη. Ο ίδιος απέκτησε επτά παιδιά, δύο από τα οποία συνέχισαν την βιομηχανική δραστηριότητα μέχρι το 1911. Αργότερα η ιδιοκτησία μεταβιβάστηκε στον Ι. Καλαμάρη με την επωνυμία του οποίου είναι γνωστή μέχρι σήμερα.

Η κατοικία εδώ και πολύ καιρό δεν ανήκει στην αρχική οικογένεια. Κατά τη διάρκεια του πολέμου μετατράπηκε σε στρατιωτικό νοσοκομείο. Στη συνέχεια απετέλεσε ιδιοκτησία ιδιωτών, που μετέτρεψαν σε σιδηρουργείο το ισόγειο και κατοικίες τον όροφο. Σήμερα αποτελεί ιδιοκτησία της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου.

3. Αρχοντικό Αντώνη Κούμπα.

Ο Αντώνης Κούμπας ήταν γόνος παλιάς και πολυπληθούς μυτιληνιάς οικογένειας γαιοκτημόνων και εμπόρων της διασποράς. Πολλές είναι οι αρχειακές πηγές σχετικά με μέλη της οικογένειας που εμφανίζονται ήδη από την πρώιμη περίοδο να επενδύουν σε ελαιοκτμήματα ή να είναι έμποροι στην αγορά της Μυτιλήνης. Άλλα μέλη της οικογένειας αναδείχθηκαν σε

πλούσιους εμπόρους και επιχειρηματίες της διασπορά, όπως στην Αίγυπτο, στο Ταιγάνι Ρωσίας και στη Βραίλα της Ρουμανίας.

Οι Μ.Α. Κούμπας και Ιωάννης Κούμπας φέρονται να αγοράζουν μεγάλα αγροκτήματα στα Κεραμεία, στο Κέντρο και στο Ακρωτήρι από την οικογένεια των Κωλαξιδών.

Ο Αντώνης Κούμπας διετέλεσε, όπως και άλλα μέλη της οικογένειας δημογέροντας Μυτιλήνης στα 1909 και ήταν έμπορος στην Αίγυπτο, όπως και ο αδελφός του Νικόλαος Κούμπας. Ήταν ανειμίος του Μιχαήλ Κούμπα, πλουσιότατου μεγαλοεπιχειρηματία και συνεταιρού του Π.Μ. Κουρτζή. Νυμφεύθηκε την Όλγα Βενλή, απόγονο γνωστής οικογένειας εμπόρων και δημογερόντων της Μυτιλήνης.

Η κατοικία κτίστηκε στην οδό Σαφφούς (κάθετη στην Ερμού στο ύψος της Εθνικής Τράπεζας), την παλιά συνοικία των αρχόντων, την επονομαζόμενη και Αρχοντομαχαλάς. Η ιδιοκτησία, σύμφωνα με την αποτύπωση του σχεδίου πόλης του 1929, ανέρχεται σε 300 μ² περίπου.

Η χρονολογία ανέγερσης είναι το 1900 (χαραγμένη στο υπέρθυρο της κυρίας εισόδου) και ως αρχιτέκτονας αναφέρεται ο Αργύρης Αδαλής. Σήμερα ιδιοκτήτης είναι το Υπουργείο Πολιτισμού.

4. Κατοικία Σταύρου Σταθόπουλου.

Ο Σταύρος Σταθόπουλος ανήκει στην κατηγορία των μεγαλοεπιχειρηματιών που προέρχονται από άλλα μέρη του ευρύτερου ελληνισμού και εγκαταστάθηκαν στη Μυτιλήνη λόγω γάμου με επώνυμες Μυτιληνιάς. Καταγόταν από τη Ζάκυνθο και έφερε ελληνική υπηκοότητα. Ανήκοντας σε ναυτική οικογένεια από τη

γενέτειρα, ίδρυσε μαζί με τον αδελφό του Ιάκωβο και με ένα τρίτο πρόσωπο, τον Βαλλιάνο, ναυτιλιακή εταιρεία στη Νεάπολη της Ιταλίας. Η εταιρεία γνώρισε μεγάλη επιτυχία, αλλά μετά το θάνατο του αδελφού του ο Σταύρος Σταθόπουλος εγκαταστάθηκε μόνιμα στη Μυτιλήνη έχοντας νυμφευθεί την Χαρίκλεια, θυγατέρα του Κοντή Βουρνάζου.

Είχε 12 καράβια, ιστιοφόρα και ατμοκίνητα και είχε συναλλαγές με την Ιταλία, τη Ρωσία και τη Ρουμανία και μεγάλη κτηματική περιουσία στη Μυτιλήνη.

Ο Σταύρος Σταθόπουλος αναφέρεται ως πλούχιος ανάμεσα σε επώνυμους Μυτιληνίους (μεταξύ των οποίων ο Χαλήμ Βέης, ο Εμ. Τζανέλλης και ο Α. Μουζάλας) που συνέστησαν επιτροπή και προσέφεραν μεγάλα ποσά στο σεισμό του 1889, ενώ ο Ιάκωβος Σταθόπουλος αναφέρεται ως χορηγός για την ίδρυση του ελληνικού νεκροταφείου και την ανέγερση του ναού του Αγίου Παντελεήμονα στο χώρο του.

Η κατοικία άρχισε να χτίζεται το 1882 και περατώθηκε το 1885 σε σχέδιο άγνωστου Ιταλού αρχιτέκτονα. Στο οικογενειακό αρχείο διασώζεται ένα πρωτότυπο σχέδιο πρόσοψης της κατοικίας με την υποσημείωση: Αντίγραφο πρωτοτύπου, Δ. Α. Μειμάρης, 18 Δεκεμβρίου 1887.

Η κατοικία είναι χτισμένη επί της οδού Βοστώνη στο ύψος του γηπέδου. Η αρχική έκταση ήταν πολύ μεγαλύτερη από την σημερινή και ανερχόταν σε 17 στρέμματα. Ο κήπος μπροστά από την κατοικία είχε επίσημη διαμόρφωση με παρτέρια και σιντριβάνι. Η έκταση πίσω από την κατοικία περιελάμβανε οπωρώνα (με μανταρινιές, πορτοκαλιές, κερασιές) και λαχανόκηπο.

Κοντά στη κατοικία υπήρχαν τα βοηθητικά κτίσματα, όπως η κατοικία του κηπουρού, το αμαξοστάσιο, το φυλάκιο της φρουράς δίπλα στην είσοδο του κήπου και περίπτερο αναψυχής.

5. Οικία Αλέξανδρου Βοστώνη.

Ο Αλέξανδρος Βοστώνης ήταν απόγονος της παλιάς οικογένειας των Βοστώνη, γαιοκτημόνων και προεστών της Μυτιλήνης, αφού ήταν γιός του Παρασκευά

Βοστώνη. Ο ίδιος αντιπροσωπεύει τη δυναμική τάξη των εμπόρων και επιχειρηματιών της Διασποράς. Ξενιτεύτηκε σε ηλικία 15 ετών στην Αίγυπτο όπου και παρέμεινε επί 45 χρόνια. Σε ώριμη ηλικία παντρεύτηκε κόρη του Γρηγορίου Βερναρδάκη και απέκτησε δυο παιδιά, την Ελεονόρα και τον Παρασκευά. Την κατοικία αυτή έκτισε για την οικογένεια του, που διέμενε μόνιμα στη Μυτιλήνη ενώ ο ίδιος συνέχισε τις επαγγελματικές του δραστηριότητες στην Αίγυπτο.

Η κατοικία κτίστηκε στην όχθη του ποταμού της Αλυσίδας, ανάμεσα στις προγενέστερες κατοικίες του Γ. Χριστοφίδη-Κουμαριανού και του Τ. Καμπούρη. Η χρονολογία ανέγερσης είναι το 1927 και ως αρχιτέκτονας αναφέρεται κάποιος Ιατρού από την Αίγυπτο, ενώ σύμφωνα με άλλη εκδοχή αρχιτέκτονας ήταν ο Ασ. Φούσκας. Η ανέγερση της κόστισε 9.000 και το οικοπέδο 1.500 χρυσές λίρες Αγγλίας.

Οι τοίχοι είναι επενδεδυμένοι με ταπετσαρίες από το Λονδίνο, ενώ η επίπλωση της σάλας προέρχεται από τη Ρωσία. Η επίπλωση της επίσημης τραπεζαρίας και του καθημερινού προέρχονται από τη Βιέννη.

Το υπηρετικό προσωπικό αποτελούσαν η μαγειρίσα, δύο καμαριέρες, η μικρή της αγοράς, και η παραδουλεύτρα κάθε Παρασκευά.

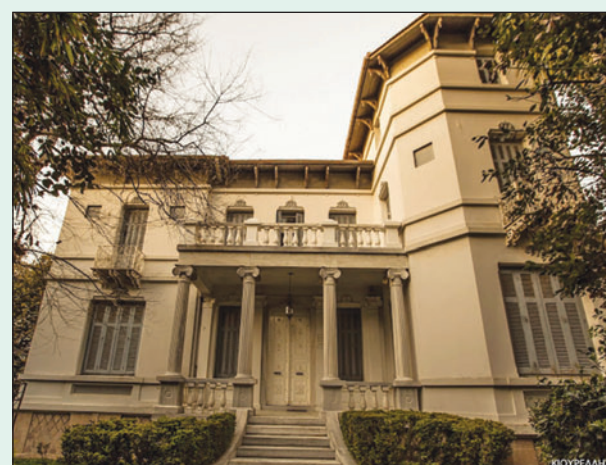
6. Οικία Θεμιστ. Νουλέλλη στο Μακρύ Γυαλό.

Χτίστηκε μεταξύ των ετών 1920 και 1925

7. Οικία Θρασύβουλου Αλεπουδέλλη.

Ο Θρασύβουλος Αλεπουδέλλης μαζί με τον αδελφό του Παναγιώτη φέρεται ως βιομήχανος σαπυνοποιίας με εγκαταστάσεις στον Πειραιά, όπου ήταν μό-

νιμος κάτοικος. Νυμφεύθηκε την Μαρία Σιφναίου, κόρη της Μυτιληνιάς οικογένειας εμπόρων και επιχειρηματιών της διασποράς και απέκτησε δυο παιδιά. Έκτισε

Αρχοντικά της Μυτιλήνης

αυτή την κατοικία σαν εξοχική. Σημειώνοντα πρόσωπα που συνδέθηκαν με την εκεί παραμονή τους είναι ο Ελευθέριος Βενιζέλος, που ήταν προσωπικός του φίλος και ο Οδυσσεάς Ελύτης, γιός του αδελφού του Παναγιώτη.

Η κατοικία κτίστηκε σε μεγάλη παραθαλάσσια έκταση 4 περίπου στρεμμάτων στο προάστιο της Σουράδας. Η κατασκευή της διήρκεσε δυο χρόνια, ανάμεσα στα 1910-1912. Το σχέδιο συντάχθηκε στην Κωνσταντινούπολη από τον Έλληνα αρχιτέκτονα Ηλιάδη και εκτελέστηκε από τον Μυτιληνίο εμπειρικό αρχιτέκτονα Ασ. Φούσκα.

Ο Θρασύβουλος Αλεπουδέλλης, ελλείψει οποιωνδήποτε ιστορικών αναφορών στην οικογένεια, ανήκει προφανώς στην τάξη των αυτοδημιούργητων εμπόρων και επιχειρηματιών. Είχε καταγωγή από τον οικισμό Καλαμιάρη (κοντά στην Παναγιούδα), όπου ήταν και η πατρική κατοικία. Οι Εμμαν. και Γρηγ. Αλεπουδέλλης αναφέρονται το 1920 ως ιδιοκτήτες βυρσοδεψείου στη Μυτιλήνη.

8. Εξοχική κατοικία Αχιλλέα Βουρνάζου.

Ο Αχιλλέας Βουρνάζος ήταν γόνος μεγάλης μυτιληνιάς οικογένειας γαιοκτημόνων και προεστών και ένας από τους τρεις γιούς του Κ. Βουρνάζου. Αναδείχθηκε σε μεγαλέμπορο και επιχειρηματία της διασποράς, μεταναστεύοντας σε νεαρή ηλικία στην Οδησό

της Ρωσίας. Εκεί απέκτησε τεράστια χρηματική και ακίνητη περιουσία από εμπορικές και οικοδομικές επιχειρήσεις. Έκτισε στη Μυτιλήνη σχεδόν ταυτόχρονα δυο κατοικίες. Τη μία στο Κιόσκι ως μόνιμη κατοικία, μετά την οριστική του επιστροφή από τη Ρωσία και μια στο προάστιο Βαρεία ως παραθεριστική. Θεωρείται πιο πιθανό να είχε πρώτα κτίσει την παραθεριστική κατοικία, ενόσω ζούσε ακόμα στη Ρωσία, αφού συνήθιζε να περνά τις θερινές του διακοπές στη Μυτιλήνη.

Η κατοικία κτίστηκε σε μεγάλη παραθαλάσσια έκταση 5 περίπου στρεμμάτων με αρχιτέκτονα τον Αργύρη Αδαλή και εκτιμώμενη χρονολογία το 1885. Ολόκληρη η κατοικία φέρει εσωτερικό διάκοσμο πιθανότατα του Βασ. Ιθακήσιου.

9. Εξοχική κατοικία Αργύρη Αδαλή.

Αρχιτέκτων Αργύρης Αδαλής (1854-1915)

Ο Α. Α. καταγόταν από ευκατάστατη οικογένεια της Μυτιλήνης και ήταν μοναχογιός. Ο πατέρας του ήταν

οικοδόμος, με καταγωγή από τα Μοσχονήσια και η μητέρα του πιθανώς προερχόταν από το Μωριά.

Σπούδασε στο πολυτεχνείο της Αθήνας και συνέχισε μεταπτυχιακές σπουδές στη Γερμανία (Μόναχο ή Λειψία). Αναφέρεται ως βοηθός του Ερνέστου Τσίλνερ και του Θεόφιλου Χάνσεν. Μιλούσε τέσσερες ξένες γλώσσες, γερμανικά, γαλλικά, αγγλικά και τουρκικά.

Ο ίδιος έμενε στην οικογενειακή κατοικία μέσα στη συνοικία του Αγίου Θεράποντα. Αργότερα γύρω στα 1907 έκτισε στο Ακρωτήρι (Βάγιες) την εξοχική του κατοικία. Η κατοικία ανεγέρθηκε σε έκταση τριών στρεμμάτων περίπου, που ανήκε προγενέστερα σε Τούρκο πασά.

Ο Αδαλής ανέπτυξε πλούσια επαγγελματική δραστηριότητα στη Μυτιλήνη ανεγείροντας τα πιο σημαντικά κτίρια της ελληνικής κοινότητας, ενώ το αρχιτεκτονικό του ιδίωμα είναι έκδηλο σε πληθώρα γνωστών και άγνωστων κτιρίων κατοικίας, εμπορίου (μαγαζιών) και βιομηχανίας (εργοστασίων) τόσο στην ίδια την πόλη όσο και σε οικισμούς. Ήταν αρχιτέκτονας του Α Γυμνασίου, του Παρθεναγωγείου, του Δημαρχείου, του Αγίου Θεράποντα της πόλης της Μυτιλήνης. Σε προφορικές μαρτυρίες αναφέρεται σαν αρχιτέκτονας της Παναγίας της Ακλειδιανής στο λόφο του Ακλειδιού, των Αγίων Αναργύρων και των Ταξιαρχών στον οικισμό Κοκκό.

Ο Α.Α. διατηρούσε στενή φιλία με τον μυτιληνίο στην καταγωγή ζωγράφο Βασ. Ιθακήσιο, που εκείνη την εποχή είχε λαμπρή σταδιοδρομία στη Σμύρνη. Ο Β. Ι. έχει κοσμήσει με οροφωγραφίες την εξοχική του κατοικία στις Βάγιες. Ο Α.Α. συνεργάστηκε, σε διάφορα έργα του με τους δυο μυτιληνιούς εμπειρικούς αρχιτέκτονες του Δήμου, Ασ. Φούσκα και Δ. Μειμάρη στους οποίους φαίνεται ότι άσκησε βαθιά επίδραση.

Ανάμεσα στα έκδηλα έργα του εκτός Μυτιλήνης είναι το σχολείο της Αγίας Παρασκευής και η οικία Βρανά στον οικισμό Παπάδος της Γέρας.

10. Κατοικία Λουκά Γούτου στην Οδό Καβέτσου της Μυτιλήνης.

Ο Λουκάς Γούτος ήταν γόνος παλιάς μυτιληνιάς οικογένειας γαιοκτημόνων, εμπόρων και προεστών. Είναι πολλές οι αναφορές σε αρχαιακές πηγές για μέλη της οικογένειας τα οποία ήδη από την πρώτη περίοδο επιδίδονται στην απόκτηση έγγειας ιδιοκτησίας (ιδίως

ελαιοκτημάτων) και μέσω παραγωγής (πλοίου, ελαιотреβείου, σαπωναποιείου) ή αναδείχθηκαν αργότερα σαν πλούσιοι έμποροι στην Κωνσταντινούπολη, τη Σμύρνη και σε παροικίες της...Αιγύπτου.

Ο Λουκάς Γούτος ασχολήθηκε από νεαρή ηλικία με εμπορικές επιχειρήσεις στην Ανατολή όπου απέκτησε μεγάλη περιουσία ασχολούμενος με το εμπόριο. Ήταν συνεταίρος με τον μετέπειτα δήμαρχο Μυτιλήνης Κωνσταντίνο Καβέτσο. Το 1897 σε ηλικία 30 περίπου ετών παντρεύτηκε την Αντιγόνη, μια από τις πέντε κόρες του Εμ. Τζανέλλη και απέκτησε τρία παιδιά. Η πατρική κατοικία βρισκόταν στον Αρχοντομαχαλά.

Η οικογένεια ταξίδευε συχνά στη Σμύρνη για αγορές και επισκέψεις στον στενό φίλο και αρχιτέκτονα της κατοικίας τους τον Ιγνάτιο Βαφειάδη. Ο ίδιος ο Ιγν. Βαφειάδης περνούσε πολύ συχνά Σαββατοκύριακα στο σπίτι τους στη Μυτιλήνη.

Η ανέγερση διήρκεσε δυο χρόνια, ανάμεσα στα 1909-1911μ με αρχιτέκτονα τον Ιγνάτιο Βαφειάδη και αρχιμάστορα τον μυτιληνίο Μαστρογιαννακό. Όλη η επίπλωση της κατοικίας προερχόταν από την Κωνσταντινούπολη και μόνο ορισμένα κομμάτια (καθρέπτες, κουρτίνες, ταπετσαρίες κλπ.) ήταν από τη Σμύρνη.

Ο διάκοσμος είναι Σμυρνιών ζωγράφων.

11. Αρχοντικό «Αποστόλου Ευστρατίου» στη Σουράδα της Μυτιλήνης.

Η χρονολογία ανέγερσης εκτιμάται γύρω στα 1905. Ως προς τον αρχιτέκτονα υπάρχουν δύο διαφορετικές

εκδοχές. Σύμφωνα με την πρώτη εκδοχή τα σχέδια ήταν ξένου αρχιτέκτονα από την Αγγλία ή την Σκωτία που ο Ευστρατίου είχε προσκομίσει από την εκεί παραμονή του, ενώ κατά μια δεύτερη εκδοχή ήταν ο Αργύρης Αδαλής. Το κτίριο έχει κατασκευαστεί με κόκκινα δομικά τούβλα που φέρουν σφραγίδα Μασσαλίας.

Ο Ευστρατίου νυμφεύτηκε την Μερόπη κόρη του Γιαννίκου Χριστοφίδη. Με την προίκα της συζύγου του, που ανερχόταν στο ποσό των 30.000 λιρών έχτισε τον αποκαλούμενο «κόκκινο Πύργο» της Μυτιλήνης.

12. Εξοχικό Ζάννου Σιφναίου.

Βρίσκεται στο προάστιο Ακλειδιού της Μυτιλήνης.

Χτίστηκε το 1884 βάση έτοιμου σχεδίου που κυκλοφορούσε την εποχή εκείνη και εφαρμόστηκε με παραλλαγές και υποσημειώσεις του ιδιοκτήτη, όπως π.χ. καταγράφεται «..... θέλει γίνει ως του κ. Τιμολέοντα Καμπούρη ή ως του κ. Μιχαήλ Κατσάνη».

Το ισόγειο είναι λιθόκτιστο, ο όροφος έχει ξύλινα τοιχώματα όπως ξύλινα είναι και τα φουρούσια στην οροφή.

Οι ιδιοκτήτες των αστικών μεγάρων δεν φειδονται χρημάτων για τη μεταφορά υλικών από το εξωτερικό και τη Μ. Ασία, αλλά και τη διακόσμηση και επίπλωση με αντικείμενα που υποδηλώνουν πλούτο και αισθητικές ευρωπαϊκές επιλογές. Από το συμβόλαιο τεχνικών όρων για την κατασκευή της οικίας παραθέτουμε ορισμένα από τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν: «Αργόλιθοι Σαρμουσακίου, τούβλα διάτρητα Μυριοφύτου, κάγκελα εκ πέτρας Μασσαλίας, στέγη εκ κεράμων Ευρώπης, μακάσια εκ Ξυλίας Σουηδίας, πάτωμα και ταβάνια εκ ξύλου Μαύρης Θαλάσσης, τα πλακάκια της κουζίνας κόκκινα Μασσαλίας, οι όροφοι πρώτου πατώματος εκ Ξυλίας Τεργέστης (αγγλικού τύπου), παράθυρα γαλλικού συστήματος εκ Ξυλίας Σουηδίας».

Γενάρης της οικογένειας θεωρείται ο Απόστολος Σιφναίος, ο οποίος καταγράφεται στον κατάλογο των εμπόρων, χριστιανών Οθωμανών υπηκόων, που ήταν εγκατεστημένοι στην αγορά της Μυτιλήνης το 1840.

Αρχοντικά της Μυτιλήνης

Οι λόγοι της μετανάστευσης των παιδιών της οικογένειας Σιφναίου πρέπει να αναζητηθούν στην οικονομική ανέχεια και τις φυσικές καταστροφές που έπληξαν τη Μυτιλήνη την περίοδο αυτή.

Ο Θεόδωρος Σιφναίος είναι ο μεγαλύτερος γιός του Απόστολου Σιφναίου. Ακολουθώντας το μεταναστευτικό ρεύμα μετά το 1850, πήγε στο Ταϊγάνι της Ρωσίας, στο γραφείο του συμπατριώτη του Β. Κούμπα. Ασχολείται με την εξαγωγή σταριού, αγοράζοντας ρωσικό στάρι μεταπουλώντας το στην Κωνσταντινούπολη. Στη συνέχεια κάλεσε τον αδελφό του Ζάννο και ίδρυσαν την εμπορική εταιρεία εισαγωγών εξαγωγών «Αδελφοί Σιφναίου, Ταϊγάνι». Η εταιρεία εισάγει λάδι, σύκα, φουντούκια καρύδια, χαρούπια κορινθιακή σταφίδα και χαλβά. Εξάγει σιτάρι, κριθάρι, ταραμά, χαβιάρι, βούτυρο κλπ. Αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα της εμπορικής δραστηριότητας των παροίκων Μυτιληνίων στη Ρωσία.

Η επιχείρηση απέκτησε πολύ γρήγορα δικά της μεταφορικά μέσα, αβαθείς φορηγίδες που ήταν απαραίτητες για τη μεταφορά των προϊόντων της μέσω του ποταμού Δον από τις σιτοπαραγωγικές περιοχές προς τα ατμόπλοια, που άραζαν έξω από τον κόλπο του Ταϊγανίου. Αργότερα απέκτησαν και δικά τους ατμόπλοια.

Υποκατάστημα της εταιρείας ιδρύθηκε από τον Θεόδωρο και στην Κωνσταντινούπολη με συμμετοχή του Ζάννου, του αδελφού του Παναγιώτη και του γαμπρού του Π. Γρημάνη. Μετά το 1878 ο Ζάννος έχει αποσυρθεί στη Μυτιλήνη και τη δουλειά κινούν κυρίως οι τρεις μεγαλύτεροι γιοι του Βασίλειος (Βάσιος), Δημήτριος (Μήκιος) και Απόστολος.

Υπήρξε δημογέροντας και μέλος της Εφορίας των Φιλανθρωπικών Καταστημάτων. Αγόρασε την βιβλιοθήκη του Γ. Βερναρδάκη και την χάρισε στο Γυμνάσιο Μυτιλήνης. Αναπαύεται στην Ακλειδιανή εκκλησία Παναγία Ευαγγελίστρια.

13. Εξοχική κατοικία Βασιλείου.

Κτίστηκε στη Βαρεία τη δεκαετία του 1900 από την οικογένεια Βασιλείου για να χρησιμοποιηθεί σαν εξοχική κατοικία.

14. Πύργος Ιωάννη Γιαννέλη στο προάστιο Ακλειδιού της Μυτιλήνης

Χτίστηκε το 1910 με σχέδια του Αργύρη Αδαλή.

Ο Ιωάννης Γιαννέλης ήταν γόνος παλιάς μυτιληνιάς οικογένειας γαιοκτημόνων και εμπόρων. Ο Μ. Γιαννέλης ήδη από την πρώιμη περίοδο (1864) αναφέρεται να έχει συστήσει συνεταιριστική εταιρεία διακίνησης αγροτικών προϊόντων στη Λέσβο και στη Ραιδεστό της Ρουμανίας.

Ο Γ. Γιαννέλης είχε καταγωγή από το χωριό Μόρια όπου είχε μεγάλη κτηματική περιουσία και ελαιотреβείο. Παντρεύτηκε την Μαρία, ανιψιά και θετή κόρη του Ζαφείρη Βουρνάζου, γόνου της παλιάς οικο-

γένειας των Βουρνάζων. Απέκτησε δυο παιδιά, τον Ζαφείρη και τον Κωνσταντίνο. Ο Ζαφείρης Γιαννέλης, διανοούμενος με σπουδές στην Ελβετία, παντρεύτηκε και προς το τέλος της ζωής του τη χέρα του γιατρού και βουλευτή Λέσβου Θεοδοσίου Θεοδοσιάδη. Κληρονόμησε την οικία στον θετό γιό του Ιωάννη Θεοδοσιάδη-Γιαννέλη.

15. Κατοικία Γεωργίου Δομένικο.

Χτίστηκε σε μεγάλη έκταση στη Σουράδα Μυτιλήνης το 1920 από άγνωστο αρχιτέκτονα. Σημερινός ιδιοκτήτης ο Θεόδωρος Δουκάκης.

Αν και οι ιστορικές αναφορές για την οικογένεια είναι σπάνιες, ο Γεώργιος Δομένικο θα πρέπει να ανήκε σε παλιά μυτιληνιά οικογένεια, όπως υποδηλώνει το γενουάτικης προέλευσης όνομα του, αλλά και η αναφορά σε μέλος της οικογένειας, στον Μ. Δομένικο, ως πλοιοκτήτη κατά της περιόδου έναρξης του Τανζιμάτ. Ένα άλλο μέλος της οικογένειας, ο Γ. Δομένικο αναφέρεται ως προεστώς το 1877.

Ο Γεώργιος Δομένικο είχε μεταναστεύσει στην Αίγυπτο, όπου έκανε μεγάλη περιουσία σαν αντιπρόσωπος της SHELL. Όταν επέστρεψε στη Μυτιλήνη παντρεύτηκε την αδελφή του Κωνσταντίνου Χατζηχριστόφα.

16. Οικία Μιχάλη Β. Κατσάνη.

Ο Μιχάλης Β. Κατσάνης ήταν γόνος μιας από τις πιο παλιές οικογένειες γαιοκτημόνων και εμπόρων της Μυτιλήνης. Μετανάστευσε στη Βραίλα της Ρουμανίας, όπου είχε εμπορική εταιρία γενικού εμπορίου με τον Παναγιώτη Βαμβούρη. Μετά την επιστροφή και εγκατάσταση στη Μυτιλήνη διετέλεσε πέντε φορές δημογέρον Μυτιλήνης ανάμεσα στα 1891-1906. Νυμφεύτηκε την Πηνελόπη κόρη του Μαρίνου Κουραματζή οπότε και ανέγειρε την κατοικία αυτή σαν μόνιμη.

Η κατοικία κτίστηκε σε μεγάλη ιδιοκτησία στην περιοχή του Κιοσκίου, που κατά τον 18ο αιώνα αναφέρεται σαν κήπος του Χασάν Πασά και των αξιωματούχων του. Περαιώθηκε το 1906 σε σχέδια του αρχιτέκτονα Αργύρη Αδαλή και με επιβλέποντα τον Ασημάκη Φούσκα. Οι επίσημοι χώροι υποδοχής φέρουν οροφωγραφίες. Στο κεντρικό χολ η οροφωγραφία φέρει την υπο-

γραφή του Μυτιληνιού ζωγράφου Μαρίνου Κωνσταντινίδη (με ημερομηνία 1906), ενώ οι χώροι υποδοχής φέρουν οροφωγραφίες διαφορετικής τεχνοτροπίας αγνώστων καλλιτεχνών, πιθανώς του Β. Ιθακήσιου. Η επίπλωση έχει έρθει από την Κωνσταντινούπολη, υπάρχει δε μαρμαρίνο τζάκι στη τραπεζαρία.

17. Στη Σουράδα Μυτιλήνης.

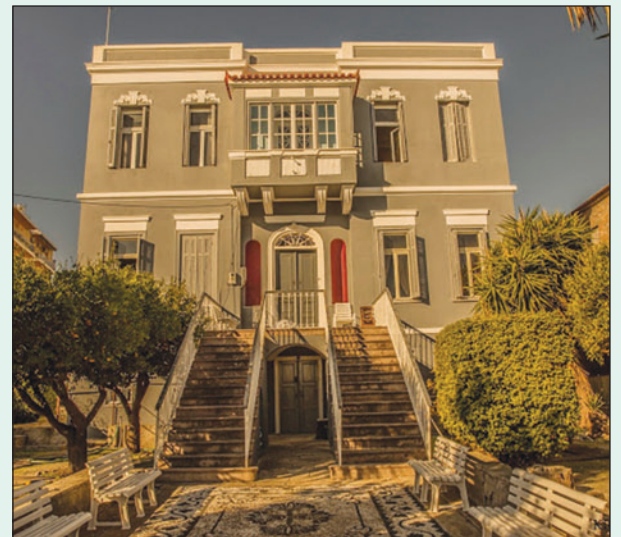
18. Οικία Ιωάννη Λαλέλλη.

Ο Ιωάννης Λαλέλλης, όπως και ο αδελφός του Βασίλειος ανήκουν στην τάξη των αυτοδημιούργητων ε-

μπόρων της Μυτιλήνης. Ήταν έμποροι αποικιακών και λαδιού με κατάσταση στον Άγιο Συμεών και πατρικό σπίτι στην Κουλμπάρα. Οι δίδυμες κατοικίες κτίστηκαν σε όμορη του αδελφού του ιδιοκτησία 1 1/2 στέμματος περίπου στο προάστιο της Χρυσομαλλούσας. Η ανέγερση του κτιριακού συγκροτήματος διήρκεσε δυο χρόνια, ανάμεσα 1924-1926 με αρχιτέκτονα τον Ασημάκη Φούσκα. Κόστισε 4.000 χρυσές λίρες.

19. Αρχοντικό Κωνσταντίνου Καβέτσου.

Χτίστηκε το 1879 από τον δήμαρχο Μυτιλήνης Κωνσταντίνο Καβέτσο.

20. Οικία Οδυσσέα Κουκλέλη.

Η οικία χτίστηκε στο τότε προάστιο Σουράδα της Μυτιλήνης σε μεγάλη παραθαλάσσια έκταση 6 στρεμμάτων. Η χρονολογία ανέγερσης εκτιμάται ανάμεσα στα 1900-1905 από άγνωστο στην οικογένεια αρχιτέκτονα. Σε σχετικό ιστορικό άρθρο ως αρχιτέκτονας α-

ναφέρεται ο εμπειρικός Δ. Μειμάρης. Με βάση την συγκριτική μέθοδο η κ. Ιωάννα Σωτηρίου-Δωροβίνη αποδίδει τα σχέδια της οικίας στον Αργύρη Αδαλή. Ο Οδυσσέας Κουκλέλης έκτισε την κατοικία αυτή σαν εξοχική ενώ η μόνιμη κατοικία του ήταν στην Αίγυπτο. Στον κήπο υπάρχει το αμαξοστάσιο με το σπίτι του αμαξά και του κηπουρού.

Ήταν γόνος σημαντικής μυτιληνιάς οικογένειας, μέλη της οποίας διακρίθηκαν, κυρίως, ως έμποροι σε παροικίες του εξωτερικού. Είχε μεγάλη κτηματική περιουσία στη Γέρα και στα Λουτρά. Ξενιτεύτηκε στο Κάιρο της Αιγύπτου, όπου διέμενε μόνιμα ασχολούμενος με εμπορικές επιχειρήσεις. Νυμφεύτηκε την Κλειώ, κόρη του γιατρού Μιχ. Καρρά, την άλλη κόρη του οποίου νυμφεύτηκε ο Δημήτριος Μητρέλιας. Απέκτησε μια κόρη που παντρεύτηκε τον Σοφοκλή, γιό του Αχιλλέα Βουρνάζου.

ΣΚΑΜΙΩΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ

Βασίλης Κομνηνός
Σφεντόνες για τις πεθερές,
όχι στα πυρηνικά

Γραφικός μικρο-πωλητής ο Βασίλης Κομνηνός διαλαλεί τιςπραμάτειες του με ένα τρόπο αρκετά ιδιόρρυθμο που αυτός μόνο ξέρει στους καφενέδες και στην πλατεία του χωριού κάνοντας πολλές φο-

ρές τους συγχωριανούς του να γελούν με την ευρηματικότητα των λόγων του.

Ο Βασίλης φτιάχνει μόνος του σφεντόνες που τις πουλά για όσους ενδιαφέρονται να τις αγοράσουν λέγοντας ταυτόχρονα και τις «αττάκες» του.

Νικόλας Γ. Γιγιντής

[Αφηγείται ο Γιώργος Ν. Γιγιντής, περιστατικό του 1929 που του αφηγήθηκε ο πατέρας του Νικόλαος κατά τα γυρίσματα σκηνης βωβού κινηματογράφου με τη Μαρίκα Κοτοπούλη.]

Του '29 ήμνα κληρο-
τόςτου Γουδι. Ηρτι ι λο-
χαγός μας κι ξιχώρσι δυο
ενωματίες. Τους μισούς
μας ντύσαν Ευζών', τ'ς
άλλ' τ'ς ντύσαν Τούρτ'ς
(τούρκους). Μας είπαν π'
θα γυρίζαμ κινηματογρά-
φο. Μας πήγαν απάνου
στου Βναρδέλ', μας εί-
παν άμα αρχίσ' ι πόλε-
μους ισείς θα πέσιτι κά-
του ται θα κάνατι τ'ς απε-
θαμέν'. Ισείς οι τρεις θα είσι πισμέν' ται θα γουγκί-
ζητι ται ισείς οι Τούρτ'ς (τούρκοι) ούλοι θα σκουτου-
θούτι.

Αρχινήσαμ του πόλεμου, οι σφαιρίς δεν είχαν
κουρσοούνια. Άμα τέλειουσι ι πόλεμους, ήρτι μια θε-
ατρίνα ντυμέν' στ' άσπρα, βάστα στα χέρια της κου-
ντάρ μι μια μγάλ' ελληνική σημαία ται μας τ'ς απι-
θαμέν' μας σκεπάσι.

Νίκος Παναγιωτέλης

Ας θυμηθούμε τον αείμνηστο Νίκο Παναγιωτέ-
λη στον αγαπημένο του χώρο που λειτούργησε σαν

φούρνος για πολλά
χρόνια προσφέρο-
ντας με το κόπο και
το μόχθο του «τον
άρτον τον επιούσιον»
και που χάρις σ'αυτόν
μεγάλωσαν γενιές.
Σήμερα, ο παλιός πα-
ραδοσιακός φούρνος
έχει κρατήσει τα αρ-
χικά διατηρητέα στοι-
χεία του και έχει με-
τατραπεί σε πρατήριο
άρτου και ζαχαρω-
τών.

«Μπαρμπα - Στρατής, ο Φαναράς»
Να θυμούνται οι παλαιότεροι και να
μαθαίνουν οι νεότεροι

του Αλέξανδρου Πατσά

Η ιστορία ενός τόπου δημιουργείται από τους αν-
θρώπους του. Κάθε γενιά έχει ως ηθικό χρέος την
γνώση, διάδοση και καταγραφή αυτής της ιστορίας
που συνθέτει πολιτισμό και θύμισες μαζί. Εκεί πατώ-
ντας γνωρίζουμε τον εαυτό μας περισσότερο, μαθαί-
νουμε τις ρίζες μας, δυναμώνουμε τους δεσμούς με-
ταξύ μας και με το παρελθόν. Όλο αυτό δίνει περιεχό-
μενο στο παρόν και ελπίδα στο μέλλον για μας και τα
παιδιά μας. Η αξιοποίηση της μνήμης των «παλιών»
ανθρώπων δίνει αποτελέσματα εκπληκτικά και ωφέλι-
μα στη διαμόρφωση του κοινωνικοπολιτισμικού πλαισί-
ου που κινούμαστε. Το «γνώθι σε αυτόν» μπορεί να α-
ποτελέσει κινητήριο δύναμη για την διαφύλαξη και α-
νάπτυξη της Παράδοσης.

Ο Παρασκευάς Πατσής ή και «Πατσός» για πολ-
λούς φίλους, και πατέρας μου, στα 92 του χρόνια θυ-
μάται και διηγείται. Όσοι βρισκόμαστε παρόντες στις
γλαφυρές και παραστατικές διηγήσεις του δεν μπο-
ρούμε να αντισταθούμε στον πειρασμό της συγκράτη-
σης με οποιοδήποτε τρόπο
των γεγονότων και προσώ-
πων που περιγράφει. Ο
«Μπαρμπα - Στρατής, ο Φανα-
ράς» είναι ένα από αυτά:

Βέρος Σκαμιώτης υπήρξε
ο Μπαρμπα - Στρατής. Καλός
άνθρωπος. Η γυναίκα του ή-
ταν η θεια Μερόπη. Πατέρας
του Σαράντου, του Λεωνίδα
(που συνέχισε την δουλειά
του πατέρα του) και του Δημη-
τρός στην κατοχή είχε ένα α-
ραμπά και πήγαινε δυο φορές
στην πόλη, στη Μυτιλήνη για
εμπόριο μπακαλικής. Ο Μπαρμπα - Στρατής είχε ένα
μαγαζάκι στην κατηφόρα, στο «καλτερίμ», λίγο πιο κά-
τω από το σχολείο της Σκαμιάς.

Τότες έρχονταν εμπορικά καϊκια με πανιά στο λι-
μάνι της Σκάλας και φόρτωναν ντενεκέδες λάδι από
τα εργοστάσια του συνεταιρισμού και του Καλλιγέρι.
Εκατό, διακόσιους ντενεκέδες λάδι!

Θυμάμαι έναν Αποστόλη Κουρσούγη από την Λή-
μνο, δυο αδέρφια από την Μυτιλήνη που λέγονταν
"δαίμονες" και από την Γέρα ο μπάρμπα Δημοσθένης.
Λοιπόν, καλούσαν τον Μπαρμπα - Στρατή με την φου-
φού και τα άλλα εργαλεία για να κλείσει τους ντενεκέ-
δες κολλώντας καπάκια από πάνω. Τους σφράγιζε.
Τότες δεν ήταν οι ντενεκέδες όπως σήμερα. Από κει
βγήκε και το παρατσούκλι «φαναράς». Νεότερος ο
Μπαρμπα - Στρατής δούλευε στο ελαιοτριβείο του συ-
νεταιρισμού ως θερμοστατής. Μια κακή στιγμή, το λουρί
του πήρε το δάχτυλο του ποδιού του. Από τότε άρχισε
να κουτσάινει, κρατούσε και μπαστούνι. Έκανε κι άλ-
λες δουλειές στο χωριό. Έκανε τον παιδονόμο. Η κοι-
νότητα τον πλήρωνε να φροντίζει για την καλή συμπε-
ριφορά των παιδιών στους δρόμους και για να πηγαί-
νουν όταν βρόδαζε στα σπίτια τους. Άναβε και τα φα-
νάρια του χωριού, της κοινότητας με μια μικρή σκάλα.
Εξι φανάρια μεγάλα, με λάμπα πετρελαίου και τζαμα-
ρία, είχε το χωριό απάνω. Έκανε και τον ντελάλη. Μια
φορά του είπε ο Τιμολής (επίσης αγαπητό πρόσωπο
του χωριού εκείνης της εποχής) να διαλαλήσει ότι θα
έσφαζε ένα γουρούνι για να πουλήσει το κρέας. Πάει
λοιπόν στο καφενείο του Σταμάτη του Κανελλή και λέ-
ει: « Η Τιμολής του γρουίν' γίνεται διακοπή «Σταμάτ'
κάνει ένα καφέ» και συνεχίζει «θα του σφάξ' αύριου».

Αυτές οι καθαρές και γνήσιες μορφές σαν του
Μπαρμπα - Στρατή, τον Φαναρά διαμόρφωσαν και δια-
μορφώνουν το ύφος και ήθος της καθημερινότητας
του χωριού. Στοιχεία που ολοένα και γοητεύουν πολ-
λούς νεότερους, περισσότερο εκείνους που ζουν την
αδυσώπητη καθημερινότητα των μεγαλοπόλεων.
Φαίνεται ότι η αναγωγή στις ρίζες μας από πρόταση έ-
γινε πια ανάγκη.

Δημητρός Κούμπας

Ο Δημητρός Κούμπας με το μουλάρι του.

Προσφορές στην Κοινότητα Σκαμιάς

Στρατής Ψαράς εις μνήμη Τάκη Στυλιανού	50€
Σύλλογος Σκαμιωτών Λέσβου «Παναγιά η Γοργόνα»	50€

**Προσφορές στο Σύλλογό μας
«Παναγιά η Γοργόνα»**

Μάρκος Θεολογίτης	30€
Ισμήνη Βακόνδιου, εις μνήμη του συζύγου της Ιωσήφ	50€
Ρίτσα Καπελούζου	40€
Μαριάννα Κατραντζή	50€
Νερατζούλα (Νίτσα) Μαυριδή	50€
Όλγα Τσαλίκη	500€
Βασίλης Σαμοθρακίτης	50€
Μαρία Ντόλκα-Κατραντζή	50€
Δέσποινα Ευαγγέλου, Νίκος Γρουμπός	50€
Γιώργος Ελευθεριάδης	50€
Βιργινία Μιχούλη Ζαφειρίου, εις μνήμη του πατέρα της Νίκου	20€
Μαρία Ιατροπούλου, εις μνήμη Νίκου Βιλαέτη	20€
Μαρία Μαντουβάλου	50€
Παρασκευούλα Σταματοπούλου, εις μνήμη Ευριδικής Σταματοπούλου	50€
Όλγα Τσαλίκη, Νερατζούλα (Νίτσα) Μαυριδή, εις μνήμη Ευριδικής Σταματοπούλου	300€
Δέσποινα Ευαγγέλου, Γιώργος Ευαγγέλου, εις μνήμη Ευριδικής Σταματοπούλου	50€
Ελευθερία Στ. Ευαγγέλου, εις μνήμη Ευριδικής Σταματοπούλου	50€
Διονυσία Γιαννάκου-Παπακηρύκου, εις μνήμη Ευριδικής Σταματοπούλου	50€
Τα αδέρφια Ευθαλία, Θανάσης, Χρήστος, Μαρία και τα ανήψια Ασπασία, Γιώργος, Κωνσταντίνος-Συμεών, εις μνήμη Ευριδικής Σταματοπούλου Νησιώτη	200€
Στρατούλα, Βούλη και Μιλτιάδης Τσακίρης, εις μνήμη Νίκης Ευαγγέλου	150€
Μαρία και Θέλξη Βογιατζή, εις μνήμη Νίκης Ευαγγέλου	50€
Ειρηλένα και Κατερίνα Γ. Θεοδοσίου, εις μνήμη της πολυαγαπημένης μας θείας Νίκης Ευαγγέλου με την καλοσυνάτη πάντα μορφή και την έμφυτη ευγένεια	50€
Ιγνάτης και Διονυσία Γιαννακού, εις μνήμη της αγαπημένης μας θείας Νίκης Ευαγγέλου	50€
Μάρω Λιόση, εις μνήμη Νίκης Ευαγγέλου	50€
Γιάννης Κραντίνος, εις μνήμη Νίκης Ευαγγέλου	30€
Φωτεινή Μαδυτιανού, Νίκος Πάστρας, εις μνήμη Νίκης Ευαγγέλου	50€
Ελένη, Μαριάνθη Ζαχαρή, εις μνήμη Νίκης Ευαγγέλου	50€
Όλγα Τσαλίκη, Νερατζούλα (Νίτσα) Μαυριδή, εις μνήμη της αγαπημένης μας Νίκης Ευαγγέλου	500€
Δέσποινα και Γιώργος Ευαγγέλου, εις μνήμη της αγαπημένης μας μάνας Νίκης Ευαγγέλου	200€
Σοφία Κατραντζή, εις μνήμη Νίκης Ευαγγέλου	50€
Οικογένειες Ανδρονίκης, Ελένης, Μαριάννας Κατραντζή εις μνήμη της αγαπημένης μας θείας Νίκης Ευαγγέλου	100€
Ελευθερία Στ. Ευαγγέλου, εις μνήμη Νίκης Ευαγγέλου	50€
Οικογένεια Μιχ. Βογιατζή, εις μνήμη της αγαπημένης αδελφής και θείας Νίκης Ευαγγέλου	50€
Πελαγία Μελιδώνη, εις μνήμη του συζύγου μου Φρίξου (Φραγκίσκου) Μελιδώνη	50€
Μάρω Λιόση, εις μνήμη Φρίξου (Φραγκίσκου) Μελιδώνη	50€
Μαστραναστάση Δρακούλη Άνα, εις μνήμη των αγαπημένων γονέων μου και αξέχαστον θείων μου Θεανώς και Γρηγόρη Γρηγορίου	50€
Οικογένεια Χαρικλείας Κατσαμπρόκου, εις μνήμη Χρήστου Ευστρ. Κατσαμπρόκου	30€
Ουρανία (Νίνα) Γρηγορίου, εις μνήμη του συζύγου μου Μιχάλη	50€

ΣΚΑΜΙΩΤΙΚΗ ΠΑΡΕΑ

Γιάννης Ζερβός, Γιάννης Κραντίνος,, Νικόλας Σπάνιος,
Στράτος Μαδυτιανός, Παναγιώτης Κανελλής.

Αρχοντικά της Μυτιλήνης

από σελ. 12

21. Κατοικία Ασπασίας Γιαννοπούλου-Τριανταφυλλίδου.

Στην περιοχή Μακρύς Γυαλός της Μυτιλήνης. Χτίστηκε γύρω στα 1890 από τον έμπορο Δημήτρη Γιαννόπουλο για να προικίσει την κόρη του Ασπασία. Στο εσωτερικό του διαθέτει εξαιρετικές οροφografίες.

22. Μυτιλήνη, στη Σουράδα.

23. Οικία Ελπίδας Σιφναίου-Εμμανουήλ. Περιοχή Ακλειδιού Μυτιλήνης. Χτίστηκε το 1911.

24. Αρχοντικό Γρηγορίου (περίπου 1890) στη Σουράδα Μυτιλήνης.

25. Αρχοντικό Βασιλείου Χατζηγιαννάκη

στον Παπάδο Λέσβου. Χτίστηκε το 1921.

26. Πύργος Κωνσταντίνου Χατζηχριστόφας στη Σουράδα της Μυτιλήνης.

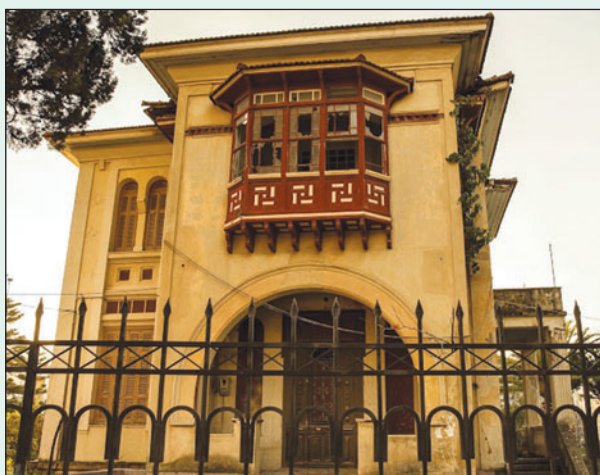
Η ανέγερση της διήρκεσε τέσσερα χρόνια, ανάμεσα στα 1912-1916 και ως αρχιτέκτονας αναφέρεται ο Ασημάκης Φούσκας. Είναι το πρώτο σπίτι της Μυτιλήνης εξοπλισμένο με κεντρική θέρμανση (καλοριφέρ). Την εγκατάσταση έκαναν Γάλλοι τεχνικοί. Η επίπλωση της κατοικίας ήταν από την Οδησό.

Στον περιβάλλοντα χώρο υπήρχε η στέρνα νερού, το αμαξοστάσιο, το σπίτι του αμαξά και του κηπουρού. Το μόνιμο υπηρετικό προσωπικό αποτελούσαν έξι άτομα, εκτός του αμαξά και του κηπουρού. Στο παραλιακό μέτωπο του οικοπέδου υπήρχε λιμανάκι, όπου προσάραζαν μικρά ιστιοφόρα που μετέφεραν στην απέναντι ακτή της Μικράς Ασίας καπνό και ζάχαρη που εμπορευόταν ο Κων. Χατζηχριστόφας. Η κατοικία ονομάστηκε και «ο ζαχαρένιος πύργος» γιατί κατασκευάστηκε από τα κέρδη της ανατίμησης της ζάχαρης κατά το 1912.

Ο Κωνσταντίνος Χατζηχριστόφας ανήκει προφανώς στην τάξη των αυτοδημιούργητων εμπόρων και επιχειρηματιών που αναδεικνύεται στην Μυτιλήνη κατά την περίοδο της ακμής της (1885-1912). Οι αδελφοί Κωνσταντίνος και Απόστολος Χατζηχριστόφας αναφέρονται επίσημα ως τραπεζίτες το 1910 της τράπεζας «Αφοί Π. Χατζηχριστόφας» και ως αντιπρόσωποι ξένων ασφαλιστικών εταιριών και ευρωπαϊκών εργοστασίων, όπως και πράκτορες ατμοπλοϊκών εταιριών.

27. Αρχοντικό Κατσάνη. Στη Σουράδα Μυτιλήνης.

Το αρχοντικό χτίστηκε από τον Νικόλαο Μητρέλια. Όταν απεβίωσε, έμεινε στη σύζυγό του γιατί δεν είχαν παιδιά. Μετά τον θάνατο και της συζύγου του Ν. Μητρέλια, περιήλθε στην αδελφή της η οποία παντρεύτηκε τον Οδυσσέα Κατσάνη. Στη συνέχεια περιήλθε στον γιο τους, ψυχίατρο Μισέλ Κατσάνη ο οποίος απέκτησε γιο, που πήρε το όνομα του παππού του Οδυσσέα Κατσάνη.

28. Οικία Παναγιώτη Βαμβούρη.

Η κατοικία κτίστηκε στο τότε προάστιο της Μυτιλήνης, το Μακρύ Γυαλό. Αρχισε να κτίζεται το 1897 και τελείωσε το 1900. Αρχιτέκτονας ήταν ο Αργύρης Αδαλής. Η κατασκευή стоίχισε 5.000 τούρκικες λίρες και χρησιμοποιήθηκε πέτρα Σαμουράκι. Η διακόσμηση είναι άγνωστων Σμυρναίων καλλιτεχνών.

Ο Παν. Βαμβούρης ήταν γόνος παλιάς Μυτιληνιάς οικογένειας γαιοκτημόνων και προεστών. Ο ίδιος και ο αδελφός του Μιχαήλ μετανάστευσαν νέοι στη Βραίλα της Ρουμανίας, σε θείους που ήταν ήδη εγκαταστημένοι εκεί. Ασχολήθηκε με την καλλιέργεια και εμπορία σιτηρών. Επέστρεψε πλούσιος στη Μυτιλήνη περίπου 50 ετών και παντρεύτηκε κόρη της οικογένειας Μιχαήλ Κούμπα. Τότε έκτησε αυτή την κατοικία. Διετέλεσε δημογέροντας Μυτιλήνης επί σειρά τεσσάρων θητειών, ανάμεσα στα 1900-1908.

29. Οικία Αθανασίου Φο(υ)ρτούνα

Ο Αθανάσιος Φορτούνας ανήκει προφανώς στην τάξη των αυτοδημιούργητων εμπόρων και επιχειρηματιών της διασποράς, που αναδεικνύεται στη Μυτιλήνη κατά την περίοδο ακμής (1885-1912). Ιστορική αναφορά μέλους της οικογένειας ως προεστού, του Α. Φορτούνα, το 1878 αποτελεί ένδειξη της ανερχόμενης πολιτικής και οικονομικής δύναμης της οικογένειας. Η εταιρεία «Αφοί Φορτούνα» που εμπορεύεται έλαια και σάπυνες φέρεται εγγεγραμμένη σε κατάλογο της Αγοράς της Μυτιλήνης ανάμεσα στα 1885-1912, ενώ έχει υποκατάστημα στη Βάρνα της Βουλγαρίας ως προμηθεύτρια σαπουνιών.

Μέλη της οικογένειας εμφανίζονται ως ιδιοκτήτες μέσων παραγωγής και μαγαζιών κατά το 1920, όπως ο Ανδρέας Π. Φορτούνας κάτοχος ελαιόμυλου και αποθήκης ελαίου στον οικισμό Πηγή, η Ευτέρπη το γένος Φορτούνα, κάτοχος ταβέρνας στους Αγίους Θεοδώρους και η Αικατερίνη Μιλτ. Α. Φορτούνα κάτοχος αποθήκης στον Αφάλωνα και μαγαζί στην Επάνω Σκάλα.

Ο Αθανάσιος Φορτούνας είχε καταγωγή από το Μεσότοπο και μετανάστευσε νέος στη Βουλγαρία. Επέστρεψε σε μεγάλη ηλικία μαζί με την Γαλλίδα σύζυγό του και έκτησε την κατοικία αυτή σαν μόνιμη. Μετά το θάνατό του η κατοικία πουλήθηκε από τη σύζυγό του στον Γεώργιο Γρηγορίου. Η κατοικία κτίστηκε σε οικόπεδο 700 μ2 περίπου στην οδό Χάλικα, μια από τις τρεις αρτηρίες που οδηγούσαν στις εξοχές των Μυτιληνίων. Ως προς την χρονολογία ανέγερσης υπάρχουν δυο εκδοχές. Σύμφωνα με την πρώτη η ανέγερση διήρκεσε δυο χρόνια ανάμεσα στα 1910-1912 με αρχιτέκτονα τον Αργ. Αδαλή, ενώ σύμφωνα με τη δεύτερη ανάμεσα στα 1913-1915 με αρχιτέκτονα τον Ασημάκη Φούσκα. Αναφέρεται δε και η συμμετοχή ως πελεκάνου του Δ. Μείμάρη.

Νέα απ' το χωριό

Κοινότητα Σκαμιάς

Από τον Πρόεδρο της κοινότητας Γ. Σαρόγλου ενημερωθήκαμε γραπτώς για τη κατάσταση που επικρατεί στο χωριό και το πώς εξελίσσεται.

1. Δημοπρατήθηκε η παιδική χαρά της Σκαμιάς (Υπατη Αρμοστεία)

2. Δημοπρατήθηκε ο δρόμος από συνεταιρισμό προς Πλάτανο (Johnny Walker)

3. Ενέκρινε το δημ. συμβούλιο ώστε να γίνει μελέτη και να ανατεθεί το έργο σε εργολάβο για το πρόβλημα των ράχτων της Σκαμιάς

4. Γίνεται μελέτη που έχει εγκριθεί από τον δήμο για τον περιφερειακό δρόμο από Πλάτανο προς Γλινάδο.

5. Το δημ. συμβούλιο ενέκρινε το οικονομικό θέμα για το οικόπεδο που βρίσκεται δίπλα στο πάρκινγκ της Σκάλας.

6. Η πέργκολα στη πλατεία της Σκαμιάς είναι σε εξέλιξη. Πιστεύουμε ότι σύντομα θα είναι έτοιμη από τον δήμο.

7. Γίνεται μελέτη από τον δήμο για τη κατασκευή λιθόστρωτων στη Σκαμιά.

8. Είχαμε συνάντηση με εκπροσώπους του δήμου και με εκπροσώπους της ποδοσφαιρικής ομάδας της Μπαρτσελώνια στους οποίους κάναμε πρόταση για να γίνει μνημείο και χώρος έκθεσης στο παραδοσιακό καφενείο της Σκάλας με σημείο αναφοράς τους πρόσφυγες και το προσφυγικό. Το αίτημά μας έγινε δεκτό με ενθουσιασμό και μας υποσχέθηκαν για την γρήγορη υλοποίηση του.

9. Εκκρεμεί η μελέτη του αμφιθεάτρου και η ανάπλαση του αύλειου χώρου στο Πνευμ. κέντρο της Σκάλας.

10. Εγινε καθαρισμός της παραλίας της Κάγιας και διαμόρφωση του χώρου. Επίσης τοποθετήθηκαν καμπίνες στη παραλία του Πλατάνου για την εξυπηρέτηση των λουομένων.

11. Πήραμε για μια ακόμη χρονιά το σήμα της «Γαλάζιας σημαίας» για την παραλία της Κάγιας απόδειξη πως είναι και παραμένει μία από τις καθαρότερες και ομορφότερες παραλίες του νησιού μας.

Σύλλογος Γυναικών Σκαμιάς «Η Αγία Φωτεινή»

✓ Την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς διοργανώσαμε πάρτυ μασκέ για μικρούς και μεγάλους στην αίθουσα του Συλλόγου μας. Η ατμόσφαιρα ήταν πολύ χαρούμενη και οι περισσότεροι ξεφάντωσαν για λίγες ώρες.

✓ Στις 8 Μαρτίου ημέρα της Γυναίκας διοργανώσαμε βραδινή έξοδο στο μαγαζί «Μάλαθρα» έξω απ' την Καλλονή. Η συμμετοχή των μελών ήταν ικανοποιητική. Πέρασαμε πολύ όμορφα.

Η πρόεδρος του Συλλόγου μίλησε για τον συμβολισμό αυτής της μέρας και διάβασε λίγα λόγια για τη Γυναίκα. Η μετακίνηση των μελών έγινε με λεωφορείο προσφορά του Συλλόγου μας.

✓ Στις 23-24-25 Μαρτίου έγινε εκπαιδευτικό σεμινάριο με θέματα ιατρικά για πρώτες βοήθειες, από τον Ερυθρό Σταυρό της Δανίας σε συνεργασία με τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό. Το σεμινάριο έγινε στην αίθουσα του Συλλόγου μας και το παρακολούθησαν 15 άτομα από Σκαμιά και Σκάλα. Ήταν ένα

Επιτάφιος της Αγίας Φωτεινής.

επιμορφωτικό σεμινάριο, χρήσιμο σε μας γιατί ακούσαμε και μάθαμε πράγματα για θέματα πρώτων βοηθειών. Ευχαριστούμε τους διοργανωτές.

Ανάσταση στις Παναγιάς τα Ράχτα.

✓ Τις ημέρες του Πάσχα το Δ.Σ. του Συλλόγου μας γύρισε στο χωριό και διέθεσε διάφορα Πασχαλινά διακοσμητικά, με στόχο την ενίσχυση του ταμείου μας.

✓ Ο Σύλλογός μας δαπάνησε το ποσό των 350 ευρώ για την αρμολόγηση των εξωτερικών τοιχίων του αύλειου χώρου στον Άγιο Κων/νο.

✓ Ευχαριστούμε τον Γιάννη Ρουπάπη για την προσφορά ενός καναπέ που έφτιαξε για τον Σύλλογό μας.

Από το πανηγύρι της Αγίας Φωτεινής

Φέτος, στις 14 Μαΐου, μέσα στην καρδιά της άνοιξης, γιορτάστηκε στη Σκαμιά η πολιούχος του χωριού μας, η Αγία Φωτεινή. Οι πανηγυρικές εκδηλώσεις ξεκίνησαν την προηγούμενη μέρα, το απόγευμα του Σαββάτου, που τελέστηκε ο πανηγυρικός εσπερινός από τον πατέρα Αντώνιο Ζεϊμπέκη. Την Κυριακή επισκέφτηκε την ενορία μας ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μηθώνης κ. Χρυσόστομος, ο οποίος προεξήρχε της πανηγυρικής θείας λειτουργίας συνοδευόμενος από τον πανοσιολογίωτο πρωτοσύγκελλο και καθηγούμενο της Ιεράς Μονής Λειμώνος π. Νικόδημο Κουτσαμπάση. Το απόγευμα του Σαββάτου τίμησαν το πανηγύρι του χωριού μας προσκυνητές

από το Μόλυβο και την Κυριακή προσκυνητές από τον Μανταμάδο. Και τις δύο μέρες στην πλατεία του χωριού στο καφενείο της Ελένης υπήρχε ζωντανή ορχήστρα και το γλέντι κράτησε μέχρι τις πρωινές ώρες. Και του χρόνου να είμαστε όλοι καλά!

Κοινωνικά

Γεννήσεις

– Ο Νεοκλής Μαδυτιανός και η Βασιλική Μπακοθανάση απέκτησαν αγοράκι.

– Ο Γιάννης Κομνηνός και η Νίκη Βαλερτζή απέκτησαν αγοράκι.

– Ο Λευτέρης Μουτάφης και η Μαρία Αντωνίου απέκτησαν κοριτσάκι.

– Η Γιώτα Τσεμετζή και ο Γιώργος Γιόλδασης απέκτησαν κοριτσάκι.

– Η Βίκη Μαρμαρινού και ο Φώτης Καραγρηγορίου απέκτησαν αγοράκι.

– Η Δέσποινα Καραελευθερίου και ο Νίκος Παγίδας απέκτησαν δίδυμα, κοριτσάκι και αγοράκι.

– Ο Στράτος Καραγιαννάκης και η Μαρία Πατρίτσια απέκτησαν αγοράκι.

– Ο Στέλιος Κουντάλης και η Ελεονώρα Νοβέλη απέκτησαν αγοράκι.

Γερά και καλότυχα φίλοι μας!

Βαφτίσεις

– Ο Γιάννης Ευστρ. Ιωαννίδης και η Τούλα Χαλικιώτη βάφτισαν το κοριτσάκι τους και το ονόμασαν Μυροίνη.

– Ο Αντώνης Γεωργ. Λιαμής και η Μαρία Κριθαριώτη βάφτισαν το αγοράκι τους και το ονόμασαν Δαμιανό - Ορέστη.

– Ο Αντώνης Νικ. Λιαμής και η Μαρίνα Κουρεσίδου βάφτισαν το κοριτσάκι τους και το ονόμασαν Άννα - Ιουλία.

– Ο Νίκος Αλεξανδράκης (γιός Νίτσας Κραντίνου) και η Μαρία Τσουφλίδη βάφτισαν το αγοράκι τους και το ονόμασαν Γιάννη.

Να τους ζήσουν!

Γάμοι

– Η Ευριδίκη Πλατογιάννη και ο Άγγελος Κώτσας παντρεύτηκαν

– Ο Νίκος Αλεξανδράκης (γιός Νίτσας Κραντίνου) και η Μαρία Τσουφλίδη παντρεύτηκαν

Να ζήσουν ευτυχισμένοι!

Πένθη

Πρόσφατα έφυγαν από τη ζωή οι:

Απόστολος Κωστόπουλος,

Στυλιάνης Κανελλής,

Φρίξος (Φραγκίσκος) Μελιδώνης,

Χρήστος Κατσαμπρόκος,

Ιερέας Νικόλαος Καρβουνιάρης,

Ευριδίκη Σταματοπούλου,

Νίκη Ευαγγέλου (2/6/2017).

Στους φίλους, στους συγγενείς και στις οικογένειές τους εκφράζουμε τα θερμά μας συλλυπητήρια.

Επιτυχίες Νέων

Η Σοφία Ξανθού (κόρη της Ανδρονίκης Κατραντζή) πέρασε στο τμήμα της Αρχιτεκτονικής του Πανεπιστημίου Χανίων.

Θερμά συγχαρητήρια και καλές σπουδές!

Πήραν το πτυχίο τους

– Η Θεανώ Σπάνιου πήρε το πτυχίο από το Ιστορικό Αρχαιολογικό τμήμα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

– Ο Γιώργος Λιαπούρης πήρε το πτυχίο Ηλεκτρονικών Υπολογιστικών Συστημάτων από το ΤΕΙ Πειραιά.

– Η Ελένη Κίνταζη πήρε το πτυχίο από το τμήμα Εμπορίας και Διαφήμισης του ΤΕΙ Πειραιά.

Θερμά συγχαρητήρια και καλή σταδιοδρομία!

Εικαστικά

Έργο Κλεοπάτρας Σηληωτοπούλου-Σαρόγλου.